

**ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ
НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР ЗА ПЕРИОДА 2021-2027
АКТУАЛИЗАЦИЯ 2024**

Приет с Решение № ... от Протокол г. на Общински съвет – Nessebar

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ВЪВЕДЕНИЕ.....	7
1.1. Актуализация на Плана за интегрирано развитие на община Несебър.....	7
1.2. Обща характеристика на плана за интегрирано развитие на община Несебър	8
1.2.1. Обхват	8
1.2.2. Цели и задачи	8
1.3. Структура и съдържание на ПИРО Несебър	9
1.3.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Несебър	10
1.3.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие	10
1.3.3. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини	11
1.3.4. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход.....	11
1.3.5. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	11
1.3.6. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана	12
1.3.7. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност	12
1.4. Предпоставки и изисквания за разработването на ПИРО Несебър	12
1.4.1. Стратегическа рамка	14
2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР	17
2.1. Обща характеристика на община Несебър.....	17
2.1.1. Географска характеристика	17
2.2. Историческо развитие и културно наследство	19
2.2.1. Историческо развитие	19
2.2.2. Недвижимо културно наследство	23
2.2.3. Нематериално културно наследство	31
2.2.4. Културна инфраструктура	32
2.3. Състояние на местната икономика.....	35
2.3.1. Обща характеристика	35
2.3.2. Отраслова структура на икономиката	38

2.3.3. Туризъм.....	43
2.4. Развитие на социалната сфера.....	45
2.4.1. Демографска характеристика	45
2.4.2. Пазар на труда.....	49
2.4.3. Образование	51
2.4.4. Здравеопазване.....	55
2.4.5. Социални услуги	58
2.4.6. Спорт.....	60
2.5. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност.....	65
2.5.1. Транспортна инфраструктура	65
2.5.2. ВиК инфраструктура	67
2.5.3. Електроенергийна инфраструктура	69
2.6. Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор.....	69
2.6.1. Селищна мрежа	69
2.6.2. Жилищен сектор	74
2.7. Екологично състояние и рискове	76
2.7.1. Качество на атмосферния въздух (КАВ)	77
2.7.2. Водни тела	79
2.7.3. Отпадъчни води.....	85
2.7.4. Райони със значителен потенциален риск от наводнения.....	86
2.7.5. Водохранилища и водни ресурси	86
2.7.6. Защитени територии и защитени зони. Биоразнообразие	86
2.7.7. Радиологичен мониторинг и контрол. Шум	91
2.7.8. Мониторинг и управление на отпадъците	94
2.8. Административен капацитет	98
2.8.1. Административна структура и организация на общинска администрация... 98	
2.8.2. Човешки ресурси	100
2.8.3. Политики, програми, проекти и инициативи.....	100
2.9. SWOT Анализ	103
3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027.....	109
3.1. Обосновка на целите и приоритетите.....	109
3.2. Визия и цели за развитие на община Несебър.....	115
3.3. Приоритети и мерки за изпълнение	117
4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД.....	131
4.1. Обосновка на определените зони	131
5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО НЕСЕБЪР	134

5.1. Описание на прилагания интегриран подход	134
5.2. Приложение №1 – Описание на предвидените мерки и дейности в програмата за реализация	136
5.3. Приложение №1А – Индикативен списък на важни проекти	156
5.4. Индикативна финансова таблица.....	164
5.5. Програма за развитие на туризма.....	165
5.6. Програма за устойчива градска мобилност	166
6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.....	167
6.1. Специфика и проблематика на измененията на климата	167
6.2. Национални действия по отношение на климата.....	167
6.3. Законодателна рамка по отношение на климата.....	168
6.4. Общи хоризонтални мерки, свързани с изменението на климата	169
7. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО	172
7.1. Действия за наблюдение и оценка на ПИРО	172
7.1.1. Доклади и оценки за изпълнението на ПИРО	172
7.1.2. Годишно планиране на изпълнението на ПИРО.....	173
7.2. Актуализирани Индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО	173
8. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	179

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Обекти на недвижимото културно наследство, разположени извън „Старинен град Несебър“ и неговите охранителни зони	27
Таблица 2. Ключови икономически показатели за периода 2018-2022 г.	35
Таблица 3. Отраслова структура на икономиката през 2022 г.	41
Таблица 4. Места за настаняване в община Несебър към 2022 г.	43
Таблица 5. Данни за пазара на труда на национално, областно и общинско ниво	49
Таблица 6. Образователна характеристика на община Несебър	52
Таблица 7. Основни показатели в сферата на здравеопазването	55
Таблица 8. Специализирани болници в община Несебър.....	56
Таблица 9. Предоставяни социални услуги и услуги със социална насоченост в община Несебър.....	58

Таблица 10. Спортна инфраструктура в община Несебър	61
Таблица 11. Спортни клубове в община Несебър	63
Таблица 12. Селищна мрежа в община Несебър (данните за населението са от 2023 г.)	73
Таблица 13. Жилищен фонд в община Несебър за периода 2018-2022	75
Таблица 14. Видове отпадъци в община Несебър	98
Таблица 15. Индикатори за резултат.....	175
Таблица 16. Индикатори за продукт	176

ФИГУРИ

Фигура 1. Процес на планиране, наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО Несебър	7
Фигура 2. Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие	14
Фигура 3. Динамика на общинската икономика в периода 2018-2022 г.....	36
Фигура 4. Преки чуждестранни инвестиции и разходи за придобиване на ДМА в община Несебър за периода 2018-2022 г.....	38
Фигура 5. Разпределение на приходите от дейността между десетте водещи икономически дейности в община Несебър през 2022 г. (в хил. лв.)	39
Фигура 6. Реализирани нощувки и заетост на легловата база за периода 2014-2022 г.	44
Фигура 7. Места за настаняване в община Несебър по категория.....	45
Фигура 8. Динамика на населението в община Несебър за периода 2001-2023 г.	45
Фигура 9. Възрастова структура на населението в община Несебър през 2023 г.....	47
Фигура 10. Коефициент на демографско заместване за периода 2019-2023 г.....	47
Фигура 11. Коефициент на естествен прираст за периода 2019-2023 г.....	48
Фигура 12. Коефициент на механичен прираст за периода 2019-2023 г.	48
Фигура 13. Равнище на безработицата в област Бургас.....	50
Фигура 14. Равнище на безработицата и средна заплата за периода 2018-2022 г.....	51
Фигура 15. Заетост на детските градини за периода 2018/2019-2022/2023	53
Фигура 16. Брой учители на 1000 ученика в общообразователните училища	54
Фигура 17. Осигуреност с медицински персонал в община Несебър в периода 2018-2022 г.	58
Фигура 18. Транспортна инфраструктура в община Несебър	66
Фигура 19. Разположение на пристанищата на град Несебър	67
Фигура 20. Загуби на вода при общественото водоснабдяване на национално ниво.....	68
Фигура 21. Функционално-пространствена структура на община Несебър	70

Фигура 22. Развитие на урбанистичния отпечатък на Свети Влас в периода 2006-2024 г.	72
Фигура 23. Жилищен фонд в община Несебър	75
Фигура 24. Защитени територии в община Несебър	88
Фигура 25. Защитени зони по „Натура 2000“ в община Несебър	90
Фигура 26. Механизъм за изработване на стратегическата част на актуализацията на ПИРО Несебър	110
Фигура 27. Структура на целите и приоритетите на актуализацията на ПИРО Несебър	116
Фигура 28. Зони за интегриран подход.....	133

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР

Актуализацията на ПИРО Несебър 2021-2027 е ключов етап от цялостния процес по планирането и управлението на общината през настоящия програмен период. Изготвянето на актуализиран документ удовлетворява необходимостта от синхронизиране на общинските визия, цели и приоритети с важни обстоятелства и изисквания, възникнали след първоначалното изработване и приемане на ПИРО. В случая на община Несебър това са изисквания във връзка с опазването на уникалната световна културна ценност „Старинен град Несебър“. В периода след приемането на ПИРО са разработени два основополагащи документа, очертаващи средносрочна и дългосрочна перспектива пред културното наследство в общината – Стратегията за културно наследство на община Несебър 2023-2032 и Споделената визия за развитието на „Старинен град Несебър“ 2025-2044. И двата документа са пълноценно отразени в ПИРО. Тематиката на културното наследство е поставена в сърцевината на актуализираната визия на плана, подкрепена от конкретни мерки за изпълнение.

Фигура 1. Процес на планиране, наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО Несебър

От друга страна, ПИРО Несебър е разработен на базата на данни с хоризонт до 2018 и 2019 г. По този начин неговият анализ не отчита негативните въздействия на пандемията от COVID-19, които значително промениха динамиката на икономиката в страната и особено в общините със силно изразен туристически профил. В тази връзка актуализацията на ПИРО съдържа подробен социално-икономически анализ, проследяващ актуалните тенденции в демографията, образованието, здравеопазването, жилищния сектор, икономиката и т.н. В общ смисъл, актуализацията на ПИРО следва да се разглежда като едно цяло с останалите документи на стратегическото планиране през периода 2021-2027. От една страна тя е разработена

в приемственост с досегашния вариант на плана, докато нейните предвиждания и препоръки се мотивират от констатациите на изработените годишни доклади и Междинната оценка за изпълнението на ПИРО между 2021 и 2023 г.

1.2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР

1.2.1. Обхват

Планът за интегрирано развитие на община Несебър 2021-2027 г. е основополагащ стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на всичките 14 населени места. Определени са зони за прилагане на интегриран подход при осъществяване на инициативи и проекти за преодоляване на съществуващите дефицити; за подкрепа на наличните потенциали; и за рационално използване на възможностите за създаване на партньорства за развитие на конкретни територии. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

Характеристиките на община Несебър определят аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана визия за развитие, конкретизирана от цели, приоритети и мерки.

1.2.2. Цели и задачи

ПИРО интерпретира и конкретизира общата законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, за да изяви местната специфика и да предложи аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината.

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Несебър е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за реализация.

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- Комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО, включително разпределение на дейностите и отговорностите между отделните експерти, общинските звена и всички заинтересовани страни;
- Предварително извеждане на ясна и последователна методология за разработването на ПИРО;

- Определяне на структура на ПИРО, отчитаща разпоредбите за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, вкл. Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027;
- Информационно обезпечаване чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и надеждни източници на информация;
- Проучване на основните законодателни и стратегически документи и извеждането на изводи от тях;
- Извършване на комплексен анализ на съвременната ситуация в общината;
- Поставяне на обобщена оценка за проблемите и потенциалите в общината чрез синтезен SWOT анализ;
- Приложение на подход за формулиране на изпълними стратегически предложения;
- Очертаване на визия за развитие и формулиране на цели, приоритети и съпътстващите ги мерки и дейности;
- Разработване на поредица от инструменти за реализацията на плана, съобразени с Методическите указания;
- Успоредни публични дискусии и анкетни проучвания, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.3. СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПИРО НЕСЕБЪР

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Несебър е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени анализи на територията, които представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ. След това продължава с оценка и изводи от аналитичната част. На тяхна база е формулирана визия и са отправени стратегически предложения (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните инструменти за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съпътстващите го приложения, изготвени в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са както следва:

1	Въведение
2	Анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Несебър, вкл. SWOT анализ
3	Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.
4	Определяне на приоритетни зони за въздействие

5	Програма за реализация, вкл. индикативна финансова таблица
6	Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия
7	Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО
8	Описание на комуникационната стратегия

1.3.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Несебър

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открие най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Несебър и прилежащия ѝ пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на общината. Проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Несебър, неправителствения сектор и бизнеса.

Разработването на анализа се базира на официална статистическа информация, становища от институции и стратегически документи в общината и региона, заедно с изводите от проведените публични дискусии и целеви анкети.

1.3.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни области и мерките към тях. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на основни стратегически насоки. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни области.

1.3.3. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини

На база анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие, са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в Програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определено състояние на физическата среда и социална структура на населението. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените налични ресурси.

1.3.4. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход

Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Централно място заема списъкът с мерки и дейности, където са изброени, описани и обосновани отделните инициативи за развитие и връзките между тях. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управленска структура и са посочени заинтересованите партньори. Други основни компоненти на програмата за реализация са:

- Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана (по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част);
- Индикативен списък на важни за общината проекти, които се разработват и изпълняват в рамките на програмата;
- Индикативна финансова таблица, която представлява общата финансова оценка на необходимите ресурси. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни области от стратегията на плана.

1.3.5. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Несебър е описана връзката между идентифицираните рискове и проблеми и формулираните в стратегическата част мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

1.3.6. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за продукт, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за резултат, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени съгласно „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа в България и наличните данни в община Несебър. Така могат да бъдат посочени техни начални и целеви стойности. В случая на актуализацията на ПИРО са добавени и междинни стойности за 2023 г.

По отношение на наблюдението и оценката на плана е разработена система за наблюдение, оценка и актуализация, обвързваща функциите на участващите звена. Подробно описани са отговорностите и компетенциите, посочена е логическата и времева обвързаност между отделните функции. Идентифицирани са ключови събития от процеса за наблюдение, оценка и актуализация на плана и конкретното участие и принос на въвлеченото звено. Ключовите събития са точно разположени във времето за да се въведе управляема система от последователни и конкретно разписани стъпки.

1.3.7. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Важен фактор при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. В тази част от ПИРО се описва цялостния процес по разработването му – от определянето на заинтересованите страни и ангажирането им до създаването на активна комуникационна среда, в която да се обменят идеи и опит между хората.

Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Несебър, кметовете на селата, културните институции, неправителствения сектор, представителите на бизнеса и експертния екип. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4. ПРЕДПОСТАВКИ И ИЗИСКВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПИРО НЕСЕБЪР

Планът за интегрирано развитие на община Несебър е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, както и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и

интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Законодателна рамка

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година (изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.), както и правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха в периода 2014-2020 г.

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Той е в йерархична съподчиненост с документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. ПИРО се изготвят с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на региона от ниво 2 и Общия устройствен план на общината (чл. 13, ЗРР). В този смисъл ПИРО отчита и предвижданията на общия устройствен план на общината (ОУПО).

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13 от ЗРР.

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11, ЗТ).

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията и нейното финансиране. По-важните от тях са:

- Закон за административно-териториалното устройство на РБългария;
- Закон за местното самоуправление и местната администрация;
- Закон за администрацията;
- Закон за достъпа до обществена информация;
- Закон за общинската собственост;
- Закон за общинския дълг;
- Закона за публичните финанси;
- Закон за местни данъци и такси;
- Закон за водите;
- Закон за горите;
- Закон за концесиите.

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори и от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук следва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на РБългария, с които е свързана работата в конкретен сектор като права на човека, културно наследство и др.

1.4.1. Стратегическа рамка

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво. Тези документи са:

Дневен ред 2030 на ООН

Фигура 2. Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

Всичките 17 цели са свързани помежду си и имат срок за постигане до 2030 г.

Те са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряване на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“ като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много – приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно

устойчивото развитие до 2030 г. За да се постигнат целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановите за интегрирано общинско развитие. ПИРО Несебър е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решението на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Актуализирана национална концепция за пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите на програмата за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред. Актуализираният документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата ѝ част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; и идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

Национален план за възстановяване и устойчивост

Основната цел на Плана за възстановяване и устойчивост е да способства икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от COVID-19 пандемията. В преследването на тази цел са групирани набор от мерки и реформи, които да имат съществен принос към възстановяването на потенциала за растеж на икономиката и да го развият, като осигурят устойчивост спрямо негативни външни въздействия. Това ще позволи в дългосрочен план постигането на стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно, Планът полага основите за „зелена“ и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на „Зелената сделка“.

ЕК насърчава държавите членки да включат в своите планове за инвестиции и реформи следните водещи области:

- **Ускоряване** – Приоритетен подход към ориентираните към бъдещето чисти технологии и ускоряване на разработването и използването на ВЕИ;
- **Саниране** – Подобряване на енергийната ефективност на обществените и частните сгради;
- **Зареждане и презареждане** – Насърчаване на ориентирани към бъдещето чисти технологии, за да се ускори използването на устойчив, достъпен и интелигентен транспорт, на станции за зареждане и презареждане и разширяване на обществения транспорт;
- **Свързване** – Скорошно въвеждане на бързи широколентови услуги за всички региони и домакинства, включително влакнестооптични и 5G мрежи;
- **Модернизиране** – Цифровизацията на публичната администрация и на услугите, включително на съдебната система и здравеопазването;
- **Разрастване** – Увеличаването на капацитета на европейските промишлени данни в облак и разработването на най-мощните, авангардни и устойчиви процесори;
- **Преквалификация и повишаване на квалификацията** – Адаптирането на образователните системи, за да подкрепят цифровите умения, образованието и професионалното обучение за всички възрасти.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР

2.1.1. Географска характеристика

Община Несебър се отличава със стратегическо разположение в рамките на Югоизточна България и по-точно в най-североизточния дял на област Бургас. Тя отстои на около 35 km североизточно от областния център. Площта на общината възлиза на 420,433 km² като в нейния обхват попадат 14 селища, сред които три града (Несебър, Свети Влас, Обзор) и 11 села (Равда, Кошарица, Оризаре, Тънково, Гюльовца, Баня, Раковсково, Паницово, Емона, Приселци и Козница). Град Несебър е най-голям по площ и население, и е обявен за общински център на 10 април 1959 г. На територията на общината попадат още селищните образувания курортен комплекс „Слънчев бряг“, „Инцараки“ и „Чолакова чешма“. Други урбанизирани територии с преобладаващо курортни функции са „Елените“ и „Иракли“. Старият град на Несебър е разположен на малък полуостров с дължина 850 m и ширина 350 m, който е свързан със сушата чрез тесен провлак. На запад от него са кварталите на Новия град: „Христо Кудев“, „Младост“, „Перла“, „Черно море“ (1, 2 и 3) и „Аурелия“. На север община Несебър граничи с общините Долни Чифлик и Бяла от област Варна, на запад и югозапад – с община Поморие, а на изток и югоизток се простира Черно море. Близостта ѝ до соленоводния басейн е предопредила нейната съдба в исторически и икономически план.

Бреговата линия е силно разчленена, с дължина 20,65 km, а профилът ѝ е разнообразен с редуващи се скални образувания и плажни ивици. Най-големите плажове на територията на община Несебър са на к.к. „Слънчев бряг“ и плажа „Несебър-юг“ в Новия град. През последните години част от плажовете са отличени с екологичната награда „Син флаг“. По отношение релефа на територията на община Несебър се разграничават най-общо три зони – крайбрежна, равнинна и планинска. Приблизително 75% са заети от най-източните части на Източна Стара планина, а именно от Еминска планина с най-висока точка връх Мандрабаир (620,7 m). Останалата, южна и югозападна част на общината, представлява равнинна територия и се заема от широката и плоска долина на река Хаджийска и притокът ѝ Бяла река.

Суровинните ресурси в община Несебър са свързани с разкритите находища от локално значение на нерудни полезни изкопаеми и по-точно пясъци – „Инджейско блато“, с площ от 5,52 ha. Находището се експлоатира по открит способ. Водите в обхвата на община Несебър са: морски, речни и подземни. Регистрираните водни тела са 31, от които 27 реки и 4 преходни води. Общата площ на всички водосборни басейни, на територията на община Несебър, е 2185 km². Всички води в общината спадат към Черноморската отточна област, като основните реки от север на юг са Двойница и Хаджийска. По р. Хаджийска и северозападно от с. Тънково, е изграден язовир „Порой“, който се експлоатира предимно за напояване, не за питейни нужди.

Към месец август 2021 г. са публикувани утвърдените райони със значителен потенциален риск от наводнения на територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“. Районите със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) в община Несебър са най-общо три: „Черно море - Обзор“, „Черно море - от гр.

Св. Влас до Поморие“ и „р. Бяла - от. с. Гюльовца до с. Оризаре“. Първият РЗПРН е разположен по морския бряг и е с дължина 8 km, но най-северните му части не попадат в обхвата на общината, тъй като са част от землището на община Бяла (област Варна). Типът наводнения, които е възможно да се формират в този участък, са морски и речни. Вторият РЗПРН отново е разположен в крайбрежните територии и има дължина 50 km, но южните му части (на юг от гр. Ахелой включително) не попадат в община Несебър. Тук възможният тип наводнения са също морски и речни. Последният РЗПРН изцяло попада в общината, разположен е в нейната западна част и е с дължина 9 km. Възможните наводнения в този участък са от речен и дъждовно-пороен тип.

Климатът в общината е умерено-континентален и се характеризира с горещо лято, хладна зима и малки количества на валежите. По крайбрежието се усеща морското влияние до 40-60 km към вътрешността, което маркира малки денонощни и годишни температурни амплитуди, както и целогодишна висока влажност на въздуха. Преобладават ветровете от северозапад, а през топлото полугодие – източните (т.нар. морски бриз). Преобладаващата част от почвите на територията на община Несебър са канелени горски (типични и излужени), като по долините на по-големите реки се разкриват алувиално-ливадни, а в подножията на полупланинските части са обособени делувиялни. В землището на гр. Несебър се срещат блатни почви и солончази. Канелените почви са благоприятни за отглеждане на полски култури, лозя и трайни насаждения, а алувиалните – за производство на зеленчуци.

Според флористичното райониране на България (Кожухаров ред. и кол. 1995), територията на общината попада във флористичния район Черноморско крайбрежие, като си поделва почти по равни части от Северния подрайон и от Южния. Съгласно фитогеографското райониране на страната (Бондев, 2002), територията попада в Западнокрайбрежния Черноморски окръг, район Черноморско крайбрежие от Евксинската провинция на Европейската широколистна горска област. Флората и фауната на територията на община Несебър е представена от традиционни и по-редки, застрашени видове. За тяхното опазване са обособени седем защитени местности. Те са съхранили различни растителни и животински съобщества, типични крайбрежни хабитати, редки и застрашени, включително псамфитни (пясъчни) видове. През Еминската планина преминава прелетния път Via Pontica с международно значение, като типично място за прелитащите над нея пеликани, щъркели и грабливи птици. Мигриращите птици се концентрират при преминаване на Стара планина именно в най-източната ѝ част, поради факта, че е сравнително най-ниската и лесната за преминаване преграда.

Пясъчните дюни са едно от природните богатства на България. На територията на град Несебър съществуват пет дюни с обща площ около 0,1 km². Върху дюните виреят специфични храстови, цветни и тревни растителни псамофитни формации, някои от които са вписани в Червената книга на България: пясъчна лилия, морски ранилист; равенски ериантус, морски ветрогон и прочие.

Един от големите проблеми на община Несебър е свързан с проявлението на някои от екзогенните релефообразуващи процеси – ерозията и свлачищата, а по бреговете и абразията. Това налага проучвателни дейности и системен мониторинг в засегнатите участъци, както и брегоукрепителни дейности където има нужда.

Поземленият фонд на община Несебър се разпределя на: държавен фонд (187,01 km²), частна (126,58 km²) и общинска (64,83 km²) собственост. Най-голяма площ заема

горите (213,6 km²), следвани от земеделските земи (177,13 km²), урбанизираните територии (20,44 km²), водните площи (6,90 km²), териториите за транспорт и инфраструктура (1,94 km²) и депата за отпадъци (0,42 km²). Като процентно изражение сметките изглеждат, както следва: горите заемат малко над 50% от обхвата на общината; земеделските площи са приблизително 42,2%; а урбанизираните територии представляват почти 5% от територията.

2.2. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

2.2.1. Историческо развитие

Община Несебър и по-специално град Несебър заемат специално място в историята на западното черноморско крайбрежие още от древността. През вековете полуостровът е бил средище на различни култури и цивилизации, завещали уникална урбанистична структура сред великолепно природна среда, заради което „Старинен град Несебър“ е археологически резерват и историческо селище. Многообразието и архитектурно-художественото изящество на месемврийските църкви са основна причина старият град да има и статут на културна ценност със световно значение, която е вписана в списъка на световното наследство на ЮНЕСКО през 1983 г. Днес улиците на Несебър са запазили неповторимото съчетание на археологически и архитектурни ценности, на пъстроцветни църкви и къщи с фасади от камък и дърво. Изследователят на историята на град Несебър Евтелпа Теоклиева-Стойчева, в своята книга „Златната книга на Несебър“ (2015), посочва следните основни периоди от хронологията на града:

- Тракийска Месамбрия;
- Класическият и елинистически полис (град-държава);
- Римският град Месемврия;
- Старохристиянската Месемврия;
- Средновековна Месемврия – Несебър;
- Несебър през османския период;
- Градът след Освобождението от османско владичество.

Тракийска Месамбрия

Най-ранните следи от живот в древна Месамбрия датират от около 3200 години, а траките са най-старото население, което дава името на града. Според гръцкия географ и историк Страбон „градът е бил назван Меневрия на името на основателя си Мена и тракийската дума „брия“, означаваща „град“. Стефан Византийски споменава Месамбрия като град в Тракия, назван на името на основателя си Мелса, но за благозвучност вместо Мелсамбрия го нарекли Месамбрия.

От този най-ранен период (края на второто хилядолетие пр.Хр.) са намерени фрагменти от глинени съдове, много каменни котви и щокове. Северно от църквата „Св. Йоан Алитургетос“ са открити жилища и отделни сектори от укрепителната система на града. Укрепителната стена е изградена от необработени камъни, споени с жълта кал. Друг сектор от укреплението е разкрит в морето, югоизточно от сегашната брегова линия на полуострова. Градежът е от големи необработени камъни, с вградени дъбови греди, оформящи скара за укрепване на конструкцията като антисейзмично средство.

Гъстите и високи гори на Източна Стара планина са създавали възможности за производство на дървен материал и особено за развитие на корабостроенето. Това е допринесло за постепенното развитие и по-късен разцвет на града.

Класическият и елинистически полис (град-държава)

Около 510 г. пр.Хр. е основана дорийската апойкия (колония). Месамбрия от преселници от елинските градове Мегара, Бизантион и Калхедон. Превръщането на тракийската Месамбрия в гръцки полис е важен исторически процес, свързан със съжителството на траки и гърци.

Градът-държава имал две пристанища и бил разположен изцяло върху Несебърския полуостров. Месамбрия била опасана с монументална крепостна стена – зидовете са били оформени от дялани варовикови блокове, а пълнежът е бил от по-дребни камъни споени с жълта глина.

Морето е отнесло част от античния град в северозападния залив, както и в източната част на полуострова, където са се намирали най-високите тераси на разположения там Акропол със свещените храмове. Площта на Месамбрия от онова време е била почти два пъти по-голяма от тази на полуострова днес. Свидетелство за значимите сгради, намирали се някога на Акропола, са мраморни плочи с надписи и архитектурни елементи, открити при археологически проучвания на полуострова. В Месамбрия, аналогично на традициите на Мегара, са били построени храмове на Посейдон, Аполон, Зевс, Херакъл, Атина, Дионий, Асклепий, както и на египетските божества Сарапис, Изида, Хеката и др.

Няколко десетилетия след основаването на града той се превръща в един от най-развитите полиси по западния бряг на Черно море. Тогава Месамбрия създава своя апойкия – Новлохос (днешен Обзор), а по-късно и Бизоне (днешна Каварна).

По време на управлението на Лизимах (323-305 г. пр.Хр. като военачалник; 305-281 г. пр.Хр. като василевс) Месамбрия губи своята автономия и е задължена да плаща данък. Такава е съдбата и на останалите западнопонтийски градове. Това обстоятелство налага обединението на йонийските и дорийските полиси (Аполония/Созопол, Одесос/Варна, Калатис/Мангалия, Томи/Констанца и Месамбрия) в т.нар. „Пентаполис“.

Римският град Месемврия

През 72 г. пр.Хр. Месамбрия доброволно става част от Римската империя. Следва кратко владение на полиса от гетите (около 49 г. пр.Хр.), но през 44 г. пр.Хр. месамбрийци се надигат срещу краля на гетите Буребиста и го побеждават. През II в. Обединението „Пентаполис“ още съществува и дори се променя в „Хексаполис“, като към петте града се включва Марцианопол (днешна Девня).

Административно полисът Месамбрия от I в. се назовава Месемврия и е част от римската провинция Мизия. По-късно се редуват следните периоди: 41-45 г. става част от провинция Тракия; през 86 г. преминава към Долна Мизия; 193-211 г. отново е част от провинция Тракия.

Във втората половина на II в. се осъществява укрепване на града, което е наложено от политическата обстановка на Балканите. По това време Месемврия е икономически стабилна, което се илюстрира със сеченето на нови емисии монети.

В резултат на административните промени от началото на IV в. Месемврия е включена в провинция Хемимонт, което я превръща в съседен регион на новата столица Константинопол (Източна Римска империя). Това създава благоприятни икономически и политически условия за развитие на полиса.

Старохристиянската Месемврия

Преходът от Месемврия към старохристиянска Месемврия е свързан с навлизането в древния свят на новата религия – християнството. През 325 г. в Първия вселенски събор в Никея е и епископът на Месемврия, което е доказателство, че градът е бил епископски център, подчинен на Адрианополската митрополия.

През старохристиянската епоха Месемврия, със своите 40 хектара, достига своя разцвет – изгражда се нова укрепителна система, водоснабдителна система и Терми, повече от осем базилики. Старохристиянската Месемврия се простира в западната половина на полуострова, а централната му част е заключена между двете пристанища, западните крепостни стени, района около базиликата „Св. София“, Шишманидовата къща и района на църквата „Св. Йоан Алитургетос“. Базиликите „Рождество Христово“ и „Богородица Елеуса“ са били разположени извън центъра на града, близо до античния Акропол.

Установени са два строителни етапа на укрепителната система. Първият е от времето на император Константин Велики (324-337 г.) и се характеризира със смесен градеж от редуващи се пояси от три и четири реда тухли и варовикови камъни. Вторият укрепителен етап е от времето на император Анастасий I (491-518 г.) и се отличава отново със смесен градеж, но този път от петредови пояси от камъни и тухли. Термите са били разположени в северната част на полуострова, североизточно от църквата „Св. Йоан Кръстител“, между турската баня и хотел.

Средновековна Месемврия – Несебър

През VII в. Месемврия е един от най-добре укрепените и икономически силни градове на Балканите, включени в границите на Източната римска империя. Градът до първата половина на IX в. е значителен епископски център с много базилики. След създаването на Българската държава, ролята на Месемврия нараства и се превръща в град-крепост на империята, за походите ѝ срещу България. В началото на ноември 812 г. българите превземат Месемврия и тогава за пръв път градът е наречен Месебър-Несебър. По-малко от две години по-късно Месемврийската крепост е отново римска.

Строителните дейности в града през втората половина на IX в. са пряко свързани с християнството. Месемврия е епископски център, а Лъв Мъдрий я назовава автокефална архиепископия през 883 г.

В битката при Анхиало (917 г.) българите нанасят съкрушително поражение на ромеите. Така малко по-късно Месемврия е превзета без битка и около 50 години остава българска. През този период тя е важен център на връзките между България и Източната римска империя. Следват непрекъснати размени на властта.

През 1257 г. Месемврия е завладяна от венецианския флот, но набързо е отвоювана от българския деспот Мицо, който през 1258 г. заменя Месемврийската и Анхиалската крепости за земи в Мала Азия. Така от юни 1263 г. Месемврия е отново византийски град. Крепостният град запазва позициите си на търговски и пристанищен център, като търговската дейност се осъществявала от генуезци и венецианци. В града са построени

великолепни църкви, образци на средновековното архитектурно и художествено изкуство.

През 1308 г. Месемврия станала отново българско владение, но в 1323 г. е върната към Византия. Само пет години по-късно градът бил пак в пределите на Българската държава. Честата смяна на владенията на града през този период не променя икономическите позиции на Месемврия.

През 1396 г. градът попада за първи път в турски ръце. Следват години на редуване на властта между турците и Византия, а именно: от 1403 г. Месемврия е византийска; от 1410 г. – турска; 1413 г. – византийска; 1453 г. – окончателно турска.

Несебър през османския период

Още в началото на османското владичество султан Мехмед II Завоевателят издава ферман за изселване на жители на Мисиври (Месемврия назовавана на турски), които впоследствие се заселват в Константинопол. Други трудности населението на града претърпява и по време на набезите на кърджалиите (1805 г.), които са плякосали манастирите и изклали монасите в околностите му. През този период Мисиври си остава търговски и пристанищен град. Големи кораби, произведени в него и управлявани от местни жители, кръстосвали Черно, Егейско и Средиземно море.

В първите години на XIX в. се осъществила и просветна дейност в Мисиври, като първоначално обучението се осъществявало от монаси в килии, намиращи се в предверията на църквите. Основава се първото училище в града от Александрос Кумбарис, който създава и библиотека с 3000 тома книги. През 1818 г. се зараждат и надеждите за освобождение от братята Кумбарис (Кирякос, Стаматис и Александрос), които са наследници на имперската фамилия Кантакузини. Месемврийци участват в тайната гръцка организация „Филики етерия“, която поставя началото на национално-освободителното движение в Гърция.

През 1828 г. избухва Руско-турската война като на 24 юли 1829 г. руснаците отвоювали крепостта на Месемврия. След деветмесечна обсада от руснаците, много семейства от Месемврия напуснали града с тях и се установили в Бесарабия и Одеса. Тогава в града се заселва българско население. Според Сайгер през 1829 г. жителите на Месемврия били 4000 гърци, 800 турци и малко българи. В края на същата година Духамел отбелязва, че в града имало 327 къщи с 1620 обитатели, от които 1560 гърци и 60 турци.

Александрос Кумбарис през 1861 г. завещава 150 000 рубли на града. Александрос е подпомагал сираци, вдовици, младоженци, а също така с негови средства е започнало и изграждането на църквата „Св. Богородица Мегарска“ (1857 г.). Тази църква е завършена след Освобождението и понастоящем се нарича „Успение Богородично“.

От този период са емблематичните стари несебърски къщи, образци на черноморската жилищна архитектура. По-известните къщи са на Хаджи Транов; Скулиевата къща; на Василюлу; на Жельо Богданов; на Васил Ламбринов; на Георги Кючука; на Диаманди; на Москояни (днес Етнографски музей); на капитан Павел (днес ресторант „Капитанска среща“); на Евлампийос; Баготовата къща. Османската архитектура е представена от турския хамам от XVIII век, представляващ малка сграда с правоъгълен план, изградена от камък и покрита със сводест покрив и два зидани купола. И през XVIII-XIX в. икономическият живот на града е пряко свързан с морето.

Градът след Освобождението от османско владичество

След Освобождението на България през 1878 г. Месемврия остава в границите на създадената Източна Румелия. Тогава градът от околийски център се превръща в обикновен градски център. Броят на къщите по това време е бил 327, много от които запустели, а жителите наброявали 1761 души – предимно гърци, 70 българи, 67 турци и цигани мюсюлмани.

Градът е в упадък – с много трудности са поддържани съществуващите две училища (мъжко и девическо). Въпреки това през 1880 г. се основава първото българско училище за децата на българските и българо-гръцките семейства. Със Съединението на Княжество България и Източна Румелия, икономическото положение на Месемврия не се подобрява, тъй като е намаляла търговската дейност, което води до упадък и на някои основни занаяти.

По отношение населението на града, промяна настъпва след сключването на Спогодба за размяна на малцинствата между България и Гърция от 1919 г. Няколко години по-късно (1925 г.) повечето от месемврийските семейства – 368, с изключение на 92, напускат града в посока Гърция. Същевременно в Месемврия се заселват българи от Вардарска и Егейска Македония. През 1927 г. бежанците в Месемврия наброяват 285 семейства от Македония и 31 – от Тракия и Добруджа. Част от тях се настаняват в съществуващите гръцки къщи, а за повечето семейства се строят т.нар. шаронски къщи в периода 1929-32 г.

Няколко години по-късно, през 1934 г., името на града Месемврия се заменя от българското Несебър.

През 1956 г. територията на старата част на Несебър е обявена за архитектурно-градоустройствен и археологически резерват от национално значение. Започват реставрационни и консервационни дейности по средновековните църкви и възрожденските къщи, а също така и археологически проучвания на територията на града.

Само две години след очертаването на резервата, северозападно от Несебър, покрай морския бряг, започва изграждането на големия туристически комплекс „Слънчев бряг“. С откриването на първите хотели през 1959 г. се поставя началото на международния туризъм в района, който изцяло променя характера на Несебър и поминъка на местните жители.

2.2.2. Недвижимо културно наследство

Културните, стопанските и архитектурно-строителните достижения на посочените различни исторически периоди определят разнообразието и изключителната стойност на недвижимото културно наследство на община Несебър. По данни на Националния институт за недвижимо културно наследство, отразени в Стратегията за културно наследство на община Несебър 2023-2032, на територията на общината са разположени общо 167 недвижими културни ценности, като значителна част от тях – общо 122 броя (73%), закономерно попадат в границите на археологическия резерват и историческо селище „Старинен град Несебър“.

Историята по проучването и опазването на уникалното културно наследство на старинния град започва още в началото на XX век. През 20-те години поредица от археологически обекти, вкл. средновековните несебърски църкви, получават статут

като народна старина. През 1956 г. идва следващият важен етап от политиката по опазването на местното културно наследство, когато старият град получава статут на архитектурно-градоустройствен и археологически резерват. Този акт определя, че уникалността на Несебър е свързана именно с преплитането на обекти от различни исторически периоди и архитектурни стилове. През 1983 г. „Старинен град Несебър“ получава и най-голямото признание по отношение на своята историческа стойност. Старият град е включен в Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО в съответствие с критерий iii (да носи уникално или поне изключително свидетелство за културна традиция или за цивилизация, която живее или е изчезнала) и критерий iv (да бъде изключителен пример за вид сграда, архитектурен или технологичен ансамбъл или пейзаж, който илюстрира значителни етапи в човешката история). През 2010 г. е приета **Ретроспективна декларация за изключителната световна стойност на „Старинен Несебър“**. Декларацията потвърждава уникалните характеристики на стария град, свързани с (1) единството на културни и исторически пластове от периодите на II хил. пр. Хр., Античността, Средновековието, както и със (2) преплитането на средновековна религиозна архитектура с характерна богата декорация и образци на жилищната архитектура от XIX век. Отличителна черта на старинния Несебър е неговият урбанистичен характер или синтезът на археология, архитектура и живописен крайбрежен релеф, оформящи уникален културен пейзаж. С това са свързани и големите предизвикателства по опазване на културното наследство, тъй като в този случай не става въпрос за защитата на отделни обекти, а за съхраняването на автентичността и целостта на една цяла урбанистична структура. Декларацията за изключителната световна стойност посочва, че средновековните църкви и археологически структури са успешно опазени и защитени, но различни интервенции в жилищни сгради от XIX век, редом с неподходящо съвременно застрояване, инвестиции и комерсиални дейности застрашават историческия дух на Несебър. Последната значима промяна на статута на стария град е утвърдена през 2015 г., когато „Старинен град Несебър“ е обявен за археологически резерват и историческо селище – архитектурно-строителна и урбанистична недвижима културна ценност. **Стратегията за културно наследство на община Несебър 2023-2032** съдържа детайлно представяне на историческите, урбанистичните, археологическите, архитектурните и художествените ценности, както и ценностите на подводното наследство, на историческата градска среда и културния пейзаж, на нематериалните културни и социални ценности, които характеризират неповторимия „Старинен град Несебър“. Стратегията изброява и атрибутите, които са носител на изключителна световна стойност и представляват аргументите за вписване на Несебър като световна културна ценност, потвърдени от **Ретроспективната декларация за изключителната историческа стойност**:

Исторически:

- Артефакти от тракийско селище, останки и артефакти от гръцка черноморска колония;
- Археологически структури от второто хилядолетие пр. Хр., гръцка черноморска колония с оцелели останки от укрепления, елинистична вила и религиозни сгради от Античността, запазени църкви (в някои от тях запазени само части от археологически структури) от Средновековието;
- Базиликата Стара Митрополия и крепостта; други средновековни обекти;
- Крепостна стена (антична и средновековна);

Урбанистични:

- Градски структури от Античността и Средновековието;
- Градска структура от II хил. пр. Хр., трансформирана през Античността и Средновековието; останки от религиозни сгради от Античността и църкви от Средновековието; дървена възрожденска архитектура;
- Градска структура и българска възрожденска архитектура;
- Стена от тракийски укрепления; религиозни сгради от Античността; жилищна структура, акропол, храм на Аполон и агора от елинистичния период; запазени църкви от Средновековието;

Архитектурни:

- Дървената възрожденска жилищна архитектура;
- Средновековната религиозна архитектура; богата пластика и полихромна декорация на фасадите под формата на керамични украшения; стенописна украса;

Културен пейзаж:

- Скалист полуостров, свързан с континента от дълъг тесен участък земя;
- Народна архитектура (т. е. Дървена възрожденска жилищна архитектура); средновековни църкви; археологически структури от различни исторически периоди; скалист крайбрежен релеф;

Природни:

- Скалист полуостров; Черно море

Нематериални:

- Съществуващи ортодоксални религиозни практики.

Сред най-значимите единични обекти, попадащи в границите на „Старинен град Несебър“, се нареждат множество археологически, архитектурно-строителни и художествени ценности. Някои от тях са запазените градежи от (1) обществени и жилищни сгради от времето на елинистическия полис; (2) ранновизантийски терми и (3) подземни коридори от периода V–VI в. и др. Запазените фрагменти от крепостната стена са декларирани със смесена категория архитектурно-строителна и археологическа ценност. Значими архитектурно-строителни ценности са (1) средновековните църкви; (2) турската баня в непосредствена близост до термите на ул. „Бриз“; (3) чешмата на ул. „Цар Иван Асен II“; (4) характерните вятърни мелници; (5) несебърските къщи от XIX век и др. Редица от църквите попадат в обхвата на няколко категории според своята научна и културна област – архитектурно-строителни /художествени и/или исторически.

Именно великолепните църкви, образци на средновековното архитектурно-строително и художествено изкуство, са емблематични за старинния Несебър. Сред тях се нареждат:

- **Църква „Свети Стефан“ на ул. „Рибарска“.** Църквата е резултат от няколко етапа на развитие, като първоначално е построена в периода XI-XIII век. През XVI век е пристроена от западната страна, като през този период са и нейните забележителни стенописи. През XVIII век е добавен притворът от изток, като от същото време датира и

фреската „Страшния съд“. Църквата е един от най-посещаваните музейни обекти в община Несебър;

- **Църква „Свети Спас“ на ул. „Бриз“.** Храмът представлява малка еднокорабна базилика от началото на XVII век. Зад скромната външност се съхраняват забележителни стенописи, посветени на Христос и Богородица;

- **Църква „Христос Пантократор“ на ул. „Митрополитска“.** Сградата е един от най-внушителните паметници от епохата на Средновековието на Балканския полуостров. Архитектурното решение от XIII-XIV век впечатлява с монументалния си обем и извисяващите се купол и камбанария. Фасадите са богато декорирани с характерните за времето арки, редове от червена тухла и керамични орнаменти, вкл. специфичните за несебърските църкви „панички“. Във вътрешността са запазени само следи от стенописите, но въпреки това, църквата е образец на средновековното изкуство;

- **Църква „Света Параскева“ на ул. „Хемус“.** Църквата е от същия период като „Христос Пантократор“, а като архитектурен план е еднокорабна базилика с предверие. Сходният период определя и сходното фасадно решение, въпреки разликите в размерите и обемите. И „Света Параскева“ се отличава с декоративни арки, червени тухли и керамични „панички“;

- **Църква „Свети Йоан Кръстител“ на ул. „Митрополитска“.** Това е най-старата несебърска църква, сред музейните обекти, построена още през X век. В планово отношение е трикорабна базилика, като в центъра е оформен напречен кораб. Пресичането между средния и напречния кораб е подчертано с купол, което придава монументално излъчване на сградата.

Освен музейните обекти, още няколко църкви със свободен достъп са част от безценното християнско наследство на Несебър:

- **Църква „Свети Йоан Алитургетос“ на ул. „Рибарска“.** Кръстокуполната базилика с обширен наос и предверие отразява разцвета на средновековната църковна архитектура през XIV век, въпреки че е значително пострадала от земетресение в началото на XX век. По фасадите ѝ се различават различни фигурални композиции, и тук могат да се видят характерните „панички“;

- **Църква „Богородица Елеуса“ на ул. „Рибарска“.** Това е една от най-старите запазени църкви на Несебър, построена през VI век, с което е ценен паметник от ранното Средновековие. Архитектурният план е на трикорабна базилика с предверие;

- **Църква „Свети Архангели Гавраил и Михаил“ на ул. „Ахелой“.** Храмът представлява еднокорабна базилика, но въпреки малката си площ в оригинален вид е била подчертана с купол и камбанария. Още един от образците на XIII век;

- **Църква „Света София“ на ул. „Митрополитска“.** Внушителната сграда е била митрополитската църква на Несебър. Тя е била най-монументалният храм на града, въпреки че е и един от най-старите, построен още на границата на V и VI век. Тя е от същото време като софийската базилика „Света София“. В планово отношение има три кораба, предверие, както и външна част, изградена около църковния двор (атриум). Вътрешният кораб е бил отделен от два реда аркади, докато акцентът е била апсидата;

- **Църква „Свети Димитър“, в непосредствена близост до „Света София“.** Малкият храм е изграден през XI век;

- Църква „Свети Тодор“ на ул. „Нептун“. Още един пример за малка еднокорабна църква от периода на Средновековието, чиито фасади са оформени с редове от бял камък и червени тухли.

Освен „Старинен град Несебър“ и неговите съставни единични обекти, в община Несебър има още две групови недвижими културни ценности:

- Античният некропол на Месамбрия в източната част на новия град на Несебър между улиците „Хан Крум“ и „Иван Вазов“, който частично попада в границите на охранителната зона на световната културна ценност;

- Средновековният манастирски комплекс, разположен на около 4 км източно-югоизточно от гр. Свети Влас.

Общо 156 са единичните недвижими културни ценности, като 37 от тях са разположени извън старинния град. Териториалното разпределение на единичните културните ценности е както следва:

- 2 обекта в с. Баня,
- 4 обекта в с. Гюльовца,
- 7 обекта в с. Емона,
- 9 обекта в гр. Обзор,
- 8 обекта в с. Оризаре,
- 3 обекта в с. Приселци,
- 2 обекта в с. Равда и
- 2 обекта в гр. Свети Влас.

Останалите 8 обекта не са категоризирани според тяхната пространствена структура и териториален обхват:

- 5 обекта в гр. Обзор;
- 2 обекта в гр. Св. Влас и
- 1 обект, а именно старобългарския земен вал „Гермето“ е разположен в землищата на селата Приселци, Паницово и Раковсково.

По-важните недвижими културни ценности, разположени извън град Несебър са систематизирани в следващата таблица.

Таблица 1. Обекти на недвижимото културно наследство, разположени извън „Старинен град Несебър“ и неговите охранителни зони

Населено място	Недвижими културни ценности		
	Археологически	Архитектурно-строителни и художествени	Художествени
Гр. Обзор	Селище от римската епоха, късна античност, българско средновековие (XI–XII в.) и от османския период; Древна керамична работилница;		Църквата „Йоан Кръстител“

	Селище от късната желязна епоха (IV–I в.) /римски период (II–III в.); Крепост от ранновизантийския период и Българското средновековие – „Козяк“; Крепостите и храм на Юпитер в „Гъозекен“; Ранновизантийски терми и сектор от крепостна стена; Част от крепостна стена, югоизточна кула и базилика в градския парк; част от крепостна стена и кула в гр. Обзор		
Гр. Свети Влас	Средновековен манастирски комплекс; Късносредновековен манастир „Св. Власий“; Късноантичен култов комплекс и средновековен манастир „Св. Андрей“ („Юрта и Аязмата“); Проастие (жилищен квартал) на манастира „Св. Йоан Продромос / Предтеча“ в м. „Кузлука“, източно от гр. Св. Влас		Църквата „Св. Атанасий“
С. Баня	Антично селище от римския период; две крепости в Обзорски проход		Църквата „Св. Илия“
С. Емона	Манастирската църква „Св. Николай“ при нос Емине; римско и средновековно българско селище (XI–XII в.); Късноантично и средновековно българско селище; Ранновизантийска и средновековна крепост; Старо църквище и щерни; Могилен некропол; Елинистическа сграда в местността „Палъо монаширьо“	Църквата „Св. Никола“ на нос Емине и църквата „Св. Димитър“ в с. Емона	Църквата „Св. Димитър“
С. Приселци	Антично и средновековно българско селище м. „Ачмите“; Късноантична подземна комуникация – тунел; Късноантичен мост – останки; старобългарски земен вал „Гермето“ (с. Приселци, с. Паницово, с. Раковсково)		

С. Оризаре			Църквата „Света Параскева“
------------	--	--	----------------------------

Уникалната концентрация на културни ценности в „Старинен град Несебър“, заедно с груповите и единичните културни ценности извън историческото селище определят устойчивото опазване и социализиране на недвижимото културно наследство като водещ приоритет. Нужна е своевременна и ефективна координация и сътрудничество между местната и националната власт, така че да се гарантират автентичността и целостта на наследството в старинния град. През последните години продължава последователната политика по опазване на наследството на Несебър, която въвлича участието на местната администрация, музей „Старинен Несебър“, Националния институт за недвижимо културно наследство, Центъра за подводна археология и др. През последните години се провеждат регулярни археологически проучвания на участъци от крепостната стена на античния град. Проведени са редица спасителни проучвания, свързани с разкриването на античната базилика под църквата „Св. Иван Кръстител“ и антично жилище западно от църквата „Св. Спас“. Няколко от несебърските средновековни църкви са били обект на консервационно-реставрационни дейности, вкл. „Св. Иван Кръстител“, „Св. Параскева“, „Св. Иван Алитургетос“, „Св. Архангели Михаил и Гавраил“ и „Св. Спас“. След 2017 г. се провеждат и проучвания на подводното културно наследство на Несебър, като успоредно с това е нанесена промяна на границите на „Старинен град Несебър“ като е включена част от акваторията около полуострова с концентрация на археологически останки. Полагат се и усилия за опазване на жилищната архитектура. За един от най-забележителните образци на несебърските къщи – къщата на Москояни, която днес е дом на Етнографския музей, са проведени ремонтни и реставрационни дейности, обхващащи основните технически инсталации, покрива, подови настилки, врати и прозорци от къщата. Осигуреното обзавеждане и оборудване включват подходящо осветление, експозиционно обзавеждане и реквизит, както и мултимедийни устройства за музейните функции на културната ценност. За друг знаков обект – дървената вятърна мелница на провлака, през 2022 г. е изпълнен проект за консервация, реставрация и социализация. Не на последно място, след 2010 г. значително са подобрени механизмите за упражняване на строителен контрол и превенция на незаконни преустройства/надстройки. Уникалността на старинния град е свързан в силна степен и с оформената историческа урбанистична структура, в която се преплитат традиционни улични и площадни пространства, археологически останки, средновековни църкви и старите несебърски къщи. В тази връзка състоянието на градската среда е определящо за цялостното възприятие на културното наследство. В тази връзка са реализирани проекти за реконструкция на уличната мрежа в стария град, при които асфалтът се заменя с каменни настилки.

Налице са и редица актуални проблеми и предизвикателства, които следва да мобилизират ресурси, проекти и инициативи през следващите години. Следва обобщение на належащите предизвикателства пред опазването на културното наследство в общината с акцент върху обектите в рамките на старинния град. Изводите за състоянието на наследството са изведени от Стратегията за културно наследство на община Несебър 2023-2032 и Споделената визия за развитието на „Старинен град Несебър“ 2025-2044.

Състояние на недвижимото културно наследство в община Несебър:

- Голяма част от археологическите обекти извън старинния град остават непроучени, съответно без завършена процедура по предоставяне на статут на културно наследство и определяне режим на опазване;
- В рамките на археологическия резерват „Старинен град Несебър“ не са завършени проучвателните дейности на ранновизантийските терми, което възпира реализацията на цялостен консервационно-реставрационен проект;
- Липсват достатъчно консервационни дейности, вкл. превантивна консервация, което довежда до постепенно нарушаване на археологическата субстанция на отделни обекти, вкл. изронване на градежните камъни и тухли, отлепяне на замазки и др.;
- За част от културните ценности през годините са били извършвани неудачни интервенции, свързани с използването на неподходящи или некачествени материали, с остарели и неподдържани стари реставрационни елементи, които следва да бъдат коригирани. Пример за това е църквата „Христос Пантократор“;
- Наблюдават се примери за компрометиране на прилежащата градска среда на обектите чрез изграждането на нови сгради и постройки, каквато е ситуацията при базиликата „Богородица Елеуса“;
- Малък е делът на образците на жилищната архитектура от XIX век, запазени в автентичен вид. Голяма част от несебърските къщи са успешно реставрирани през 60-те и 70-те години, но през последните десетилетия са нанесени редица изменения, свързани с преустройства на партерните етажи за търговски функции, подмяна на характерните дървени обшивки и др.;
- Турската баня в непосредствена близост до ранновизантийските терми е в лошо състояние с нарушена покривна конструкция и процес на рушене на строителните материали;
- Градската среда в стария град в немалка степен е компрометирана в резултат на ново застрояване и поставени съоръжения във връзка с осъществяваните търговски функции.

Препоръчителни дейности:

- Завършване на процедурата по актуализация на списъка с културни ценности в община Несебър, вкл. проучвания, обследвания, заснемания и археологически обследвания, последвани от провеждане на процедура по обявяване на сградите и археологическите обекти, които към момента не са със статут на културно наследство, както и актуализиране на категорията и режима на опазване на обектите с предоставен статут;
- Проучване и реализиране на проект за консервация и реставрация на ранновизантийските терми и археологическия комплекс при Западната порта на античния град;
- Подходящо експониране на значими археологически обекти в рамките на „Старинен град Несебър“, вкл. термите, основи на елинистически жилища и късноантичната базилика при градското училище;
- Реализиране на програма за проучване и развитие на подводното културно наследство;

- Приоритетни консервационно-реставрационни дейности за несебърските църкви;
- Консервация, реставрация и социализация на турската баня и други значими обекти с влошено състояние и в риск от разрушаване;
- Възстановяване на автентичния образ на компрометирани несебърски къщи по отношение както на обема, така и на използваните материали по фасадите;
- Възстановяване на автентичността и благоустройство на прилежащата среда на старите къщи, вкл. чрез подходящо оформление на уличните и площадните пространства;
- Провеждане на последователна устройствена политика за възстановяване/запазване на историческия образ в стария град с фокус върху непосредствената градска среда около най-значимите обекти на културното наследство. В тази връзка е необходимо разработването и приемането на Общ устройствен план на община (ОУПО) Несебър и Подробен устройствен план (ПУП) на стария град, гарантиращи опазването на морфологията и обемно-пространствената структура на историческото селище;
- Разработване и приемане на План за опазване и развитие на „Старинен град Несебър“.

Конкретни мерки в подкрепа на културното наследство са заложили като неразделна част от стратегическата рамка на ПИРО в пълно съответствие със Стратегията за културно наследство на община Несебър 2023-2032 и Споделената визия за развитието на „Старинен град Несебър“ 2025-2044.

2.2.3. Нематериално културно наследство

Нематериалното културно наследство е свързано с палитрата от традиции, изкуства, обичаи, обреди, празненства и занаяти, изразяваща начина на живот, поминъка и творчеството на местните хора. Община Несебър е носител на редица проявления на нематериалното културно наследство, които отразяват историческото развитие не само в рамките на общината, но и по цялото българско черноморско крайбрежие.

Основен дял от това наследство е свързано с вековната роля на град Несебър като духовен и религиозен център. До днес са съхранени традициите за честването и отбелязването на важни религиозни празници. Характерно за населените места в общината е, че техен празник са именно важни дати от религиозния календар:

- Празник на гр. Несебър – Свето Успение Богородично на 15 август;
- Празник на гр. Обзор – Еньовден на 24 юни;
- Празник на гр. Свети Влас – летен Атанасовден;
- Празник на с. Баня – Илинден на 20 юли;
- Празник на с. Равда – Св. Параскева на 26 юли;
- Празник на с. Оризаре – Петковден на 14 октомври;
- Празник на с. Тънково – Архангеловден на 8 ноември;
- Празник на с. Кошарица – денят на Св. Иван Рилски по стар стил.

Запазено е характерното провеждане на литийни шествия в рамките на старинния Несебър, с които се отбелязват три големи християнски празника:

- Празник на Св. Св. Кирил и Методий на 11 май. Провежда се шествие с иконата на светиите от църквата „Св. Стефан“ до Старата митрополия, където се провежда тържествен молебен за здраве и благоденствие на местното население;
- Свето Успение Богородично (празник на гр. Несебър) на 15 август;
- Никулден на 6 декември. Провежда се шествие с иконата на Св. Никола по градските улици до пристанището за закрила на несебърските рибари. Запазена е традицията за влизане с лодки в морето, където рибарите хвърлят осветени венци от бръшлян, чемшир и хризантеми.

Особено ценни и същевременно приоритетни за предаване на бъдещите поколения са традиционните занаяти и поминък в Несебър, представени предимно от рибарството, лозарството и винарството, както и от пчеларството. Рибарският занаят е свързан с редица специфични дейности, като плетенето, почистването и поправянето на мрежите, калайдисването на въдиците, направата на рибарски лодки. Една от експозициите на Етнографски музей Несебър е посветена именно на този отличителен местен занаят, чието съвременно развитие и интерпретация могат да имат определяща роля за културно-туристическия продукт на общината. Неделима е и темата за местните кулинарни традиции, като характерно за Несебър е приготвянето на сушен сафрид. Кулинарната тематика се допълва от празника на суджука в с. Кошарица, празника на виното в с. Гюльовца и празника на хляба в с. Оризаре.

Всички тези проявления на нематериалното наследство следва да бъдат предмет на специализирани проучвания, опазване и популяризиране, вкл. чрез дейността и експозициите на Етнографски музей Несебър. Ефективно средство за популяризирането на нематериалното наследство е провеждането на тематични маршрути и събития, организирани от културните сдружения и институти в общината, представени в следващата точка. В община Несебър има успешна практика за подобни инициативи, които следва да бъдат надградени и разнообразени. Сред популярните фестивали и събития се нареждат рибен фестивал „Есенни пасажи“, Фестивал на меда; фестивалите „Несебър – остров на изкуствата“, „Несебърски накит“, „Месембрия Орфика“, „Аз обичам Несебър“, „Есен в Несебър“, „Влюбени в Несебър“, „Несебър без граници“, „Любов и вино в Несебър“ и др.

2.2.4. Културна инфраструктура

В община Несебър развиват дейност общо 11 читалища, които са утвърдени центрове на културния живот и местната общност:

- НЧ „Яна Лъскова“ в гр. Несебър от 1905 г.;
- НЧ „Месемврия“ в гр. Несебър от 2015 г.;
- НЧ „Изгрев“ в гр. Обзор от 1927 г.;
- НЧ „Пробуда“ в гр. Свети Влас от 1938 г.;
- НЧ „Гоце Делчев“ в с. Равда от 1943 г.;
- НЧ „Зора“ в с. Оризаре от 1928 г.;

- НЧ „Светлина“ в с. Гюльовца от 1928 г.;
- НЧ „Светлина“ в с. Кошарица от 1928 г.;
- НЧ „Саморазвитие“ в с. Тънково от 1950 г.
- НЧ „Г. С. Раковски“ в с. Раковсково от 2013 г.;
- НЧ „Пробуда“ в с. Баня от 2016 г.

Всички населени места с население над 1 000 души през 2022 г. са осигурени с активен културно-просветен център, а културната инфраструктура е балансирано разпределена в рамките на общината. Най-старото читалище е „Яна Лъскова“ в град Несебър, основано през 1905 г. и разположено в „Старинен град Несебър“. Това определя и важната роля на читалището за опазването и най-вече популяризирането на културното наследство. Тази роля се отнася по-специално и за старите несебърски къщи, чиято архитектура е преплетена с етнографията на града от XIX и началото на XX век. НЧ „Яна Лъскова“ е разположено в съседство на Етнографския музей, което способства за съвместни инициативи между двете институции. Всички читалища поддържат и библиотечни фондове, като изключение правят единствено второто читалище на град Несебър – „Месемврия“ от 2015 г. и читалището в с. Раковсково.

Основен принос за развитието на културните функции и дейности има общинска администрация Несебър. Основен източник на финансиране на културния живот са именно средствата от общинския бюджет, като през 2022 г. субсидията за издръжка на читалищата достига 644 499 лв., докато други дейности по културата са били финансирани с още 229 742 лв. Общината е инициатор и възложител на един от най-модерните културно-образователни центрове в страната, чието име „Артиум“ е вдъхновено от античната история на Несебър. Сградата е разположена на площад „Жулиета Шишманова“ на ключова локация в новия град с отлична транспортна достъпност, като съвместява разнообразие от функции, в т.ч. голяма многофункционална зала, нова удобна библиотека, зали за различни културни дейности, както и туристически информационен център. Оригиналната архитектура и органичната връзка между сградата и площада, където е оформена голяма открита сцена, превръщат културния център в сцена на редица събития от културния календар на общината. Сред тях се открояват множество фестивали и конкурси с международно значение, които традиционно се провеждат през летния сезон:

- Международен детски фестивал „Слънце, радост, красота“;
- Международен фолклорен фестивал „Несебърски накит“;
- Международен фестивал-конкурс на творческите достижения „Отечество“;
- Европейски шампионат по фолклор, Международен фестивал „Несебър – остров на изкуствата“;
- Международен арт-фестивал „Съзвездия в Несебър“;
- Световен шампионат по фолклор;
- Международен конкурс „Аз обичам Черно море“.

Най-важният културен институт в община Несебър е музей „Старинен Несебър“. Неговата история започва през 1956 г. и през десетилетията се е утвърдил както като: (1) основната институция по издирването, проучването, опазването и представянето на

движимото и недвижимото културно наследство на местно ниво, така и като (2) основна туристическа забележителност, в т.ч. отделните музейни обекти. Разположението на основната сграда и археологическата експозиция в началото на „Старинен град Несебър“ при Западната крепостна стена го превръщат в основен елемент от системата за туристическо-информационно обслужване на посетителите в общината. Тези функции определят стратегическата роля на музейната институция и превръщат развитието на неговата материална база и укрепването на експертния му капацитет във важен общински приоритет. Според формата си на управление и финансиране, музеят е общински, като представлява второстепенен разпоредител на бюджетни средства.

Финансирането и развитието на музей „Старинен Несебър“ е изправено пред предизвикателствата, характерни за културната сфера в цялата страна. Основен дял от държавното или общинското субсидиране на културните институти е свързано с осигуряването на средства за възнагражденията на заетите лица. Ограничени остават средствата за обновяване на материалната база, обогатяването на колекциите, дигитализация на културните ценности, повишаване на капацитета на музейните работници, организиране на тематични събития и развитие на маркетингова дейност. Основен проблем е привличането на млади специалисти, особено през последните години, когато се наблюдава диспропорция между увеличението на заплатите в сектор „Образование“ и сектор „Култура“, което води до отлив на квалифицирани експерти от музеите към училищата. Нужните мерки са свързани както с увеличение на публичните средства за музеите, вкл. заделяне на годишна финансова подкрепа от държавния бюджет към общинските музеи, но и определяне на субсидиите на база дейностите и печалбите на самите музейни институции.

Етнографският музей е обект от структурата на музей „Старинен Несебър“ и разположен в една от най-значимите архитектурни ценности на града от XIX век – къщата на гръцкия търговец Москояни с отлично местоположение на ул. „Месембрия“, от която се разкрива великолепна гледка към Черно море. Сградата отразява основните архитектурни характеристики на старите несебърски къщи от периода XVIII-XIX век. Къщата е на два етажа, като вторият етаж в оригинал е бил зает от салон, спалня, килер и кухня, някои от които са решени с красиви дърворезбовани тавани. Фасадата откъм улицата се отличава с каменното приземие и двата комина, докато фасадите откъм двора са раздвижени с еркери и са изцяло с дървена обшивка. **Предприемаческият план за развитие на Етнографски музей Несебър** съдържа конкретни насоки и дейности за превръщането на Етнографския музей в разпознаваем символ на стария Несебър, средище на значими културно-образователни дейности, както и популярна туристическа забележителност, с годишни приходи, които покриват разходите за поддръжка. Планът определя насоки за развитие на четирите отделни компонента на музейния продукт – (1) постоянната експозиция; (2) специалните (гостуващи) изложби; (3) пространства за събития, включително вътрешния двор; (4) музейния магазин. Основната идея за постоянната експозиция е свързана с представянето на културата и живота в общината в рамките на 200 години от XVIII до първата половина на XX век. Специален акцент ще бъде и разказът за историята и архитектурата на старите несебърски къщи. Заложени са и дейности за изпълнение в рамките на 5-годишен период, разделени в шест основни групи – (1) Развитие на основната експозиция; (2) Изпълнение на културна и образователна програма; (3) Организиране на тематични събития и инициативи; (4) Дигитализиране на музейните единици; (5) Популяризиране и дигитален маркетинг; (6) Развитие на човешките ресурси.

2.3. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

2.3.1. Обща характеристика

Структурата и динамиката на местната икономика се определят от обстоятелството, че община Несебър е най-голямата българска община по брой на реализираните туристически нощувки, като през 2022 г. там са осъществени над $\frac{1}{4}$ (26,8%) от всички нощувки в страната. В рамките на общината е разположена значителна част от туристическата инфраструктура на България. През 2022 г. там се намира над $\frac{1}{4}$ от общия капацитет на местата за настаняване. Урбанизираните територии с преобладаващо курортни и обслужващи функции на Свети Влас, Слънчев бряг, Несебър и Равда формират най-обширната туристическа концентрация у нас, която ще продължи да определя икономическия профил на общината, в която всички останали дейности имат допълващо значение.

Показателите за нефинансовите предприятия в общината показват развитието и динамиката на местната икономика в периода 2018-2022 г. Анализирани са следните показатели, подплатени с последните актуални данни на НСИ:

- Брой предприятия – нефинансовите предприятия, активни през цялата или част от референтната година и представили годишен отчет за дейността си в НСИ или НАП. Това са предприятията, които са реализирали приходи от продажби или имат поне един зает;
- Произведена продукция – стойността на оборота, намалена с балансовата стойност на продадените активи, без тази на собствените дълготрайни активи. Тук се включва и изменението на запасите от продукция и незавършено производство, а също и направените разходи за придобиване на активи;
- Нетни приходи от продажби – приходи от продажби на продукция, стоки и услуги, вкл. приходи от продажби за износ;
- Приходи от дейността – сбор на 1. нетните приходи от продажби; 2. увеличение на запасите от продукция и незавършено производство; 3. разходи за придобиване на активи по стопански начин; 4. други приходи, вкл. приходи от финансираня – продажба на суровини и материали и продажба на дълготрайни активи.

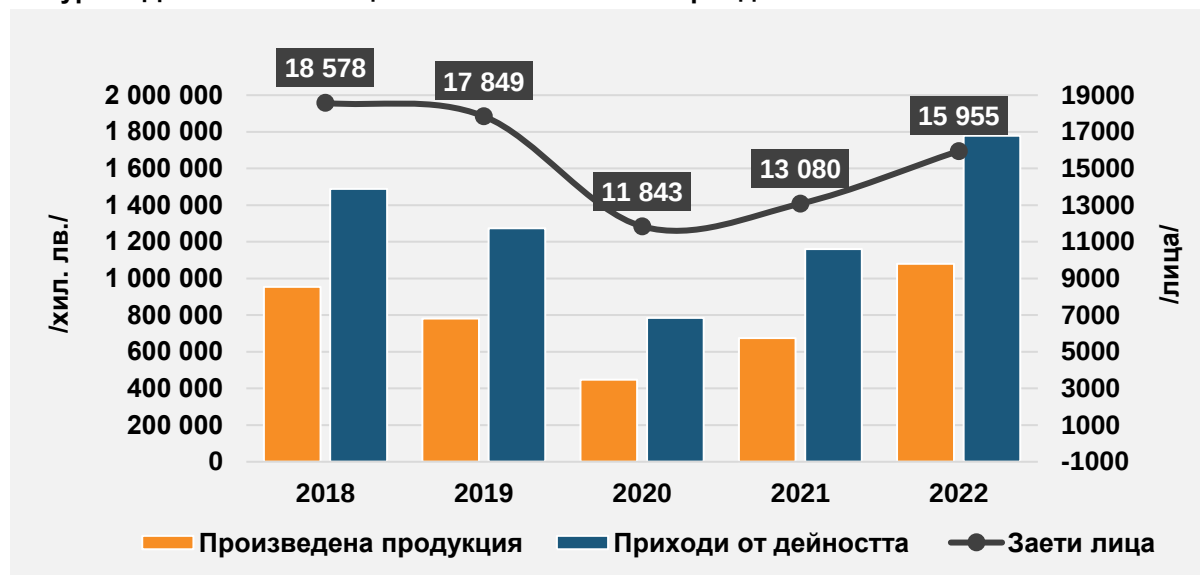
Таблица 2. Ключови икономически показатели за периода 2018-2022 г.

Показател	Мярка	Община Несебър			Област Бургас	Община Несебър Дял от областта (%)
		2018	2022	Изменение (%)		
Предприятия	брой	5 510	4 760	-13,61	31 707	15,01
Произведена продукция	хил. лв.	954 465	1 080 744	13,23		-
Нетни приходи от продажби	хил. лв.	1 323 207	1 510 414	14,15	19 588 742	7,71
Приходи от дейността	хил. лв.	1 488 121	1 778 532	19,52		-
ДМА	хил. лв.	1 435 196	1 661 273	15,75	6 748 755	24,62
Заети лица	брой	18 578	15 955	-14,12	114 308	13,96
Преки чуждестранни инвестиции	хил. евро	122 146	109 394	-10,44	2 072 074	5,28

Източник на информация: НСИ; Изчисления: ИУПП

Основните икономически показатели показват положителната посока на развитие в местната икономика след съществения спад в резултат от пандемията на COVID-19. Между 2018 и 2022 г. се наблюдава увеличение при произведената продукция от 13,23%, докато приходите от дейността нарастват с 19,52%. Така произведената продукция от местните нефинансови предприятия през 2022 г. надвишава предпандемичната стойност от 2018 г. – 1 080 744 хил. лв. срещу 954 465 хил. лв. По три показателя, обаче, се наблюдава намаление за периода. Най-отчетливо е намалението по отношение на заетите лица (-14,12%). Намаляват още броят на предприятията (-13,61%) и преките чуждестранни инвестиции (-10,44%). Това е знак, че пандемията е оказала трайно негативно въздействие по отношение на предприемаческата и инвестиционната активност на местния бизнес и на възможностите за заетост. Броят на заетите лица достига своя минимум от 11 843 души през 2020 г. при 18 578 през 2018 г., докато през 2022 г. стойността все още е далеч от предпандемичната стойност – 15 955. Най-голямо намаление се наблюдава в дейностите „Търговия“ и „Хотелиерство и ресторантьорство“, което потвърждава зависимостта на местната икономика от туризма. Нужни са допълнителни инициативи за подкрепа на стартиращи предприятия и създаване на допълнителна заетост през следващите години, така че негативните последици от пандемията да бъдат окончателно преодоляни. Същевременно ръстът по отношение на произведената продукция, нетните приходи от продажби и приходите от дейността отразяват и съществената инфлация през последните години (по данни на НСИ, индексът на потребителските цени за месец декември 2022 г. спрямо месец декември 2018 г. е 130,9%, т.е. инфлацията е 30,9%).

Фигура 3. Динамика на общинската икономика в периода 2018-2022 г.

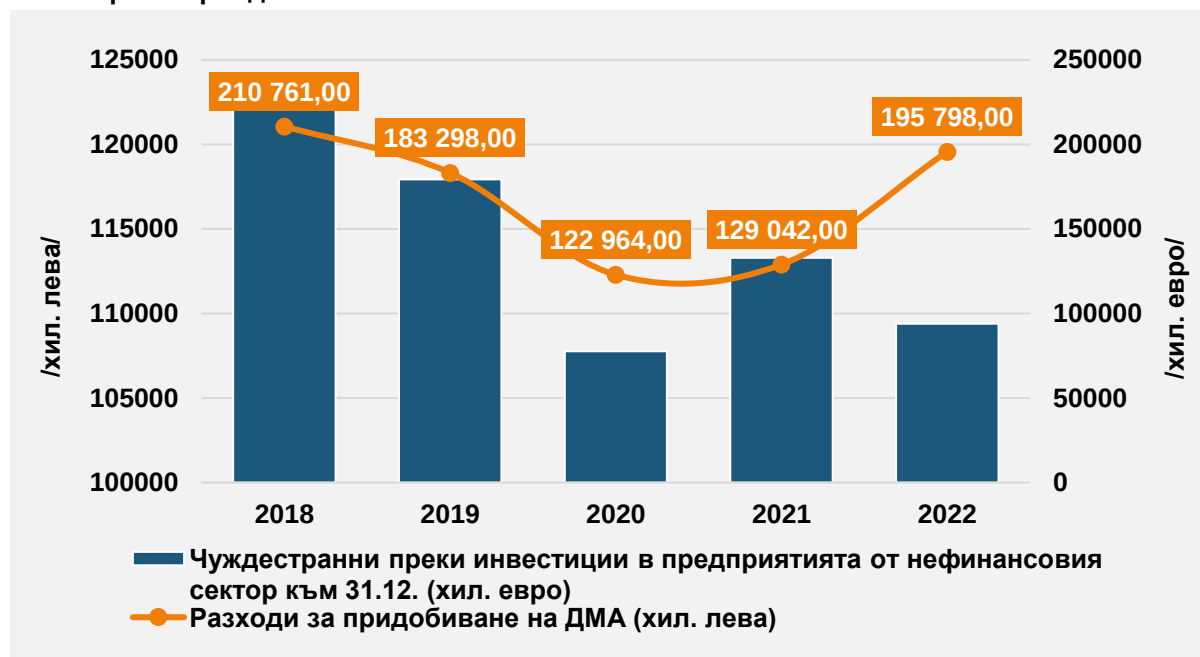
Източник на информация: НСИ

Сравнението на тенденциите в генерирането на приходи от дейността в периода 2018-2022 показват по-слабите темпове на растеж в общината спрямо страната. На национално ниво, приходите от дейността са се увеличили с над 73% при ръст от 19,52% за община Несебър. Разбивката по икономически дейности на национално ниво показва, че по всички дейности се наблюдава съществен ръст. Обратно, на общинско ниво има спад при дейностите „Административни и спомагателни дейности“ и „Култура,

спорт и развлечения“, която има важна роля в комплекса от обслужващи дейности в допълнение към туризма. По няколко отрасли се наблюдават по съществени различия между тенденциите на национално и местно ниво, сред които се нареждат „Преработващата промишленост“, „Строителството“, „Търговията“, „Транспорта и складирането“ и „Операциите с недвижими имоти“. Това показва изоставане по отношение на някои дейности, свързани с туристическия профил на общината. Макар че тенденциите по отношение на реализираните нощувки на национално и местно ниво са сходни, обслужващите дейности в страната се развиват по динамично – признак, че в община Несебър дейности като търговията са силно зависими от туризма. От друга страна именно подчертано туристическия профил и недостатъчно диверсифицираната местна икономика обясняват по-бавния темп на развитие на преработващата промишленост. През следващите години следва да се насърчава развитието на допълващи производствени дейности, свързани с традиционни отрасли, като например преработката на рибни продукти.

В рамките на област Бургас, община Несебър генерира 7,71% от нетните приходи от продажби – дял, който напълно отговаря на броя на населението ѝ. Референтната стойност за дела на населението в общината е 7,88%. По отношение на предприятията (15,01%), заетите лица и най-вече ДМА (24,62%), общината има по-голям принос. Това се дължи именно на туристическите и обществено-обслужващи дейности, които се осъществяват от голям брой микро и малки фирми, както и от значителен брой обслужващ персонал, докато базата за настаняване в общината формира голямата стойност на ДМА. Предприятията от дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“ осигуряват работа на близо 50% от заетите лица в община Несебър през 2022 г. Обратно, общината се отличава с по-малък дял на преките чуждестранни инвестиции – знак, че туристическата индустрия се развива основно на базата на капиталови вложения от страната, както и че липсват големи промишлени предприятия. Така разходите за придобиване на ДМА от страна на местните предприятия отбелязват най-ниската си стойност през 2020 г., но след това постепенно се доближават до предпандемичните стойности, макар и все още да остават под тях. При преките чуждестранни инвестиции липсва оформена тенденция за нарастване, като след увеличението през 2021 г. отново се наблюдава спад през следващата 2022 г.

Фигура 4. Преки чуждестранни инвестиции и разходи за придобиване на ДМА в община Несебър за периода 2018-2022 г.

Източник на информация: НСИ

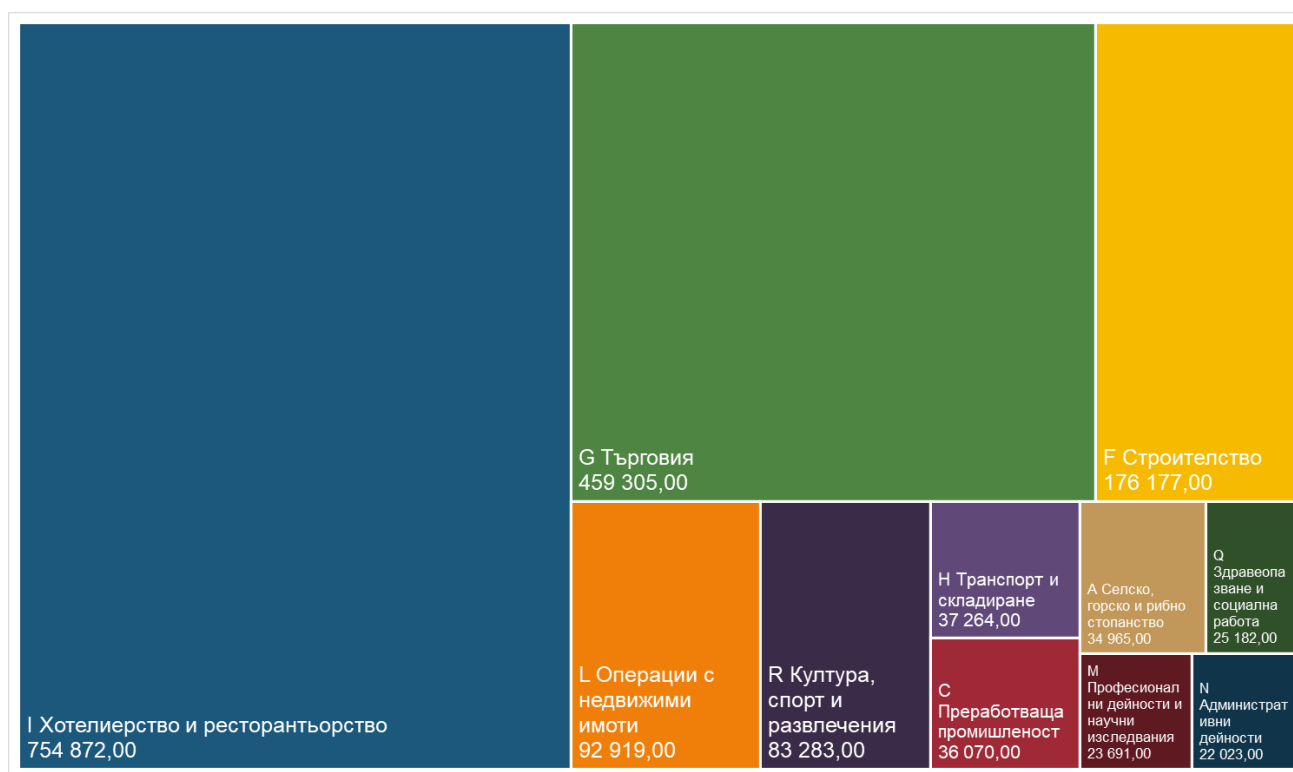
Изчисления: ИУПП

2.3.2. Отраслова структура на икономиката

В структурно отношение, водещите икономически дейности в общината през 2022 г. са „Хотелиерство и ресторантьорство“ (42,44% от приходите от дейността), „Търговия“ (25,82%) и „Строителство“ (9,91%), като и трите отрасли са пряко свързани с изявената туристическа роля. Обратно, дейностите „Селско стопанство“ и „Преработваща промишленост“ имат крайно ограничена роля в местната икономика. През 2022 г. земеделието е създало 1,97% от приходите от дейността, докато преработващата промишленост малко повече – 2,03%. Всичко това обособява силно подчертаната зависимост на местната икономика от развитието на туризма. Към 2022 г. туристическата индустрия все още не се е възстановила от негативното въздействие на пандемията от COVID-19. Между 2018 и 2022 г. спадът в реализираните нощувки в общината се равнява на -8,97. За сравнение, референтната стойност на национално ниво е -9,95%. През 2022 г. нощувките в община Несебър са 6 477 838, докато през пиковата 2019 г. те са общо 7 345 946. По този начин през 2022 г. нощувките се равняват на 88% от нивата преди пандемията, докато заетостта на местата за настаняване остава едва 50%.

Следващата графика визуализира разпределението на нетните приходи от продажби между десетте водещи икономически дейности (дейностите, които формират над 1% от приходите от дейността на нефинансовите предприятия в община Несебър).

Фигура 5. Разпределение на приходите от дейността между десетте водещи икономически дейности в община Несебър през 2022 г. (в хил. лв.)

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

Графиката нагледно потвърждава основните закономерности в икономическото развитие на община Несебър. Трите водещи дейности „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Търговия“ и „Строителство“ формират над 78% от общите приходи от дейността на предприятията в местната икономика – 1 390 354,00 лв. С най-голяма тежест категорично са „Хотелиерството и ресторантьорството“ (754 872,00 хил. лв.) и „Търговията“ (459 305,00 хил. лв). С близо 10% се отличава „Строителството“, докато с над 5% са „Операциите с недвижими имоти“. И четирите дейности са пряко свързани с туристическите функции. Това от една страна определя изключителният туристически потенциал, но и по-слабо диверсифицираната местна икономика, която е силно зависима от туристическите посещения.

По-детайлен поглед върху последиците от пандемията показва, че между 2018 и 2021 г. спадът в местната икономика – измерен чрез индикатора „приходи от дейността“, е 22,06%. Едва през 2022 г. и с възстановяването на масовия летен туризъм общинската икономика бележи ръст, както вече беше представено (Таблица №1). Обратно, за същия период 2018-2021 г. нетните приходи от дейността на всички нефинансови предприятия в страната се увеличават с +28,78%. Подобно несъответствие се наблюдава и конкретно за дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“. Всичко това очертава разликите между тенденциите общо за страната и конкретно в общината – в страната липсва силно изразената зависимост на общото икономическо развитие и специално на обслужващите дейности от реализираните нощувки. Това изисква по-устойчив модел за използване на наличните природни дадености и културни ценности чрез развитие на целогодишни културно-туристически продукти, включително краткотраен „уикенд туризъм“ на база

изключителните археологически и архитектурни богатства на „Старинен град Несебър“. Подобни мерки могат да бъдат предпоставка за по-ефективно използване на наличната леглова база и обслужваща инфраструктура извън ограничеността на сезонния летен туризъм.

Останалите 7 по-изявени икономически дейности допринасят с по-малко от 20% от приходите от дейността. На следващо място след „Операциите с недвижими имоти“ се нарежда дейност „Култура, спорт и развлечения“, също свързана с туристическата индустрия. Дейността обаче бележи намаление между 2018 и 2022 г. – от 98 532 хил. лв. до 83 283 хил. лв. или -15,48% – потвърждение на по-горните констатации и нуждата от развитие на целогодишни дейности, насочени и към българския пазар. Приблизително равен, но незначителен спрямо общата картина е делът на дейности „Селско, горско и рибно стопанство“, „Преработваща промишленост“ и „Транспорт и складиране“. И за трите отрасли в общината съществуват потенциали за по-динамично развитие през следващите години.

По отношение на земеделието, традиционните култури в общината са пшеницата, слънчогледът, рапицата, както и лозята. Следва да се насърчава активността на земеделските производители, вкл. чрез използването на възможностите на финансиращите програми и в частност на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023–2027 г. Приоритетни направления могат да бъдат лозовите и овощните насаждения. В сферата на животновъдството, традиционни и перспективни отрасли са овцевъдството и пчеларството. Важен отрасъл, свързан с историческото развитие на Несебър, и който може да допълва културно-туристическия продукт на общината е рибарството. Необходимо е да се популяризират възможностите за изпълнение на проекти по Програмата за морско дело и рибарство 2021-2027. В тази връзка възможност пред местната икономика и по-специално пред преработващата промишленост са и рибопреработвателните дейности.

По-долу е представена детайлната отраслова структура с дейностите по класификацията А 21.

Таблица 3. Отраслова структура на икономиката през 2022 г.

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Дял	Заети лица	Дял	Приходи от дейността	Дял	Стойност на продукцията (произведена продукция)	Дял	ДМА	Дял
	Брой	%	Брой	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%
Селско, горско и рибно стопанство										
А Селско, горско и рибно стопанство	110,00	2,31	224,00	1,40	34 965,00	1,97	24 599,00	2,28	13 219,00	0,80
Индустрия										
В Добивна промишленост	..		..		..		..		..	
С Преработваща промишленост	59,00	1,24	288,00	1,81	36 070,00	2,03	26 789,00	2,48	10 081,00	0,61
D Производство и разпределение електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	11,00	0,23	4,00	0,03	..		..		..	
Е Доставка на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..		..		2 769,00	0,16	..		..	
F Строителство	215,00	4,52	952,00	5,97	176 177,00	9,91	115 438,00	10,68	99 880,00	6,01
Услуги										
G Търговия; Ремонт на автомобили и мотоциклети	1 606,00	33,74	3 250,00	20,37	459 305,00	25,82	104 761,00	9,69	60 592,00	3,65
Н Транспорт, складиране и пощи	281,00	5,90	491,00	3,08	37 264,00	2,10	28 496,00	2,64	16 955,00	1,02
I Хотелиерство и ресторантьорство	1 052,00	22,10	7 773,00	48,72	754 872,00	42,44	569 274,00	52,67	1 109 634,00	66,79

Икономически дейности (A21)	Предприятия	Дял	Заети лица	Дял	Приходи от дейността	Дял	Стойност на продукцията (произведена продукция)	Дял	ДМА	Дял
	Брой	%	Брой	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%	хил. лв.	%
J Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	42,00	0,88	214,00	1,34	13 402,00	0,75	12 927,00	1,20	2 604,00	0,16
L Операции с недвижими имоти	559,00	11,74	723,00	4,53	92 919,00	5,22	45 945,00	4,25	261 471,00	15,74
M Професионални дейности и научни изследвания	185,00	3,89	234,00	1,47	23 691,00	1,33	20 159,00	1,87	4 049,00	0,24
N Административни и спомагателни дейности	173,00	3,63	382,00	2,39	22 023,00	1,24	17 586,00	1,63	25 446,00	1,53
P Образование	8,00	0,17	15,00	0,09	358,00	0,02	343,00	0,03	..	
Q Хуманно здравеопазване и социална работа	54,00	1,13	320,00	2,01	25 182,00	1,42	24 478,00	2,26	5 305,00	0,32
R Култура, спорт и развлечения	116,00	2,44	609,00	3,82	83 283,00	4,68	74 097,00	6,86	33 792,00	2,03
S Други дейности	285,00	5,99	369,00	2,31	9 879,00	0,56	7 417,00	0,69	8 509,00	0,51
Общо	4 760,00	100,00	15 955,00	100,00	1 778 532,00	100,00	1 080 744,00	100,00	1 661 273,00	100,00

.. _ конфиденциални данни

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

2.3.3. Туризм

Макар и със съществен ръст след 2021 г., туристическата индустрия в община Несебър все още е в процес на възстановяване от негативните последици на пандемията от COVID-19. Свидетелство за това е намалението на реализираните нощувки от -8,97% в рамките на наблюдавания период 2018-2022 г. По повечето останали показатели обаче има положителна промяна.

Таблица 4. Места за настаняване в община Несебър към 2022 г.

Показател	Мярка	Община Несебър			Област Бургас	Община Несебър
		2018	2022	Изменение (%)	2022	Дял от областта (%)
Легла в места за настаняване	брой	88 761	95 109	7,15	141 870	67,04
Реализирани нощувки в местата за настаняване	брой	7 116 405	6 477 838	-8,97	8 990 147	72,05
Приходи от нощувки	лв.	393 688 522	458 372 298	16,43	618 057 132	74,16
Легладенонощия в места за настаняване	брой	12 204 045	12 928 565	5,94	19 289 453	67,02
Заетост на местата за настаняване	брой	58	50	-14,07	47	-

Източник на информация: НСИ

Значително се е увеличил броят на леглата в местата за настаняване (статистиката на НСИ обхваща всички места за настаняване с 10 и повече легла, които са категоризирани и функционирали през съответния период), като към края на 2022 г. те са 95 109 или със 7,15% повече. Така през същата година легладенонощията (максималният възможен капацитет на местата за настаняване) в община Несебър достигат 12 928 565. Отчетените 6 477 838 нощувки означават, че реалната заетост на туристическата база в рамките на 2022 г. е едва 50%. Най-високата заетост за последните 10 години е отчетена през 2016 г. – 60%. По този начин се наблюдава непропорционално увеличение на местата за настаняване спрямо ръста на нощувките. Същевременно ефективното използване на наличната база за настаняване е определящ фактор за икономическото развитие и социалното благоденствие в общината. Това изисква мерки за привличане на туристи не само в рамките на активния туристически сезон, а целогодишно. Целта на подобни мерки е постигането на устойчив туристически модел, изграден на основата на потенциалите за културен туризъм на „Старинен град Несебър“.

Друга тенденция е сравнително ниският дял на нощувките, реализирани от български граждани. През 2018 г. техният дял е само 5,14%. Ограничителните мерки за пътуване през 2020 г. и 2021 г. обръщат тази тенденция, като делът на българските нощувки надхвърля 13%. Тази тенденция се запазва и през 2022 г., когато нощувките от българи са два пъти повече спрямо 2018 г. Насочването на маркетинговите стратегии към българския пазар, свързани специално с община Несебър като дестинация за целогодишен културен туризъм, е начин за увеличаване на заетостта на легловата база. Конкретните целеви групи сред посетителите от страната могат да бъдат (1)

индивидуални посетители; (2) организирани туристически групи; (3) посетители от региона (Югоизточен район с областите Бургас, Сливен, Ямбол и др.); (4) организирани ученически групи; (5) семейства с деца. В допълнение, през наблюдавания период 2018-2022 г. се наблюдава намаление на средния престой на един посетител – от 6,18 до 5,31 дни. Обогащаването на туристическите програми и пакети с посещения на обектите на културното наследство, вкл. чрез провеждането на тематични културно-туристически маршрути при съблюдаване на капацитета на културните ценности, също могат да способстват за по-ефективно използване на изградената туристическа инфраструктура.

Фигура 6. Реализирани нощувки и заетост на легловата база за периода 2014-2022 г.

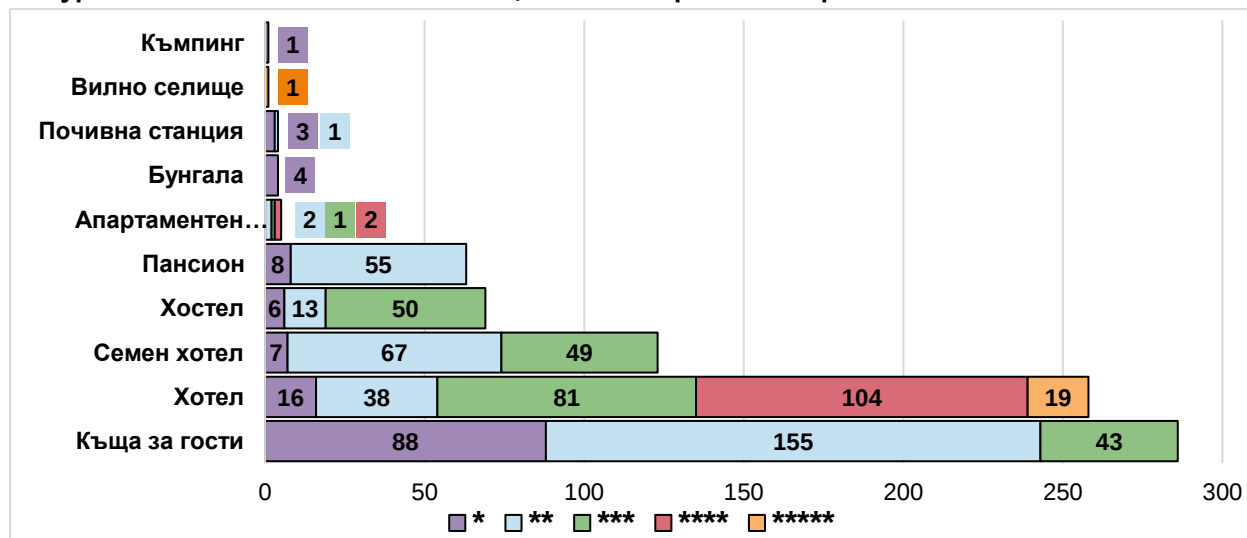

Всички регистрирани места за настаняване в община Несебър достигат 4 340 обекта¹, което отразява значителния брой апартаменти за гости, голяма част от които са с ограничен капацитет – общо 3 360 обекта. Стаите за гости са общо 158. Останалите места за настаняване, които подлежат на задължителна категоризация с от 1 до 5 звезди съгласно Закона за туризма², са представени от 5 апартаментни туристически комплекса, 4 бунгала, 1 вилно селище (Къмпинг „Чайка“, гр. Обзор), 63 пансиона, 4 почивни станции, 286 къщи за гости, 123 семейни хотела, 258 хотела, 69 хостела.

¹ Съгласно Националния туристически регистър

² Чл. 121 от Закона за туризма

Фигура 7. Места за настаняване в община Несебър по категория

Източник: Национален туристически регистър, изчисления: ИУПП

2.4. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА

2.4.1. Демографска характеристика

Демографската картина в община Несебър се различава съществено от характерните тенденции за българските общини. Именно община Несебър е българската община с най-голям демографски прираст между 2001 и 2023 г. Преди малко повече от две десетилетия броят на населението е бил 19 243 души, докато през 2023 г. вече е 30 282. С други думи това е ръст от над 57%. За сравнение, за същия период населението в област Бургас намалява с близо 9%, докато на национално ниво спадът е още по-обезпокоителен – над 18%. Прирастът в общината е свързан с разширяването на строителните граници и концентрацията на население най-вече в административния център гр. Несебър (ръст от над 69%), село Равда (+90%) и гр. Свети Влас (през 2001 г. Свети Влас все още е село с 1910 д., докато към края на 2023 населението на новия град е 4688 д.).

Фигура 8. Динамика на населението в община Несебър за периода 2001-2023 г.

Източник на информация: НСИ

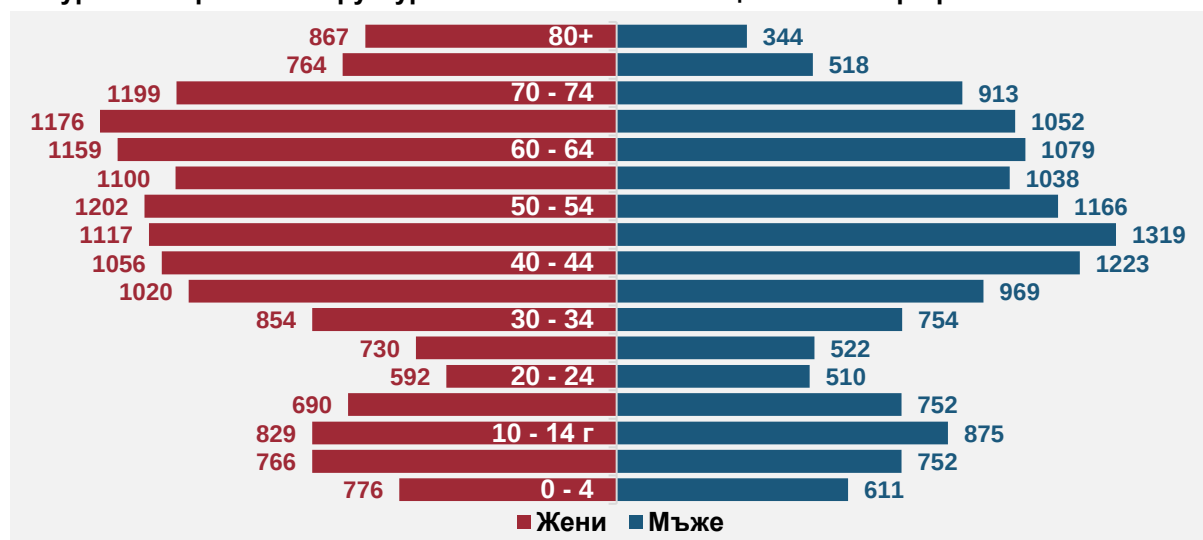
Изчисления: ИУПП

Териториалното разпределение на населението показва концентрация в рамките на трите града и пет от селата. През 2023 г. в градовете Несебър, Свети Влас, Обзор и селата Равда, Кошарица, Оризаре, Тънково и Гюльовца живеят над 98%. Останалите шест населени места Баня, Раковсково, Паницово, Емона, Приселци и Козница имат общо население от едва 424 души. От началото на века най-бързи са темповете на обезлюдяване в селата Баня, Приселци и Раковсково, докато Козница е почти обезлюдено със своите 13 души. Отчетливо се обезлюдяват старопланинските периферни села в общината, за разлика от тези, разположени в близост до крайбрежието с вече развити курортни функции, както и селата в равнинната част. В общ план, степента на урбанизация в общината е 71,15%, което напълно отговаря на средната стойност за цяла България от 73,52%.

Положителната динамика на населението се дължи изцяло на механичния прираст и миграциите в посока на населените места от общината. Основен фактор за това са възможностите за заетост и предприемачество в туристическия отрасъл и сравнително качествената среда на обитаване в по-големите населени места. По отношение на раждаемостта, смъртността и възрастовата структура на населението, община Несебър отразява негативните дългогодишни тенденции на национално ниво. Наблюдават се неблагоприятна възрастова структура със значителен превес на населението над 40 години (над 61%), което създава съществени рискове пред осигуряването на работна сила в бъдеще. Делът на подтрудоспособното население през 2023 г. е само 15,70%, което остава под референтната стойност за област Бургас от 16,10%. Все пак има положителна промяна в абсолютната стойност на групата под 15 години между 2019 и 2023 г. По-детайлният поглед към тази група разкрива, че най-младото население (0-4 г.) намалява от 1342 през 2019 до 1185 през 2023 г., за разликата от групите 5-9 г. (от 1489 до 1556) и 10-14 г. (от 1437 до 1679). Към края на 2023 г. надтрудоспособната възрастова група (определена съгласно актуалната възраст за пенсиониране през съответната година) формира общо 25,31%, което кореспондира със ситуацията на областно (25,19%) и национално ниво (26,35%). Населението в под и над трудоспособна възраст определя коефициента на възрастовата зависимост – съотношението между броя на хората в „зависимите възрасти“ и броя на хората в активна възраст. Колкото по-висок е този показател, толкова по-неблагоприятна е възрастовата структура, тъй като броят на работещите и неработещите постепенно се изравнява. През 2023 г. този коефициент е равен на 70,84% в община Несебър – малко по-висока стойност от тази за област Бургас от 70,33%.

Възрастовата структура на населението е илюстрирана от приложената демографска пирамида. Към 2023 г. се наблюдава именно тенденцията за постепенно изравняване между различните възрастови групи, без ясно оформени основа и връх. Най-голяма е концентрацията на населението между 40-69 г., докато най-слабо представени са групите между 20-29 г. Това е предпоставка за по-ниска раждаемост през следващите години. Все пак положителен знак е наличието на демографски ресурс сред най-младите възрастови групи. Всичко това очертава демографските перспективи пред община Несебър – **ускорено застаряване на населението и намаляване на трудоспособните възрастови групи, частично компенсирани от населението под 15 г., за което предстои включване на пазара на труда.**

Фигура 9. Възрастова структура на населението в община Несебър през 2023 г.

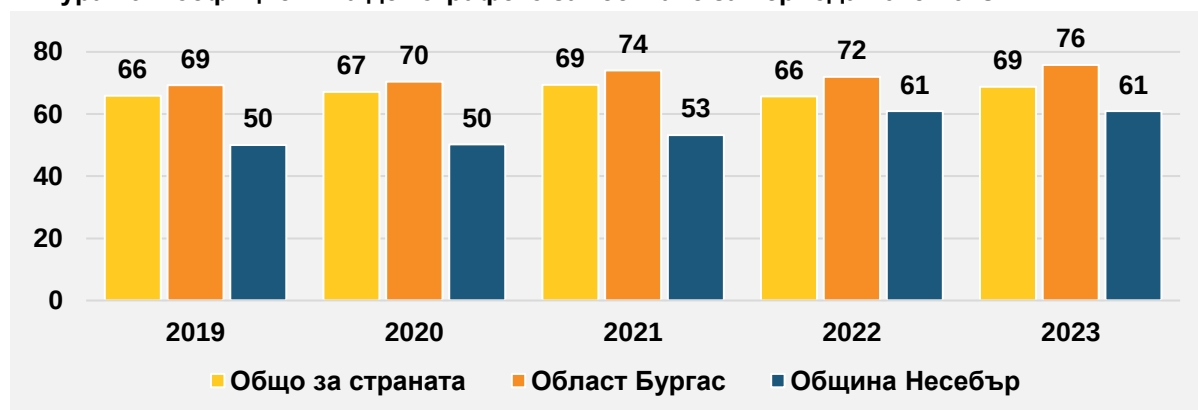

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

Тенденциите за намаляване на трудоспособното население, при това с по-висок темп спрямо страната, се потвърждават и от важния коефициент за демографското заместване. Той показва съотношението между лицата във възрастовата група от 15 до 19 години и тези от 60 до 64 г. През 2022 г., 1461 души влизат (или предстои да влязат) на пазара на труда и заместват 2397 души, които преминават в пенсионна възраст. С подобно съотношение, коефициентът на демографско заместване е 60,95% – **на всеки 100 лица, напускащи пазара на труда, съответстват 61 лица, които стават част от трудоспособното население.** Коефициентът е по-неблагоприятен сравнено със средната стойност за страната (68,75%) и значително по-нисък от нивото за областта (75,80%). Това красноречиво потвърждава процесите на застаряване на населението и предизвикателствата за осигуряване на работещи лица и кадри за местната икономика и публичните услуги, вкл. здравеопазване и образование. Положително е, че между 2019 и 2023 г. съотношението между започващи и свършващи работа отбелязва подобрение.

Фигура 10. Коефициент на демографско заместване за периода 2019-2023 г.

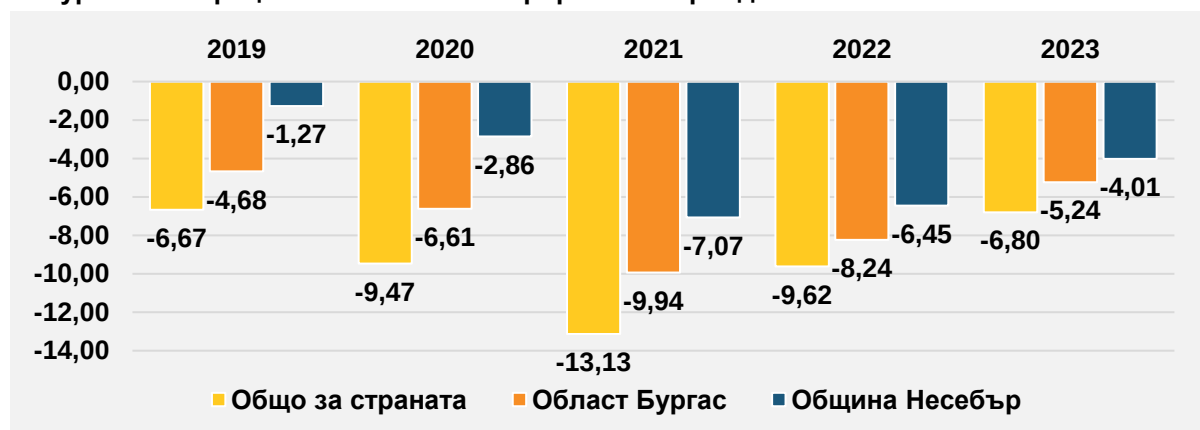

Източник на информация: НСИ; Изчисления: ИУПП

Обратно, по отношение на естествения прираст, ситуацията в община Несебър е по-благоприятна спрямо областта и страната. За целия 5-годишен период между 2019 и 2023 за общината са отчетени по-високи стойности. Най-висок естествен прираст

се отчита през 2019 г., а именно -1,27 промила. Най-ниската стойност е регистрирана по време на пандемията през 2021 г., а именно -7,07 промила. През 2023 г. на 1000 души от населението са се раждали по 7 лица, докато са умирали по 11/12 – коефициентът на естествен прираст е -4,01 промила при -5,24 на областно и -6,80 на национално ниво. По-добрите показания се дължат не на по-висока раждаемост, а на по-ниска смъртност в общината.

Фигура 11. Коефициент на естествен прираст за периода 2019-2023 г.

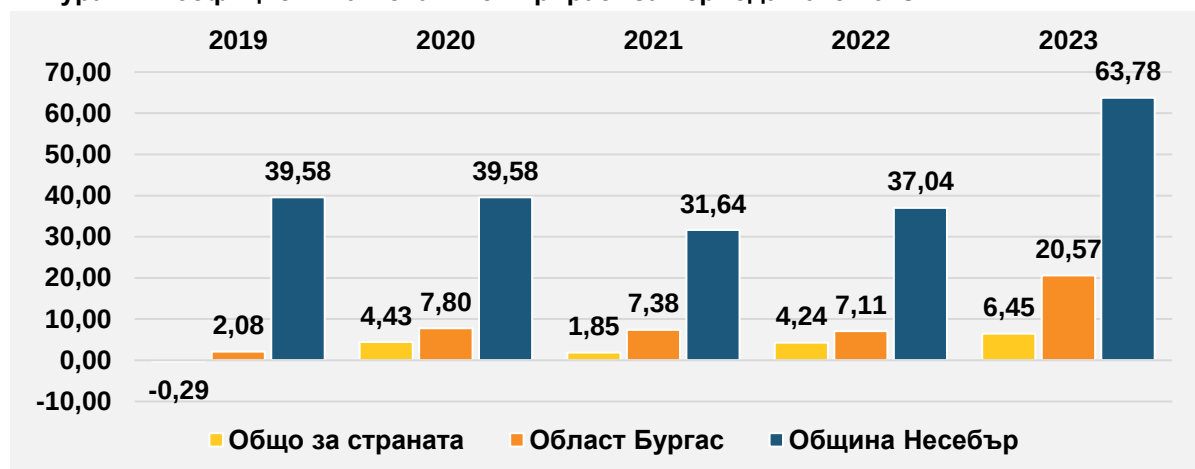

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

Високите стойности на механичния прираст обясняват демографския прираст в община Несебър. През за всичките наблюдавани години след 2019 г. има значително по-интензивен механичен прираст, сравнено с по-високите териториални нива. Пиковата стойност е отчетена през 2023 г. – +63,78 промила или близо 10 пъти повече от средната стойност за страната. Слабото намаление на общото население в община Несебър между 2021 и 2023 г., отбелязано на Фигура 8. „Динамика на населението в община Несебър за периода 2001-2023“ се дължи на коригираните стойности на населението в резултат на Преброяване 2021 г. Данните от текущата статистика за естествения и механичния прираст разкриват трайна тенденция за нарастване на населението в черноморската община.

Фигура 12. Коефициент на механичен прираст за периода 2019-2023 г.

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

2.4.2. Пазар на труда

Характеристиките на пазара на труда и постигнатите равнища на икономическа активност, заетост и безработица определят темповете на социално-икономическото развитие в община Несебър. За анализа на местния пазар на труда са използвани следните понятия:

- Заети лица – лица на възраст 15-64 навършени години, които извършват работа, дори за един час, за което получават работна заплата или друг доход; не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради болест или други причини;
- Безработни лица – лицата на възраст 15-64 навършени години, които нямат работа през наблюдавания период; активно търсят работа; предстои да започнат до три месеца след края на наблюдавания едногодишен период; имат възможност да започнат работа до две седмици след края на наблюдавания период;
- Икономически активни лица – лицата, които са или заети или безработни и съставляват работната сила;
- Икономически неактивни лица – лицата извън работната сила, които не са нито заети, нито безработни през наблюдавания период.

Преброяването на населението през 2021 г. предоставя актуална статистическа информация за броя на трудоспособното население, зетите, безработните и икономически неактивните лица на 15-64 навършени години на общинско ниво. Представени са следните коефициенти на национално, областно и общинско ниво:

- Коефициент на икономическа активност – относителният дял на икономически активното население от населението на същата възраст;
- Коефициент на заетост – относителният дял на зетите лица от населението на същата възраст;
- Коефициент на безработица – относителният дял на безработните лица от икономически активното население.

Таблица 5. Данни за пазара на труда на национално, областно и общинско ниво

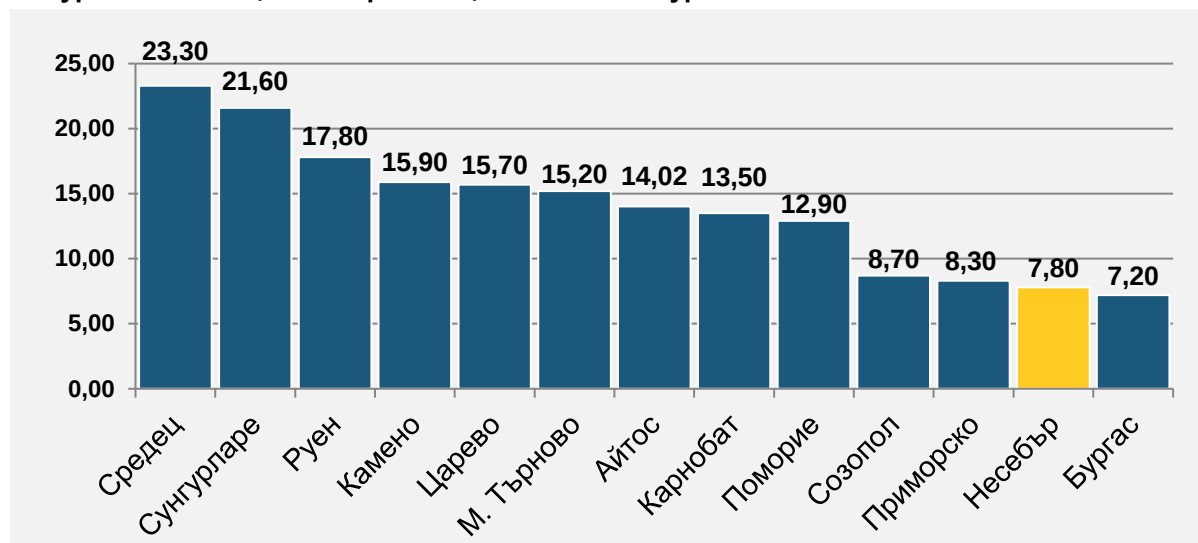
Териториално ниво	Коефициент на икономическа активност	Коефициент на заетост	Коефициент на безработица
Общо за страната	69,7	62,6	10,1
Област Бургас	67,9	61,0	10,2
Община Несебър	68,0	62,8	7,8

Източник на информация: НСИ, Преброяване 2021

Изчисления: ИУПП

От таблицата е видно, че община Несебър следва тенденциите на национално ниво по отношение на пазара на труда. По данните от Преброяването, към 7.09.2021 г. икономически активното население се равнява на 68% - малко по-висока активност от областта, но и леко изоставаща от националното ниво. За сметка на това, нивото на безработица е по-ниско с повече от два пункта и от областта, и от средното за страната. В рамките на областта, община Несебър отстъпва единствено на община Бургас по този показател. Това е още един фактор за привлекателността на общината и миграциите към нея.

Фигура 13. Равнище на безработицата в област Бургас

Източник на информация: НСИ, Преброяване 2021

Изчисления: ИУПП

Текущата статистика на НСИ (формира се по данни на бюрата по труда към Агенция по заетостта) нагледно показва ефектите на пандемията върху заетостта през 2020 г. и плавното намаление на безработицата за наблюдавания 5-годишен период. Трябва да се отбележи, че между 2021 и 2022 г. има леко увеличение на безработицата (данните за 2022 г. са хармонизирани с резултатите от Преброяване 2021 към 07.09.2021 г.). Последните налични данни за безработицата са с източник Дирекция „Бюро по труда“ в гр. Несебър, Агенция по заетостта. Според тях, средно месечната безработица за 2023 г. спада до 3,75%, което съответства на 385 регистрирани безработни. Наблюдава се и отчетлива сезонност на заетостта в рамките на общината. Така безработицата за месец юли е 1,39%, докато през декември нивото се вдига до 5,85%.

Може да се проследи и трайна тенденция за повишаване на средната брутна годишна работна заплата – от 9023 лв. през 2018 г. до 13 674 лв. през 2022 г. – ръст от над 50% (по данни на НСИ). Въпреки този ръст обаче възнагражденията в общината остават далеч под средното за страната. През същата 2022 г. средната брутна годишна работна заплата за страната достига 21 242 лв. – тоест, средната заплата в община Несебър се равнява на едва 64% от средното заплащане на национално ниво. Това отразява икономическата структура в общината, в която преобладава заетостта, в т.ч. сезонна, в сферата на хотелиерството и ресторантьорството. На национално ниво това е най-ниско заплатеният отрасъл на икономиката.

Фигура 14. Равнище на безработицата и средна заплата за периода 2018-2022 г.

Източник на информация: НСИ и ДБТ Несебър, Агенция по заетостта

Изчисления: ИУПП

В общината се провежда системна политика по осигуряването на по-добри възможности за заетост. През 2023 г. са открити 507 свободни работни места. Реализирани са редица мерки за осигуряване на заетост, вкл.:

1. Сключени са 57 договора с работодатели по мерки за насърчаване на заетостта по ОПРЧР 2014-2020 и ПРЧР 2021-2027;
2. Безработните лица, включени в проекти за заетост по ОПРЧР 2014-2020 и ПРЧР 2021-2027 са общо 329;
3. В допълнение, 9 безработни са включени в инициативи за квалификация и преквалификация.

Постигнатите до момента резултати следва да бъдат доразвити през остатъчния период на действие на ПИРО Несебър, като приоритетни следва да бъдат **мерките за активиране на икономически неактивните лица** – лицата, които в продължителен период от време остават извън пазара на труда, въпреки че са в трудоспособна възраст. Мерките за повишаване на квалификацията и адаптацията към нуждите на пазара на труда следва да бъдат свързани с осигуряване на подкрепа за заетост. Целесъобразно е тези мерки и проекти да бъдат насочени към диверсификацията на местната икономика, както и за устойчива заетост. Възможностите на програма „Образование“ за развитие на дуалната система на обучение и на програма „Развитие на човешките ресурси“ за учене през целия живот следва да се използват активно в съответствие с препоръките на Междинната оценка на ПИРО. Подобни мерки могат да се изпълняват и чрез интегриран подход, като подкрепят заложените инфраструктурни проекти – например за развитие и дигитализация на културно наследство, което ще изисква съответната квалификация и подготовка.

2.4.3. Образование

Образователната инфраструктура в община Несебър обхваща общо 20 заведения – 11 детски градини и девет училища, вкл. една професионална гимназия. Националният статистически институт поддържа данни за основните показатели,

характеризиращи степента на развитие на образователната система в общината и даващи възможност за нейното сравнение с референтните стойности на областно и национално ниво. През наблюдавания период между учебните 2019-2020 и 2023-2024 не е настъпила промяна в броя на детските градини и училищата.

Таблица 6. Образователна характеристика на община Несебър

Показател	Мярка	Община Несебър			Област Бургас	Община Несебър
		уч. 2019-2020	уч. 2023-2024	Изменение (%)	уч. 2023-2024	Дял от областта (%)
Детски градини	брой	11	11	0,00	109	10,09
Групи в детските градини	брой	40	41	2,50	607	6,75
Педагози в детските градини	брой	92	92	0,00	1 206	7,63
В т.ч. учители	брой	84	91	8,33	1 163	7,82
Деца	брой	1 043	954	-8,53	13 424	7,11
Общообразователни училища	брой	8	8	0,00	119	6,72
Учащи в общообразователни училища	брой	2 058	2 170	5,44	34 576	6,28
Професионални училища	брой	1	1	0,00	16	6,25
Учащи в професионални училища	брой	345	470	36,23	11 886	3,95

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

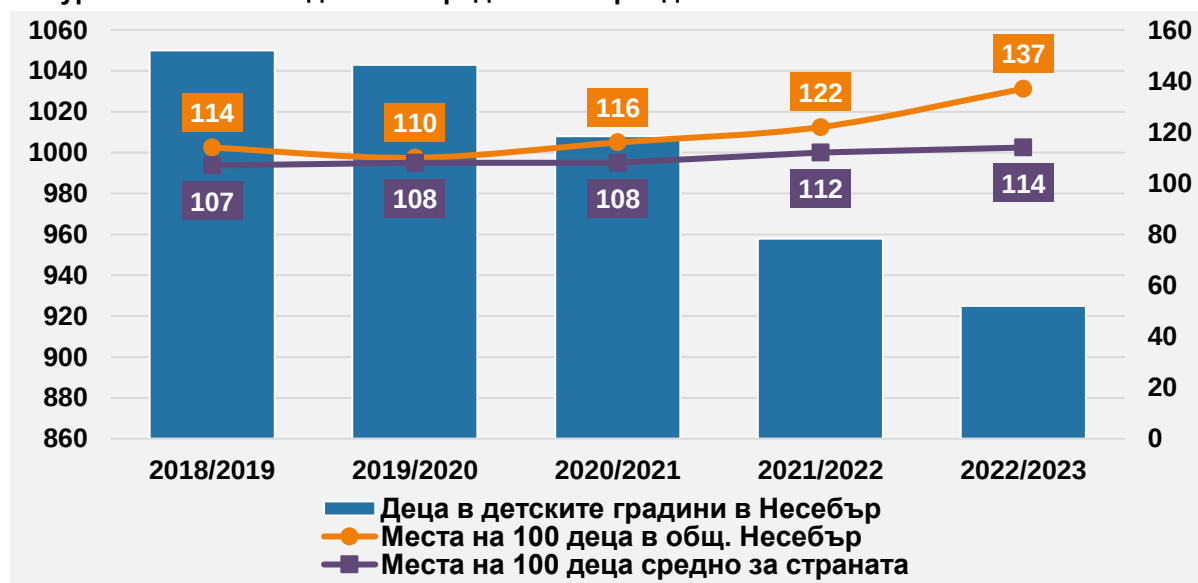
Предучилищното образование в общината е представено от 11 детски градини, които закономерно са съсредоточени в град Несебър, като с детско заведение са осигурени и останалите по-големи населени места (с население над или близо до 1000 души):

- Детска градина "Яна Лъскова" – гр. Несебър на ул. "Св. Св. Кирил и Методий" № 15А с филиал ул. "Месамбрия" № 42;
- Детска градина "Калина Малина" – гр. Несебър на ул. "Дюни" № 45;
- Детска градина "Слънце" – гр. Несебър в К.К "Слънчев бряг", кв."Чайка";
- Детска градина "Моряче" – гр. Несебър в ж.к. "Черно море 1" № 112;
- Детска градина "Обзорче" – гр. Обзор на ул. "Васил Левски" № 2;
- Детска градина-"Делфинче" – гр. Свети Влас на ул. "Гоце Делчев" № 1;
- Детска градина " Мечо Пух" – с. Равда на ул. "Вардар" № 10;
- Детска градина " Пролет" – с. Тънково на ул. "Михаил Дойчев" № 14;
- Детска градина "Усмивка" – с. Гюльовца на ул. "Първи май" № 2;

- Детска градина "Детски свят" – с. Кошарица на ул. "Желю Войвода" № 6;
- Детска градина "Радост" – с. Оризаре на ул. "Първи май" № 18.

Демографските тенденции и характеристики се отразяват върху развитието на образователната система. Намалението на групата 0-4 години между 2019 и 2023 г. води директно към отрицателно изменение на броя на децата в детските градини от 1043 до 954 или спад от -8,53% между учебната 2019-2020 и учебната 2023-2024. Така общината е обезпечена с достатъчен капацитет на образователната инфраструктура за предучилищно образование и няма дефицит на свободни места. През учебната 2022-2023 г. на 100 деца в общината съответстват 103 свободни места. Референтната стойност на национално ниво е 114. По отношение на педагозите, те запазват своя общ брой през наблюдавания период, но при увеличение на учителите спрямо останалите специалисти. По показателят „Брой педагози на 1000 деца“, община Несебър надвишава стойностите за областта и страната – през уч. 2023-2024 г. тази стойност достига 96,44, при 89,84 за област Бургас и 92,23 за страната.

Фигура 15. Заетост на детските градини за периода 2018/2019-2022/2023

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

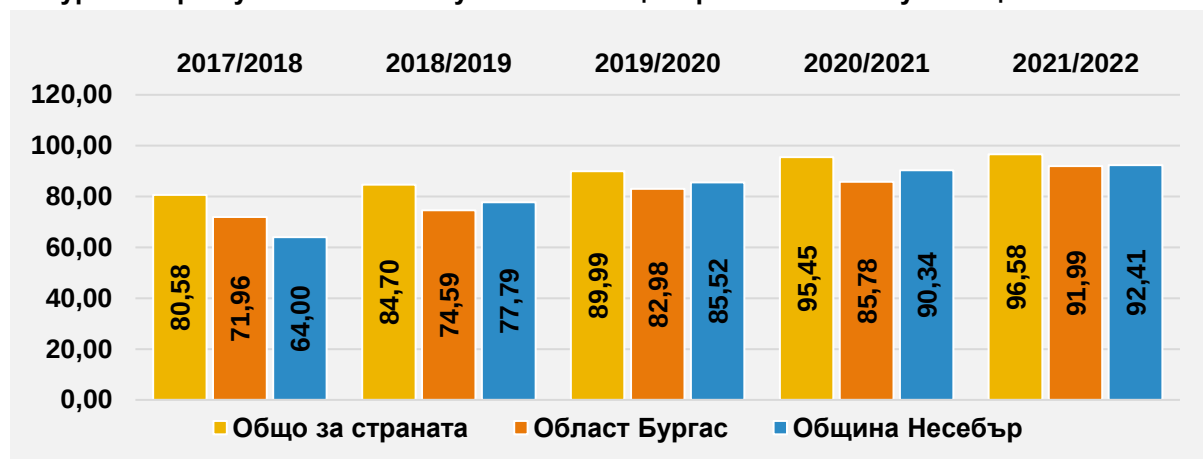
Училищното образование е представено от осем общообразователни училища и една професионална гимназия – Професионална гимназия по туризъм "Иван Вазов" – гр. Несебър, която е една от общо 16 професионални гимназии в рамките на област Бургас. Териториалното разпределение на общообразователните училища в общи линии повтаря локациите на детските градини. Действащи училищни институции има в градовете Несебър, Обзор и Свети Влас, както и в селата Равда, Кошарица, Оризаре, Тънково и Гюльовца:

- Професионална гимназия по туризъм "Иван Вазов" – гр. Несебър, разположена в к.к. Слънчев бряг;
- Средно училище "Любен Каравелов" – гр. Несебър на ул. "Любен Каравелов" № 1;
- Обединено училище "Св. Св. Кирил и Методий" – гр. Обзор на ул. "Иван Вазов" № 1;

- Основно училище "Св. Св. Кирил и Методий" – гр. Свети Влас на ул. "Св. Св. Кирил и Методий" №1;
- Основно училище "Св. Св. Кирил и Методий" – с. Гюльовца на ул. "Николай Лъсков" № 4;
- Основно училище "Св. Иван Рилски" – с. Кошарица на ул. "23-ти септември" № 36;
- Основно училище "Георги Стойков Раковски" – с. Оризаре на ул. "Г.С.Раковски" № 1;
- Основно училище "Св. Св. Кирил и Методий" – с. Равда на ул. "Черноморска" №1;
- Основно училище "Васил Левски" – с. Тънково на ул. "Николай Лъсков" № 32.

За разлика от детските градини, при училищата се наблюдавала положителна промяна в броя на учениците през наблюдавания период, което от своя страна съответства на констатациите за увеличение на възрастовите групи между 5 и 14 г. за периода 2019-2023 г. Наблюдава се и положителна тенденция за увеличаване на броя на учителите. Въпреки това, община Несебър все още остава под стойността по показателя „Брой учители на 1000 ученика“ за страната.

Фигура 16. Брой учители на 1000 ученика в общообразователните училища

Следващият признак за положителното развитие на образователната система е отчетливият скок в броя на учащите в професионалната гимназия по туризъм – от 345 през уч. 2019-2020 до 470 през уч. 2023-2024. Това е ръст от 36,23% според данните от текущата статистика на НСИ – знак за повишаваща се атрактивност на професионалното образование и доброто съответствие на учебните програми с реалните нужди на местния туристически бранш. ПГ по туризъм осигурява висококачествена професионална квалификация в съзвучие с актуалните тенденции по професиите „сервитьор“, „готвач“, „хотелиер“, „барман“, „рестрантьор“ и „сътрудник в маркетингови дейности“. По този начин професионалната гимназия осигурява кадри за развитието на водещата икономическа дейност „Хотелиерство и ресторантьорство“. През следващите години ще могат да се използват възможностите на програмите „Образование“ 2021-2027 и „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027 от една страна за (1) укрепване на дуалната система на обучение и връзките между образованието и пазара на труда, а от друга – за (2) повишаване на квалификацията на преподавателите. В тази връзка ПГ по туризъм „Иван Вазов“ участва в изпълнението на регулярни програми за повишаване квалификацията на вътрешноучилищно, общинско, регионално и национално ниво. Те са насочени към приложението на новите технологии

за представяне на учебно съдържание, приложението на подхода STEAM, подобряване на обучението по конкретни предмети, насърчаване самостоятелната работа на учениците, изследователска дейност на учителите и др. Като примерни теми за квалификация през учебната 2023/2024 са идентифицирани сферите, свързани с обучението в реална работна среда, STEAM обучение, повишаване на мотивацията за учене на учениците, работа в дигитална среда, лидерски умения, работа в екип и др.

2.4.4. Здравеопазване

Здравната система в община Несебър обхваща три специализирани болници, 12 медицински центъра, един медико-дентален център, една самостоятелно медико-диагностична лаборатория. По данни на регистъра на НЗОК, към 2024 г. в община Несебър действат 16 аптеки, териториално съсредоточени в общинския център град Несебър с общо шест обекта. Аптеки има още в гр. Обзор (2 обекта), гр. Свети Влас (3 обекта), с. Равда (4 обекта), както и една аптека в к.к. „Слънчев бряг“. На територията на общината няма действаща многопрофилна болница, като близкоразположени МБАЛ има в градовете Поморие, Бургас и Айтос. В гр. Несебър е разположен Филиал за спешна медицинска помощ към Център за спешна медицинска помощ – Бургас. Наличната здравна инфраструктура в общината, както и териториалната близост до здравните центрове в областта, са основните причини, община Несебър да не попада сред 80-те български общини с близо 600 000 души население, които имат затруднен достъп до публични услуги съгласно Националната концепция за пространствено развитие. Въпреки това, следва да се има предвид, че съседната на Несебър община Бяла се нарежда сред тези 80 общини. Това означава, че населените места в северната периферия на общината, вкл. град Обзор и малките села Приселци, Раковсково, Паницово и Козница остават сравнително отдалечени от възможностите за здравна грижа. Същевременно концентрацията на медицинските центрове и аптеките в гр. Несебър, гр. Свети Влас и с. Равда разкрива неравномерно разпределение на обектите на здравеопазването в общината.

Таблица 7. Основни показатели в сферата на здравеопазването

Показател	Мярка	Община Несебър			Област Бургас	Община Несебър
		2019	2023	Изменение (%)	2023	Дял от областта (%)
Лекари	брой	59	66	11,86	1 504	4,39
В т.ч. общопрактикуващи лекари	брой	-	10	-	173	5,78
Лекари по дентална медицина	брой	10	12	20,00	317	3,79
Медицински специалисти по Здравни грижи	брой	107	129	20,56	2 356	5,48
Аптеки, регистрирани към НЗОК	брой	-	16	-	169	9,47
Специализирани болници - заведения	брой	3	3	0,00	7	42,86
Специализирани болници - легла	брой	779	779	0,00	1 174	66,35

Показател	Мярка	Община Несебър			Област Бургас	Община Несебър
		2019	2023	Изменение (%)	2023	Дял от областта (%)
Медицински центрове	брой	12	12	0,00	44	27,27
Медицински центрове - легла	брой	8	25	212,50	77	32,47
Медико-дентални центрове	брой	1	1	0,00	2	50,00
Медико-дентални центрове - легла	брой	10	10	0,00	12	83,33
Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории	брой	1	1	0,00	45	2,22
Други лечебни заведения	брой	1	1	0,00	9	11,11

Източник на информация: НСИ, НЗОК

Изчисления: ИУПП

През анализирания период 2019-2023 г. не са настъпили промени по отношение на здравната инфраструктура в общината. Запазва се боят на основните видове болнични и лечебни заведения. Запазва се и капацитетът от легла в различните обекти, с изключение на медицинските центрове. Леглата в тях се увеличават от 8 на 25. Важна роля в осигуряването на медицинско обслужване в общината има Общинската Здравна къща, разположена в гр. Несебър на ул. „Иван Вазов“ №11. Здравната къща осигурява достъп до следните видове кабинети: педиатричен, офтальмологичен, неврологичен, акушеро-гинекологичен, хирургичен, ортопедичен, кардиологичен, урологичен, многофункционален кабинет с пулмолог, както и кабинет за неконвенционална медицина. Освен това се помещават център по хемодиализа, медико-диагностична лаборатория и зъботехническа лаборатория, както и кабинетите на общопрактикуващи лекари и лекари по дентална медицина. Там се намира и един от обектите към специализирана болница „СБР-Несебър“ АД, гр. Несебър.

Запазва се броят и капацитетът на трите специализирани болници в Несебър. Общият им капацитет достига 779 легла, които формират 66,35% от цялата леглова база в област Бургас за този тип болници. Това показва съществена роля на община Несебър като център за специализирано болнично лечение.

Таблица 8. Специализирани болници в община Несебър

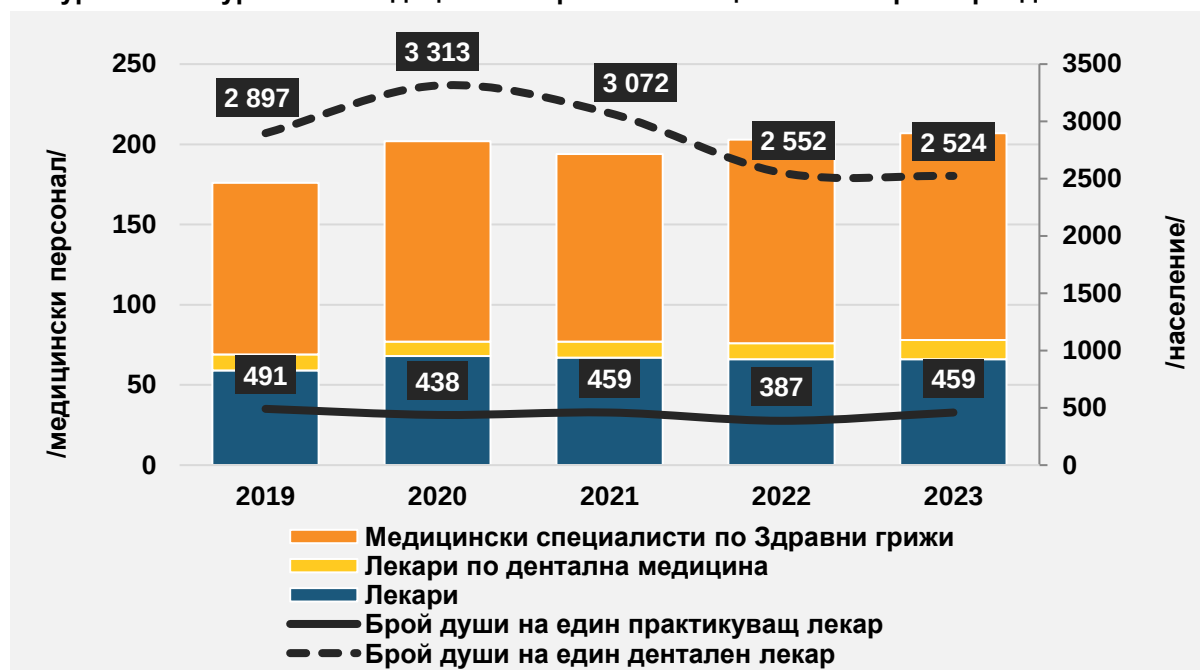
Специализирана болница	Местоположение	Лечебни дейности
„СБР-Несебър“ АД, гр. Несебър	- гр. Несебър, ул. „Хан Крум“ №31; - гр. Несебър, ул. „Иван Вазов“ №11 (Здравна къща Несебър); - кв. „Перла“ №20	- диагностика и лечение на заболявания, когато лечебната цел не може да се постигне в условията на извънболнична помощ; - рехабилитация; - диагностика и консултации, поискани от лекар или лекар по

Специализирана болница	Местоположение	Лечебни дейности
		дентална медицина от други лечебни заведения; - учебна и научна дейност
„Специализирана болница за рехабилитация Мари“ ООД	гр. Несебър, местност „Кокалу“	- диагностика и лечение на заболявания, когато лечебната цел не може да се постигне в условията на извънболнична помощ; - рехабилитация; - диагностика и консултации, поискани от лекар или лекар по дентална медицина от други лечебни заведения; - учебна и научна дейност;
„Специализирана болница за рехабилитация Стайков и фамилия“ ЕООД	к.к. „Слънчев бряг“, хотел „Средец“	- диагностика и лечение на заболявания, когато лечебната цел не може да се постигне в условията на извънболнична помощ; - рехабилитация; - диагностика и консултации, поискани от лекар или лекар по дентална медицина от други лечебни заведения; - клинични изпитвания на лекарствени продукти и медицински изделия съгласно действащото в страната законодателство; - учебна и научна дейност;

Източник на информация: Министерство на здравеопазването

Най-съществената промяна във връзка със здравното обслужване е увеличението на лекарите, лекарите по дентална медицина и специалистите по здравна грижа. Така през 2023 г. в общината работят 66 лекари (+11,86% спрямо 2019 г.), 12 дентални лекари (+20%) и 129 специалисти по здравни грижи (+20,56%). Въпреки това осигуреността с лекари отстъпва от стандартите за областта и страната. На национално ниво на един лекар се падат по 215 души, на областно ниво – 256 души, докато в община Несебър числовата стойност по този показател нараства до 459 души. Подобна е ситуацията и по отношение на денталните лекари. Съотношението между населението и зъболекарите общо за страната е 847, за област Бургас – 1213, а в община Несебър на един лекар по дентална медицина съответстват значително повече хора – 2524. През следващите години привлекателността на общината за живеене следва да се използва като мотив за привличането и задържането на здравни кадри с оглед от една страна тенденцията за увеличаващ се брой на хората в общината, а от друга – трайния процес на застаряване на населението.

Фигура 17. Осигуреност с медицински персонал в община Несебър в периода 2018-2022 г.

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

2.4.5. Социални услуги

Социалната инфраструктура в община Несебър включва единствено обекти за предоставяне на социални услуги в общността, вкл. Център за социална рехабилитация и интеграция и Център за обществена подкрепа. По този начин има пълна деинституционализация на предоставяните услуги, насочени към уязвимите групи в положение или риск от социално изключване. Освен двата изградени и функциониращи центъра, се предоставя и услугата „Асистентска подкрепа“, както и Механизъм „Лична помощ“. Местните дейности със социална насоченост, предоставяни в общината са Домашен социален патронаж и Детска млечна кухня.

Таблица 9. Предоставяни социални услуги и услуги със социална насоченост в община Несебър

Услуга	Капацитет
Социални услуги в общността:	
Център за социална рехабилитация и интеграция за деца – гр. Несебър	30
Център за обществена подкрепа за деца – гр. Несебър	25
Механизъм „Лична помощ“	15
Услуга „Асистентска подкрепа“	46
Местни дейности със социална насоченост:	
Домашен социален патронаж	410
Детска млечна кухня	200

Източник: Община Несебър

Изброените услуги се характеризират със следните основни параметри:

- **Център за социална рехабилитация и интеграция „Слънчице“** – намира се в гр. Несебър и е с капацитет 30 места. Представлява комплекс от социални услуги за подкрепа на индивидуалното развитие, създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и за обучение за водене на самостоятелен начин на живот на деца с увреждания, деца със специфични образователни потребности и речеви нарушения и на техните семейства в община Несебър. Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности.

- **Център за обществена подкрепа** – намира се в гр. Несебър и е с капацитет 25 места. Центърът представлява социална услуга в общността, работеща за повишаване на благосъстоянието на децата от 0 до 18 и техните семейства. Разполага със специалисти – психолог, педагог и социални работници.

- **Механизъм „Лична помощ“** е социална услуга, при която се назначават лични асистенти и домашни помощници, които извършват дейности, отговарящи на индивидуалните потребности от личен, домашен и социален характер на потребители на механизма „лична помощ“. Целта е да се осигури подкрепа за пълноценно участие в обществото и за преодоляване на бариерите на функционалните ограничения.

- **Услуга „Асистентска подкрепа“** е специализирана социална услуга, която включва: подкрепа от асистент за самообслужване; движение и придвижване; промяна и поддържане на позицията на тялото; изпълнение на ежедневни и домакински дейности; комуникация. Допустими за подкрепа са (1) лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност; (2) деца с трайни увреждания и (3) пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ.

- **Домашен социален патронаж** е комплекс от услуги, вкл.: приготвяне и доставка на храна до дома на потребителя; поддръжка на хигиената в жилищното помещение, обитавано от обслужваното лице; битови услуги – закупуване на хранителни продукти, медикаменти, заплащане на електрическа енергия, телефон, вода със средства на лицето; съдействие при осигуряване на необходимите помощни средства при лица с увреждания; оказване на помощ и съдействие при изготвяне на документи за Дирекция „Социално подпомагане“, общинска администрация, ТЕЛК, НЕЛК и др. Допустими за подкрепа са лицата над 60-годишна възраст, придобили право на пенсия за изслужено време и старост, затруднени самостоятелно или с помощта на близки да организират обслужването си в дома; хора с увреждания с определена 71 и над 71% неработоспособност и деца с увреждания. Териториалният обхват на ДСП включва гр. Несебър, к.к. „Слънчев бряг“, гр. Свети Влас и селата Равда, Тънково, Оризаре, Гюльовца, Кошарица, като капацитетът на обслужване е 350 души. Филиалът на ДСП в гр. Обзор обслужва 60 потребителя от гр. Обзор и селата Баня и Приселци.

- **Детска млечна кухня** – предоставя храна на деца от десет месеца до три години. Пунктове за раздаване на храна има в гр. Несебър, гр. Обзор, гр. Свети Влас, к.к. „Слънчев бряг“, селата Равда, Кошарица, Оризаре и Тънково.

Проектът на Националната карта на социалните услуги от 2024 г. определя мрежата от социални услуги, които трябва да бъдат осигурени до 2035 г. и да гарантират равностоен достъп до социално подпомагане на национално ниво в

съответствие с конкретните нужди на общините. В картата са заложили и услугите, които следва да бъдат създадени в рамките на община Несебър, в т.ч.:

- Дневна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания с капацитет 30 места;
- Резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства с капацитет 11 места;
- Резидентна грижа за възрастни хора в надтрудоспособна възраст без увреждания с капацитет 26 места;
- Интегрирана здравносоциална услуга за резидентна грижа за възрастни хора в невъзможност за самообслужване с потребност от постоянни медицински грижи.

2.4.6. Спорт

Спортната инфраструктура в община Несебър е териториално концентрирана в административния център и обхваща основни обекти като многофункционалната зала „Арена Несебър“ и спортния комплекс „Стадион Несебър“. „Арена Несебър“ отваря врати през 2023 г. и значително допринася за утвърждаването на общината като дестинация за спортен туризъм, което може да повиши заетостта на туристическата инфраструктура и извън летния сезон. Залата осигурява модерни условия за практикуване на различни видове спорт, вкл. баскетбол, волейбол, хандбал, тенис, тренировки по художествена гимнастика, футзал. Основните цели за нейното изграждане са свързани с (1) развитието на масовия спорт сред гражданите на общината, (2) осигуряването на модерна база на местните спортни клубове, (3) привличането на български и чуждестранни клубове за предсезонна подготовка, (4) организиране и провеждане на състезания по различни спортове. В залата тренират отборите на Баскетболен клуб „Несебър“, Гимнастически клуб „Море“, Хандбален клуб „Петър Бадев“, Тенис клуб „Егалите“, Хандбален клуб „Поморие“, гимнастически клуб „Триумф“ и др. Спортният комплекс „Стадион Несебър“ включва Градския стадион с капацитет около 7000 души, едно голямо тренировъчно игрище и още три игрища с мини футболни врати. Комплексът се ползва от общински футболен клуб „Несебър“, който през сезон 2024/2025 ще се състезава във второто ниво на българския футбол. Комплексът предоставя и отлични условия за провеждане на тренировъчни лагери и футболни турнири. Двата ключови спортни обекта са разположени един до друг и са обезпечени с отлична транспортна свързаност. Спортната инфраструктура се допълва от стадионите в гр. Обзор и с. Равда, които са в сравнително добро състояние, както и в селата Кошарица и Оризаре, които се нуждаят от реновиране. В гр. Несебър са изградени и множество открити игрища и фитнес площадки за практикуване на масов спорт сред населението. В по-малка степен такива обекти има в другите населени места, вкл. в гр. Свети Влас, гр. Обзор, селата Равда, Гюльовца, Оризаре и Кошарица. Същевременно към някои училища са изградени игрища на открито и физкултурни салони, а към СУ „П. Каравелов“ има и закрит басейн. Препоръчителните дейности са свързани както с подобряване качеството на съществуващите спортни обекти за масов спорт, така и за изграждане на нови обекти с цел равностоен достъп до спортни активности в по-големите населени места.

Таблица 10. Спортна инфраструктура в община Несебър

Вид на обекта	Населено място	Капацитет	Физическо състояние
Стадион	гр. Несебър	централен терен, тренировъчен терен	добро
Стадион	гр. Обзор		добро
Стадион	с. Кошарица		лошо
Стадион	с. Оризаре		лошо
Стадион	с. Равда		добро
Игрище за футбол и баскетбол	гр. Несебър-стар град	1200 м ²	добро
Игрище в двора на СУ „Л. Каравелов“	гр. Несебър-стар град		отлично
Фитнес на открито	гр. Несебър-стар град		отлично
Игрище в двора на СУ „Л. Каравелов“	гр. Несебър	3 бр. игрища - за футбол 800 м ² и 2 за баскетбол 1200 м ²	отлично
Физкултурен салон в СУ „Л. Каравелов“	гр. Несебър		добро
Закрит басейн в СУ „Л. Каравелов“	гр. Несебър		добро
Игрище за футбол	гр. Несебър, ж.к. „Черно море“	800 м ²	отлично
Игрище за баскетбол и волейбол	гр. Несебър, ж.к. „Черно море“	570 м ²	отлично
Игрище за тенис	гр. Несебър, ж.к. „Черно море“	600 м ²	отлично
Фитнес на открито	гр. Несебър, ж.к. „Черно море“		отлично
Фитнес на открито	гр. Несебър, ж.к. „Черно море“		добро
Фитнес на открито	гр. Несебър, „Южен парк“		добро
Спортна площадка	гр. Несебър		добро
Спортна площадка	гр. Несебър		добро
Спортна площадка	гр. Несебър		добро
Игрище в двора на ПГТ „Иван Вазов“	гр. Несебър, к.к. „Слънчев бряг“		добро
Фитнес на открито	гр. Несебър, к.к. „Слънчев бряг“		добро
Фитнес на открито	гр. Свети Влас	добро	добро

Вид на обекта	Населено място	Капацитет	Физическо състояние
Фитнес на открито	гр. Свети Влас		добро
Фитнес на открито	с. Равда		отлично
Игрище в двора на училище	с. Равда		добро
Игрище в двора на училище	с. Тънково		добро
Физкултурен салон в училище	с. Тънково		добро
Игрище за футбол	с. Гюльовца	800 м ²	добро
Игрище в двора на училище	с. Гюльовца		незадоволително
Игрище в двора на училище	с. Оризаре		добро
Спортни игрища	с. Оризаре	Игрище за футбол 600 м ² и игрище за волейбол и баскетбол 500 м ²	добро
Игрище за футбол и баскетбол	с. Кошарица	800 м ²	отлично
Игрище за футбол и тенис	гр. Обзор	800 м ²	добро
Фитнес на открито	гр. Обзор		добро
Игрище в двора на училище	гр. Обзор		добро

Източник на информация: Общинска администрация Несебър

В допълнение, през периода 2021-2023 г. в община Несебър са направени следните подобрения на спортната инфраструктура, финансирани предимно със собствени средства на общината:

- Инженеринг на спортна зала гр. Несебър - 3299,51 хил. лв., Общински бюджет;
- Изграждане на обществен селищен парк с открити обекти за спортни дейности в ж.к. „Черно море“, гр. Несебър - 1538,89 хил. лв., Общински бюджет;
- Изграждане на спортно-рекреационен парк в гр. Свети Влас - 2497,96 хил. лв., Общински бюджет;
- Съоръжения за скейт площадка, гр. Несебър - 17,98 хил. лв., Общински бюджет;
- Съоръжения за скейтборд площадка, гр. Несебър - 23,35 хил. лв., Общински бюджет;
- Изграждане на фитнес на открито в Несебър - стар град, гр. Несебър - 100,00 хил. лв., Общински бюджет;
- Идеен проект, техн.спецификация и КСС по уедрени показатели за Скейт парк, гр. Несебър - 905,00 хил. лв., Общински бюджет;
- Закупуване на фитнес уреди, гр. Несебър - 35,99 хил. лв., Общински бюджет;
- Доставка и монтаж на съоръжения за скейтборд, гр. Несебър - 4,54 хил. лв., Общински бюджет;

- Кабина за охрана към спортни обекти в УПИ 4 Несебър – стар град, гр. Несебър - 12,00 хил. лв., Общински бюджет;
- Проект за спортни площадки в кв.78, гр. Несебър - 40,91 хил. лв., Общински бюджет;
- Проект за реконструкция на съществуващи спортни площадки ПИ 51500.502.69 и ПИ 51500.502.384, гр. Несебър – 5,63 хил. лв., Общински бюджет;
- Проект за осветление на голямо игрище с изкуствена настилка до градски стадион Несебър - 11,64 хил. лв., Общински бюджет;
- Спортни съоръжения на територията на община Несебър - 57,24 хил. лв., Общински бюджет;
- Изграждане на футболно игрище в спортно-рекреационен парк гр.Свети Влас - 147,00 хил. лв., Общински бюджет;
- Изграждане на спортни игрища с огради, осветление и паркинг в ПИ 11538.501.539 в гр. Свети Влас - 970,00 хил. лв., Общински бюджет;
- Закрит плувен басейн в кв.Черно море гр.Несебър - 6,00 хил. лв., Общински бюджет;
- Проект за основен ремонт на съществуваща площадка за спорт на открито в ПИ 61056.65.17 по плана на с. Равда - 18,23 хил. лв., Общински бюджет;
- Създаване на нова туристическа атракция в гр. Несебър – Скейт парк - 608,49 хил. лв., ПМДР 2014-2020/МИРГ „Несебър-Месемврия“;
- Закупуване на оборудване за фитнес център - 744,13 хил. лв., ПРСР 2014-2020;
- Нова туристическа атракция в гр. Обзор - открита фитнес площадка - 70,54 хил. лв., ПМДР 2014-2020/МИРГ „Несебър-Месемврия“;

В общината към 2021 г. развиват дейност следните клубове и организации, съсредоточени в гр. Несебър. Една немалка част от тях (водни спортове) са свързани с туристическата функция на общината:

Таблица 11. Спортни клубове в община Несебър

Клуб	Населено място	Спорт
ОФК „Несебър“	гр. Несебър	футбол
Детско-юношеска школа към ОФК „Несебър“	гр. Несебър	футбол
ФК „Атлетик-2014“	гр. Несебър	футбол
Тенис клуб „Егалите“	гр. Несебър	тенис на корт
Сдружение „Тенис Академия Несебър“	гр. Несебър	тенис на корт
ХК „Петър Бабев“	гр. Несебър	хандбал
СК Баскетбол Несебър	гр. Несебър	баскетбол
Клуб „Несебър 1971“	Гр. Несебър	Лека атлетика
СК по художествена гимнастика	гр. Несебър	художествена гимнастика
Спортен клуб „Бушидо“	гр. Несебър	карате
СК по водни спортове „Месемврия	гр. Несебър	водни спортове

Клуб	Населено място	Спорт
ОМК „Несебър – 2000“	гр. Несебър	ветроходство
„Фехтовален клуб „Несебър“	гр. Несебър	фехтовка
„Мотоклуб Несебър“	гр. Несебър	моторни спортове
Колоездачен клуб „Несебър“	гр. Несебър	колоездене
„Яхт и сърф клуб Несебър 2009“	гр. Несебър	водни спортове
Клуб по спортни танци „Несебър“	гр. Несебър	спортни танци
СК по подводен риболов	гр. Несебър	риболов
„Несебър Яхт Клуб“	гр. Несебър	водни спортове
СК Киокушинкайкан	гр. Несебър	карате
СК по бойни спортове	гр. Несебър	бойни спортове
Стрелкови клуб „Несебър“	гр. Несебър	стрелба
ФК „Свети Влас“	гр. Свети Влас	футбол
СК „Свети Влас“	гр. Свети Влас	баскетбол
ФК „Черноморски спортист“	гр. Обзор	футбол
ФК „Обзор“	гр. Обзор	футбол
Мотоклуб „Обзор“	гр. Обзор	моторни спортове
Уиндсърф клуб „Обзор“	гр. Обзор	водни спортове
СК Сентоки	гр. Обзор	карате
ФК „Равда“	с. Равда	футбол
ФК „Устрем“	с. Тънково	футбол
ФК „Кошарица“	с. Тънково	футбол
Велоклуб „Борн ту байк“	-	колоездене

Източник на информация: Общинска администрация Несебър

2.5. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ

2.5.1. Транспортна инфраструктура

През общината преминават четири транспортни артерии от Републиканската пътна мрежа на България с обща дължина 82,3 km. Границите на община Несебър са пресечени от три от тези пътища:

- участък от 43,3 km от Републикански **път I-9**, свързващ Румъния и Турция и минаващ през ГКПП Дуранкулак – Варна – Бургас – ГКПП Малко Търново;
- участък от 29,9 km от Републикански **път III-906**;
- участък от 1,4 km от Републикански **път III-2085**.

Четвъртият път е Републикански **път III-9061**, с дължина 7,7 km, и попада изцяло на територията на общината. Казаното дотук класифицира община Несебър с добра транспортна достъпност и благоприятно географско положение. От гр. Несебър има редовни автобусни връзки към областните центрове Бургас (30 km) и Варна (90 km). Също така редовни градски автобуси обслужват града и го свързват със Слънчев бряг, Равда и Свети Влас. За периода 2021-2023 агенция „Пърна инфраструктура“ е извършила следните ремонти на участъци от републиканската пътна мрежа със средства от централния бюджет:

- Път I-9 "Варна -Обзор - Бургас" от км 172+888 до км 202+942 - 246,69 хил. лв.;
- Път I-9 "Варна -Обзор - Бургас" от км 212+090 до км 212+573 - 0,77 хил. лв.;
- Път I-9 "Варна -Обзор - Бургас" от км 170+200 до км 202+942 - 248,46 хил. лв.;
- III-906 "гр.ОПУ Варна-Оризаре-Каблешково(о.п.Сл.бряг-Бургас) от км 14+100 до км 43+100 - 11,12 хил. лв.;
- III-9061 "(Оризаре-Каблешково)-п.к.Тънково-о.п.Слънчев бряг" от км 0+000 до км 7+853 - 53,74 хил. лв.

По отношение на общинската пътна мрежа, общинските пътища осигуряват единствената транспортна връзка за значителна част от населените места и селищните образувания с курортни функции:

Път BGS1120 от път I-9, Обзор - Несебър до Свети Влас с дължина 3,4 км;

Път BGS1121 от път I-9, Обзор - Несебър до Кошарица с дължина 6,5 км;

Път BGS1122 от I-9, Обзор - Поморие до Несебър с дължина 3,6 км;

Път BGS1123 от I-9, Несебър - Поморие до Равда с дължина 1,5 км;

Път BGS2124 /III-906, Дюлино - Паницово / - Раковско - Приселци - / VAR2071 / с дължина 12,5 км;

Път BGS2127 от път I-9, Обзор - Баня до Емона с дължина 8 км;

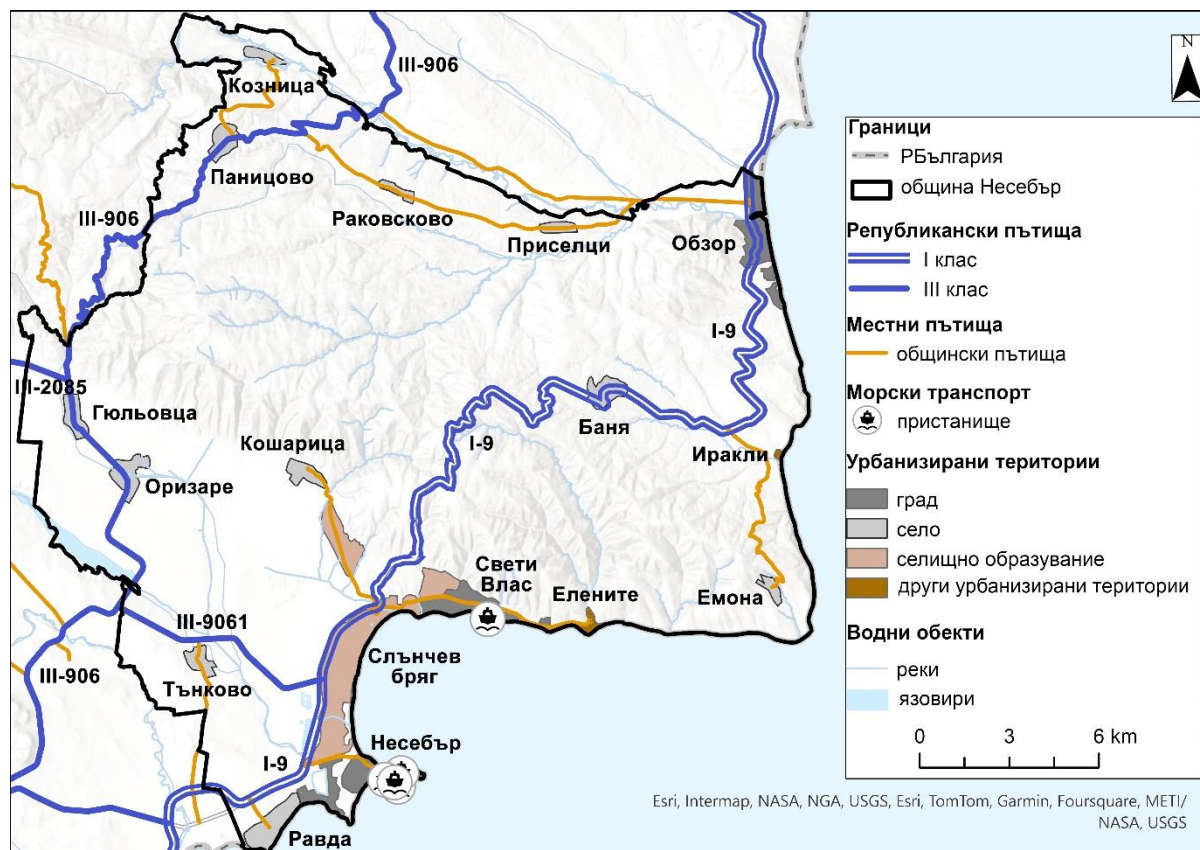
Път BGS2141 / I - 9 / Ахелой - граница (Поморие - Несебър) - Тънково / III - 9061 / с дължина 4 км;

Път VAR2071 / III - 906 / Дюлино - Попович - граница (Бяла - Несебър) - / I - 9 / с дължина 5 км;

Път BGS3125 / III - 906, Дюлино - Оризаре / Паницово – Козница с дължина 5,2 км.

През следващите години следва да продължат поетапните инвестиции за реконструкция и рехабилитация на общинската пътна мрежа, вкл. доизграждане на велосипедната мрежа между отделните населени места. Особено проблемно е състоянието на настилката на общинския път, който води до с. Емона, който също така има и подчертана туристическа роля.

Фигура 18. Транспортна инфраструктура в община Несебър

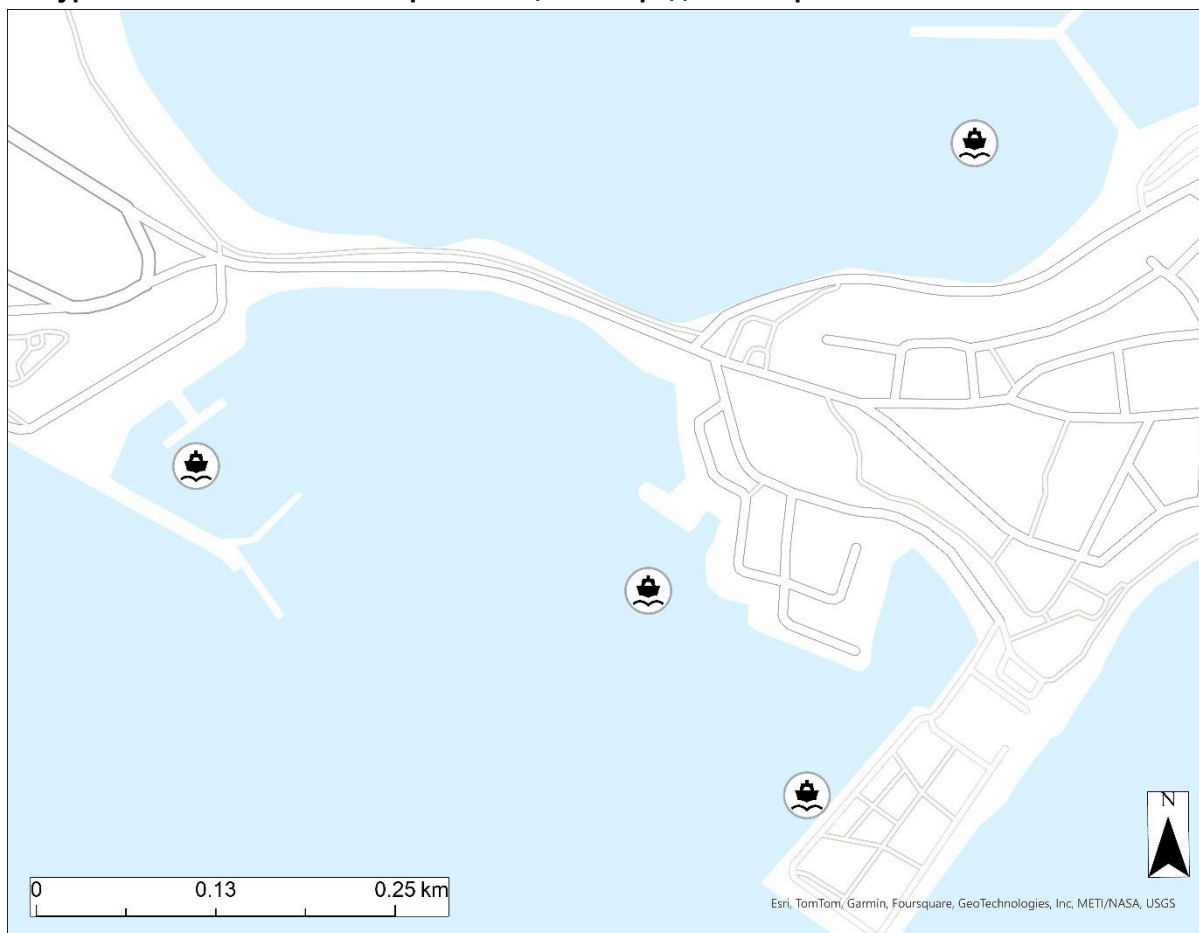
По отношение морския транспорт, общината е известна с пристанищата си още от времето на тракийския град Месамбрия. Община Несебър има голям излаз на Черно море, което е предпоставка за развитие на икономически отношения с всички морски и океански държави, както и на отраслите на синята икономика. Понастоящем на територията ѝ се намират шест пристанища:

- Пристанище „Несебър“ (риболовни кораби, рибарски лодки, яhti, малки туристически атракционни корабчета);
- Рибарско пристанище „Северна буна – Несебър“ (функционира рибна борса за продажба на пресен улов);
- „Северно пристанище Несебър“ (пристанище за приставане, домуване и престой на яhti, за упражняване на водни спортове и развлекателни дейности);
- Яхтено пристанище към Национална ветроходна база – Несебър се намира в южната част на Новия град (пристанище за приставане, домуване и престой на яhti, за упражняване на водни спортове и развлекателни дейности);
- „Марина Несебър“ се разполага в югозападната част на Стария град (частно пристанище за приставане, домуване и престой на яhti, за упражняване на водни спортове и развлекателни дейности);

- „Марина Диневи“ се локализира в гр. Свети Влас (частно пристанище за приставане, домуване и престой на яhti, за упражняване на водни спортове и развлекателни дейности).

По данни на Дирекция „Морска администрация“ - Бургас, туристическите маршрути по направление Несебър–Поморие–Созопол и обратно, се извършват с катамарани, с капацитет на местата - от 50 до 210. Съществуват и други плавателни съдове за сезонен превоз на хора, които плават предимно в акваторията на пристанищата. Те биват три вида: до 12 души на борда, до 35 и над 35 д. За пристанищата в община Несебър са характерни първите два вида кораби.

Фигура 19. Разположение на пристанищата на град Несебър

За разлика от морския, въздушният и железопътният транспорт не са традиционни за територията на общината. Най-близката аерогара е летище Бургас, което отстои на около 26 km в южна посока, а летище Варна се намира на приблизително 106 km от общинския център Несебър, на север. В обхвата на общината няма изградена железопътна инфраструктура и най-близката ЖП гара е в гр. Бургас.

2.5.2. ВиК инфраструктура

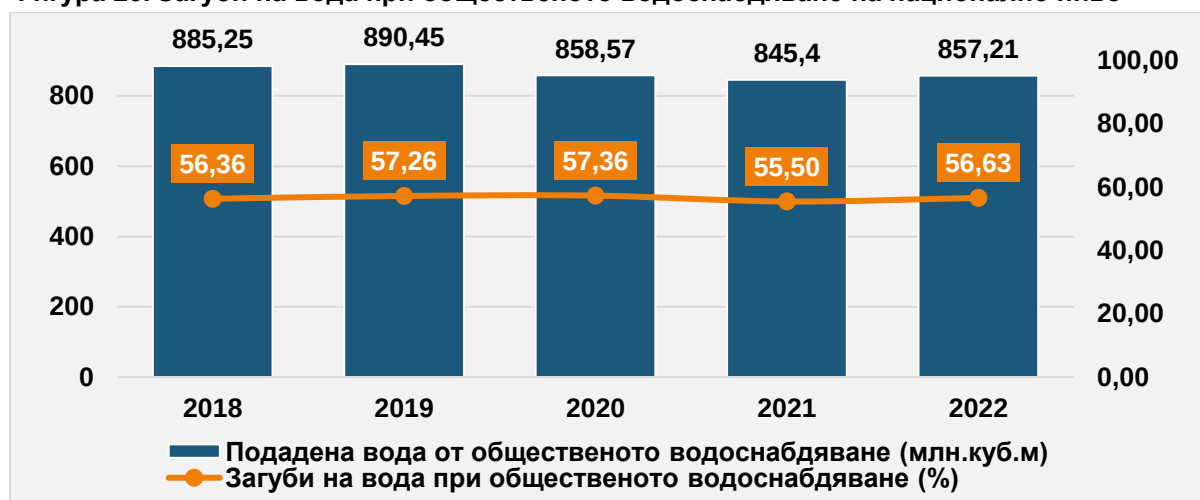
Водоснабдителна мрежа

Всички населени места на територията на община Несебър са с изградена водопроводна мрежа. На територията на община Несебър, експлоатацията на водоснабдителните и канализационни мрежи се извършва от „ВиК“ ЕАД – Бургас. Основен източник на питейно водоснабдяване на територията на община Несебър е язовир „Камчия“. Водоснабдителната система „Камчия“ обезпечавя град Несебър, к.к.

„Слънчев бряг“, с. Равда, с. Тънково, гр. Свети Влас и в.с. „Елените“. Град Обзор и селата Баня и Приселци се водоснабдяват от водоснабдителна система „Приселци“, с. Кошарица – от водоснабдителна система „Калината“, с. Гюльовца и с. Оризаре – водоснабдителна система „Гюльовца“, а селата Паницово, Раковсково, Емона и Козница – от местни водоизточници.

Един от най-значимите проблеми на водоснабдяването на национално ниво представляват загубите на вода, в резултат от физически загуби при транспорта на водата, нерегламентирано използване, неточности при измерванията и др. Данните на НСИ за количествената подадена вода от общественото водоснабдяване и съответните загуби позволяват да се изведат процентните стойности на загубите. Така през 2022 г., загубите на вода средно за страната достигат 56,63% - повече от половината подадена вода се губи по мрежата преди да достигне до потребителите. В това отношение община Несебър се отличава с много по-ефективно водоснабдяване, което е знак по-доброто състояние на инфраструктурата. По данни на „ВиК“ ЕАД – Бургас, загубите на вода през 2022 г. са 19,73%, а през следващата 2023 г. – 20,89%.

Фигура 20. Загуби на вода при общественото водоснабдяване на национално ниво

Източник на информация: НСИ

Изчисления: ИУПП

В процес на реализация са два проекта за подобряване на водоснабдяването в община Несебър:

- Селищна водопроводна система на с.Гюльовца - 1 етап на обща стойност 4000,00 хил. лв. със средства от Централен бюджет и Общински бюджет;
- Изграждане, реконструкция и рехабилитация на водоснабдителната система на с. Оризаре – II етап на обща стойност 1825,54 хил. лв. със средства от ПРСР 2014-2020.

Канализационна мрежа

Само част от населените места на територията на община Несебър са с изградена канализационна мрежа. Мрежите в гр. Несебър, старата част на гр. Свети Влас и в с. Равда са рехабилитирани. Населените места, в които няма изградена канализационна система, са: с. Паницово, с. Раковсково, с. Приселци, с. Баня, с. Гюльовца и с. Оризаре – частично. Основно това са населените места, които се намират в периферията на общината, които са на по-голямо разстояние от Черно море.

Канализационна система на гр. Обзор – ПСОВ осигурява пречистване на отпадъчните води от гр. Обзор, община Несебър и гр. Бяла, община Бяла и е с капацитет 40000 еку. ж. Пречистените отпадъчни води се заустват в р. Двойница, на 2,5 км преди вливането ѝ в Черно море.

Канализационна система „Равда – Слънчев бряг – Несебър“ - отпадъчните води от с. Равда, к. к. „Слънчев бряг“ и гр. Несебър постъпват за пречистване чрез смесена канализационна мрежа в ПСОВ, находяща се в имот № 000155 в землището на с. Ахелой, община Поморие. Пречистените отпадъчни води се заустват напорно, тръбно, дълбоководно в Черно море, северно от гр. Ахелой, в зона за санитарна охрана от крайбрежните морски води.

Друга част от ПСОВ работят без изградено третично пречистване за отстраняване на биогенните елементи – азот и фосфор. ПСОВ „Елените“ приема за пречистване отпадъчните води от гр. Свети Влас, в.с. „Елените“ и хотелски комплекси в района. Схемата включва механично и биологично пречистване. Капацитетът ѝ е недостатъчен. Станцията не е в състояние да приема количествата отпадъчни води от района, особено през летния сезон, когато има завишено водопотребление. Отпадъчните води на изход от ПСОВ се заустват в Черно море, северно от гр. Свети Влас.

В процес на реализация е следният проект за развитие на канализационната система:

- Основен ремонт на главен канализационен колектор Ф500 на крайбрежна алея на гр. Обзор на обща стойност 2340,00 хил. лв. със средства от общинския бюджет.

2.5.3. Електроенергийна инфраструктура

Община Несебър използва като източник за електроснабдяване подстанция 110/20 kV на к.к. „Слънчев бряг“. Изградени са възлови станции „Обзор“ и „Влас“, които поемат разрастването на товарите в гр. Обзор и гр. Свети Влас и подобряват общите параметри на електрозахранването. Приоритет е изграждането на нови трансформаторни постове за новообразуваните жилищни и вилни зони. Електроенергийната разпределителна система на общината е сравнително добре развита, а техническото състояние на съоръженията е добро. Осветителните тела, осигуряващи уличното и парково осветление на общината, са натриеви, енергоспестяеми и металохалогенни.

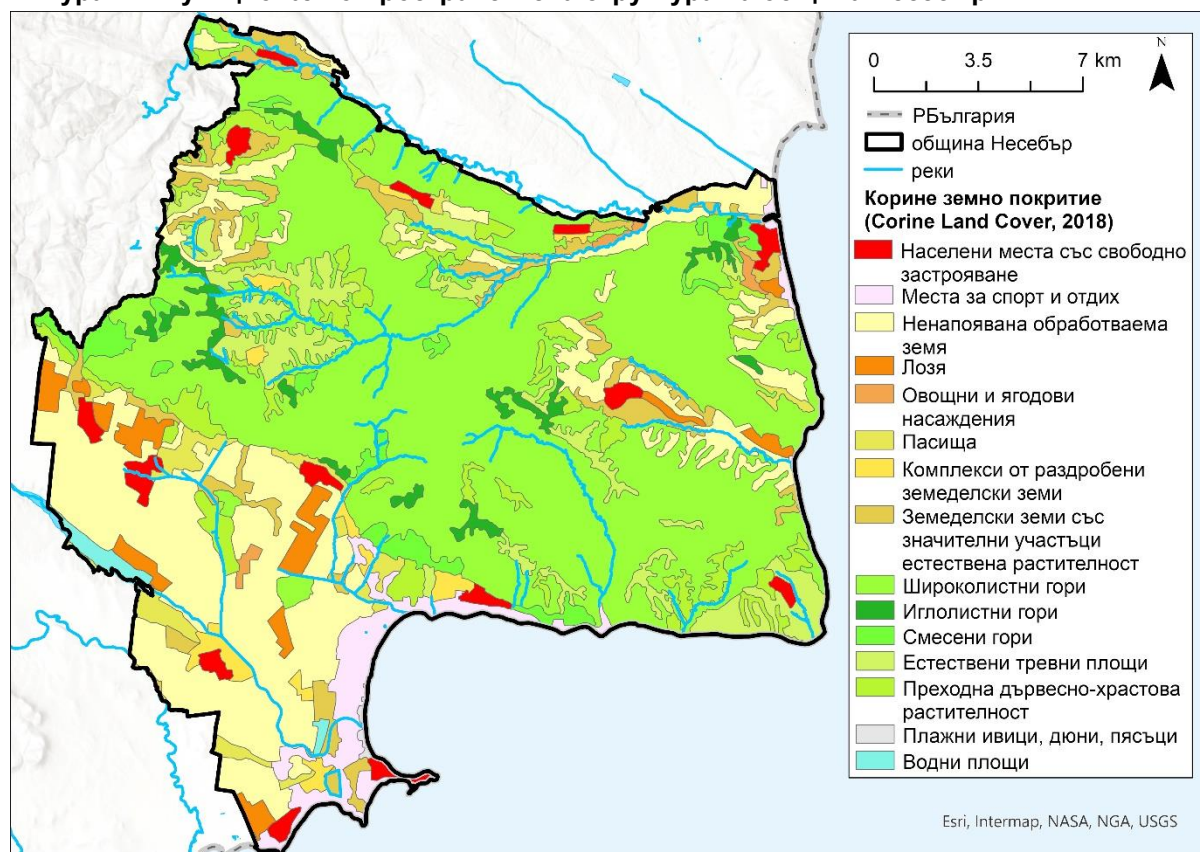
2.6. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ЖИЛИЩНИЯ СЕКТОР

2.6.1. Селищна мрежа

Общата функционално-пространствената структура и развитието на селищната мрежа на община Несебър се определят от наличните природо-географски характеристики. В рамките на общината се съчетават крайбрежна, планинска и равнинна зона, които исторически са благоприятствали развитието на различни функции и съответно се заемат от различен тип земно покритие. Още от времената на Древността и Античността крайбрежието на Черно море е привличало заселници и там са се формирали някои от първите градове по българските земи, като старинният Несебър е емблематичен пример. Днес в крайбрежната зона се намират трите града в общината - Несебър, Обзор и Свети Влас, к.к. „Слънчев бряг“ и най-голямото село Равда, в които живеят над 81% от населението в общината. Непрекъснатите урбанизирани територии между село Равда, гр. Несебър, селищните образувания „Слънчев бряг“ и „Инцараки“, гр. Свети Влас и „Елените“ образуват най-големия

туристически ареал в страната. Равнинната част е представена от долината на река Хаджийска и притокът ѝ Бяла река. Там се намират по-големите села, свързани с развитието на земеделие и животновъдство. Гюльовца, Оризаре, Тънково и Кошарица, заедно със селищното образувание „Чолакова чешма“ са дом на още 17% от населението, а около тях се разгръщат голяма част от обработваемите земи, в т.ч. характерните лозови насаждения. Планинската зона на Еминска планина, която е най-източната част на Стара планина, закономерно е по-слабо урбанизирана и заета преди всичко от горски масиви. Преобладават широколистните гори и в много по-малка степен се срещат иглолистни гори, както и естествените тревни площи. В тази зона попадат селата Козница, Паницово, Раковсково, Приселци, Баня и Емона (с междинно разположение в близост до брега) с общ демографски ресурс по-малко от 2% от населението в общината. Друг основен фактор е изградеността на транспортната инфраструктура. По протежението или в непосредствена близост до първокласния път I-9 Варна-Бургас са разположени гр. Обзор, с. Баня, гр. Свети Влас, к.к. „Слънчев бряг“, гр. Несебър и с. Равда, в които е концентриран демографският ресурс на общината.

Фигура 21. Функционално-пространствена структура на община Несебър

Източник на данните: Corine

Посочените предпоставки и ограничаващи фактори обособяват развитието и териториалното разпределение на селищната мрежа в община Несебър. В планинската зона са разположени периферните села с малък брой население и с тенденция за обезлюдяване, характеризиращи се с ограничен достъп до публични услуги. Град Обзор с неговото разположение и социална инфраструктура има важно значение за обслужването на хората от селата Козница, Паницово, Раковсково, Приселци, Баня и Емона. В този смисъл целенасоченото развитие на Обзор като обслужващ център е важно не само за неговите туристически функции, но и за цялата

северна периферия на общината. Урбанистичната структура на Обзор се разгръща между най-източните склонове на Стара планина и черноморското крайбрежие, както и по път I-9. В града функционират детска градина, училище, здравна служба, както и филиалът на социален патронаж Несебър. Има добре изградена мрежа от търговски обекти, свързани с туристическа роля през летния сезон. В близост до плажната ивица, къмпинг „Зора“ и някои от хотелските комплекси се намират градският парк и стадион. Допълнителното развитие на публичните услуги в града ще има благоприятно въздействие за периферните села в общината, както и за съседната община Бяла.

Южно от Обзор при устието на река Вая се намират красивите плажове на „Иракли“. В района са възникнали няколко туристически структури, обособен е и къмпинг. Отбивката от републиканския път I-9 към „Иракли“ води и до малкото село Емона, известно с великолепните гледки около нос Емине – финална точка на един от най-известните планински маршрути „Ком-Емине“. В непосредствена близост се намира и забележителната църква „Свети Никола“, част от Емонския манастир и отличителна със своя солиден каменен градеж. Всичко това превръща района във важна туристическа отбивка от по-популярните и интензивно използвани туристически зони на община Несебър.

Западно от Емине се намира ваканционното селище „Елените“ с няколко големи хотелски комплекси и ваканционни жилища с разнообразна архитектурна типология. Оттук в южно направление започва най-голямата концентрация на туристически структури в страната. Свети Влас е най-младият град в общината, който вече е с два пъти по-голямо население спрямо Обзор – 4 688 срещу 2 089 души през 2023 г. Свети Влас се отличава с обширни хотелски комплекси и множество жилищни сгради за сезонно или ваканционно пребиваване. Градът е известен с яхтеното пристанище „Марина Диневи“ и заведенията за хранене и развлечения. В старата част на Свети Влас северно от ул. „Свети Власий“ преобладават фамилните къщи, там са разположени храмът „Св. Атанасий Велики“ и местното училище. Около кметството в града е обособено открито публично пространство за отдих на местните жители и туристите. Свети Влас е неделим от селищното образувание „Инцараки“ и прелива в к.к. „Слънчев бряг“.

През последните две десетилетия за курортния комплекс „Слънчев бряг“ е характерна тенденцията не само за изграждане на нова база за настаняване, но и на жилищни сгради за постоянно или ваканционно пребиваване. В курортния комплекс е изградена детска градина за нуждите на живущите там. В комплекса е разположена и Професионалната гимназия по туризъм „Иван Вазов“ – гр. Несебър, която има надобщинско образователно значение. Същевременно изградената леглова база за цялата община остава наполовина празна на годишна основа (според съотношението между реализираните нощувки и легладенонощията), докато са налице и редица необитаеми жилища (представено по-пространно в т. „Жилищен сектор“).

Това е знак за прекомерен темп на строителство през последните години и по-специално след 2000 г. – оттогава до 2021 г. са построени 51,90% от всички жилищни сгради в община Несебър. Препоръчително е през следващите години да се постави акцент върху по-ефективното използване на вече изградените туристически и жилищни обекти, докато новото строителство следва устройствена политика за по-компактно и климатично неутрално развитие, в съответствие с опазването на природните дадености и историческия културен ландшафт. По отношение на „Слънчев бряг“ и кварталите от

новия град на Несебър, приоритетна задача е балансирането на антропогенното натоварване (застрояване, транспорт, търговия и туризъм) и опазването на природната забележителност „Пясъчни дюни“.

Фигура 22. Развитие на урбанистичния отпечатък на Свети Влас в периода 2006-2024 г.

Източник: Google Earth

В тази връзка първостепенна задача е изработването и приемането на **Общ устройствен план на община (ОУПО) Несебър**. Предишната процедура по изработването на основополагащия документ за функционално и пространствено развитие на общината започва през 2007 г., но не е завършена поради прекратена от министъра на околната среда и водите процедура по екологична оценка. По тази причина и с оглед изключителната нужда от актуален и действащ ОУПО, през 2024 г. Общински съвет Несебър взема решение да бъде изработен и процедиран нов проект за общ устройствен план на община Несебър. Общинският съвет приема Задание за ОУПО Несебър, изработено съобразно изискванията на чл. 125 от ЗУТ, вкл. Опорен план на община Несебър – вид територии по собственост и вид територии по трайно предназначение в М 1:25 000. В Опорния план са отразени защитените територии за опазване на културното наследство и природните богатства: (1) границите на груповата културна ценност „Старинен град Несебър“ и неговите охранителни зони; (2) границите на природна забележителност „Пясъчни дюни“, на защитените местности „Калината“, „Ортото“, „Иракли“ и „Смирките“. Отразени са и обхватите на трите зони съгласно Закона за устройство на черноморското крайбрежие, вкл. Зона „А“ – акватория, Зона „А“ и Зона „Б“.

Специален фокус на устройствената политика на община Несебър следва да бъде планирането на гр. Несебър и най-вече територията на „Старинен град Несебър“ и неговата охранителна зона. Необходим е Подробен устройствен план (ПУП) в съзвучие с бъдещия ОУПО, който да уреди териториалноустройствената защита на археологическия резерват и да гарантира запазването/коригирането на обемно-пространствените характеристики на историческото селище. Към момента в сила е Застроителен и регулационен план (ЗРП) на „Старинен град Несебър“ от 1981 г. и инвестиционното проектиране се извършва на база отделни, частични изменения на ЗРП, което е предпоставка за изолирани действия и липса на системен и интегриран подход в строителството.

Старият град на Несебър има основна роля за живота и поминъка на хората в общината. Там се намира една от сградите на СУ „Любен Каравелов“, филиал на детска градина „Яна Лъскова“. Старият град е и несравним духовен център с концентрацията на старите несебърски църкви, както и действащия храм „Света Богородица“. Културният живот се поддържа от народно читалище „Яна Лъскова“ и обектите на исторически музей „Старинен Несебър“. Не на последно място старият Несебър е и средище на рибарството, като в северозападната част на острова е изградено модерното рибарско пристанище „Северна буна - Несебър“. Отвъд провлака в западно направление се разпростират кварталите на новия град. Там е разположена останалата част от образователната инфраструктура на града, както и важни обекти на здравеопазването (общинската Здравна къща), социалните услуги, административното обслужване (общинска администрация Несебър) и др. В западната периферия на градската част преди пясъчните дюни компактно са изградени многофамилните жилищни сгради на Несебър с преобладаваща височина от 4-5 етажа. Западно от дюните са възникнали най-новите квартали – „Черно море“ и „Аурелия“, които са подсигурени с новоизградената детска градина „Моряче“. Кв. „Аурелия“ е пространствено свързан със село Равда, което отбелязва края на несебърския туристически ареал.

Таблица 12. Селищна мрежа в община Несебър (данните за населението са от 2023 г.)

Населено място	Население			Образование	Социални дейности	Култура
	Общо	Мъже	Жени			
гр. Несебър	14 770	6 777	7 993	- ДГ „Яна Лъскова“ с филиал - ДГ „Калина Малина“ - ДГ „Слънце“ в к.к „Слънчев бряг“ - ДГ „Моряче“ - СУ „Любен Каравелов“ - ПГТ „Иван Вазов“	- Център за социална рехаб. и интеграция на деца - Център за обществена подкрепа за деца - Домашен социален патронаж	- НЧ „Яна Лъскова“ от 1905 г. - НЧ „Месемврия“ от 2015 г.
гр. Свети Влас	4 688	2 259	2 429	- ДГ „Делфинче“	X	- НЧ „Пробуда“ от 1938 г.

Населено място	Население			Образование	Социални дейности	Култура
	Общо	Мъже	Жени			
				- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"		
с. Равда	3 155	1 518	1 637	- ДГ „Мечо Пух“ - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	X	- НЧ „Гоце Делчев“ от 1943 г.
гр. Обзор	2 089	1 053	1 036	- ДГ „Обзорче“ - Обединено училище „Св. Св. Кирил и Методий“	- Филиал на Домашен социален патронаж - Патронаж	- НЧ „Изгрев“ от 1927 г.
с. Кошарица	1 474	742	732	- ДГ „Детски свят“ - ОУ „Св. Иван Рилски“	X	- НЧ „Светлина“ от 1928 г.
с. Оризаре	1 444	702	742	- ДГ „Радост“ - ОУ „Георги Стойков Раковски“	X	- НЧ „Зора“ от 1928 г.
с. Тънково	1 315	658	657	- ДГ „Пролет“ - ОУ „Васил Левски“	X	- НЧ „Саморазвитие“ от 1950 г.
с. Гюльовца	923	464	459	- ДГ „Усмивка“ - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	X	- НЧ „Светлина“ от 1928 г.
с. Баня	173	86	87	X	X	- НЧ „Пробуда“ от 2016 г.
с. Раковсково	77	41	36	X	X	- НЧ „Г. С. Раковски“ от 2013 г.
с. Паницово	75	42	33	X	X	X
с. Емона	47	28	19	X	X	X
с. Приселци	39	20	19	X	X	X
с. Козница	13	7	6	X	X	X
Общо	30 282	14 397	15 885			

Източник: НСИ, РУО – Бургас, община Несебър

2.6.2. Жилищен сектор

Община Несебър се характеризира от значителен по размер жилищен фонд и продължаваща тенденция за изграждане на нови сгради за постоянно и най-вече сезонно или ваканционно пребиваване. Към 2022 г. в община са регистрирани 10 660 жилищни сгради с общо 82 251 жилища. Любопитно е, че средният брой жилища на една сграда в община Несебър е значително по-висок спрямо област Бургас – 7,72 срещу 3,02. Това отговаря на въпроса защо жилищните сгради на община Несебър се равняват на 10% от жилищния фонд в цялата област, докато жилищата формират 25%.

Средният брой обитатели на едно жилище е драстично по-нисък от областното ниво – 0,31 срещу 1,5. Това е знак за големия брой сезонни и ваканционни жилища. Този брой се увеличава и през наблюдавания период след 2018 г. Изменението до 2022 г. е +13% жилищни сгради и +27% жилища.

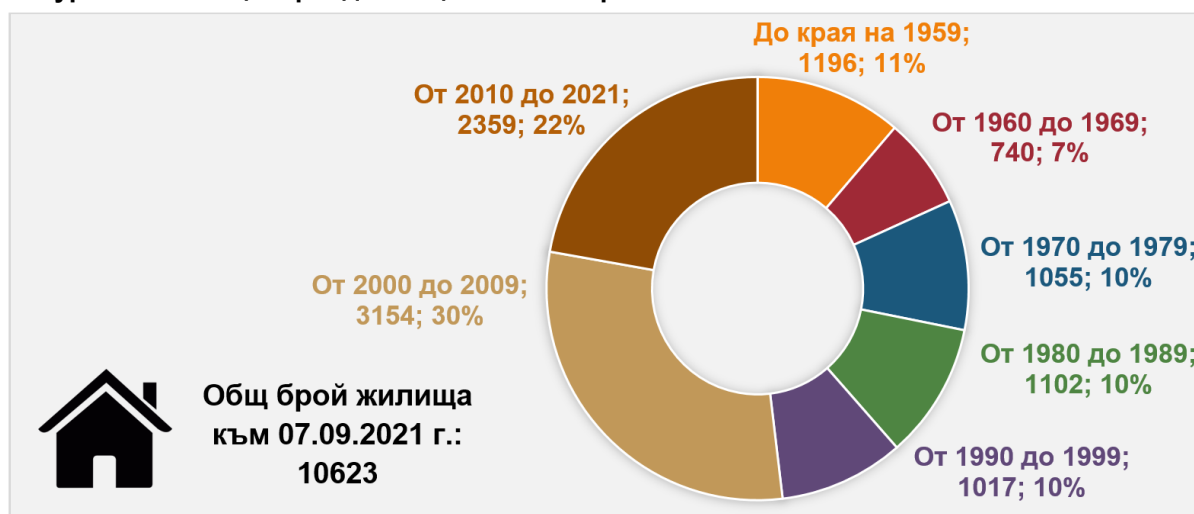
Таблица 13. Жилищен фонд в община Несебър за периода 2018-2022

Показател	Мярка	Община Несебър			Област Бургас	Община Несебър
		2018	2022	Изменение (%)	2022	Дял от областта (%)
Жилищни сгради	брой	9 416	10 660	13	108 560	10
Жилища	брой	64 692	82 251	27	327 874	25
Среден брой лица на едно жилище	брой	0,43	0,31	-	1,15	-
Полезна жилищна площ	кв. м.	4 151 910	5 828 896	40	24 995 849	23

Източник: НСИ, текуща статистика

Преброяването на населението през 2021 г. събира ценна информация относно състоянието и параметрите на жилищния фонд в страната. Към 07.09.2021 г. жилищата са 10 623 – тоест, малко по-малко от отчетената стойност за 2022 г. Следващите години ще покажат дали това забавяне в темповете на строителството през 2022 г. ще се запази или е временно отклонение от дългогодишната тенденция за интензивно жилищно строителство в общината. Повече от половината жилищни сгради са построени след 2000 г.

Фигура 23. Жилищен фонд в община Несебър

Според вида на конструкцията и използвания основен строителен материал, най-голямата част от сградите са тухлени с бетонна плоча (69,84%), следвани от сградите със стоманобетонна конструкция (14%), както и тухлените сгради с гредоред (също 14%). Големият брой на архитектурно-строителни ценности обосновава сравнително високия дял на сградите с гредоред. Много нисък е дялът на сградите, изградени по индустриален способ с панели – едва 48 броя, равни на 0,45%. По броя на етажите, най-много са двуетажните сгради (31,88%), следвани от едноетажните (25,83%), триетажните (16,66%), четириетажните (12,56%), пететажните (7,48%). Сградите на шест и повече етажи са 7,48%.

Особено важна е статистиката за обитаваните и необитаваните сгради, която разкрива начина и ефективността в използването на жилищния фонд. Данните показват, че от общо 81 613 жилища в община Несебър, 8 839 са постоянно обитавани, 42 353 са за сезонно или ваканционно обитаване, докато необитаваните по друга причина са 30 421. Последната категория се равнява на 37,27% – признак за много високият дял на жилищата, които не се използват ефективно към момента на Преброяването през 2021 г.

По отношение на инфраструктурната осигуреност на сградите, община Несебър постига значително по-висок стандарт. От всички жилища, 83,54% са свързани с обществена канализация. За сравнение, процентът на национално ниво спада до 68,58%. Подобна положителна равнотежа се наблюдава и във връзка с наличието на енергоспестяваща дограма. Изцяло с такава дограма са 70,24% от всички жилищни сгради в община Несебър, докато делът на тези сгради за страната е близо два пъти по-малък – 38,90%. Високият процент показва, че с енергоефективен клас дограма са не само най-новите сгради, строени в периода след 2000 г., но и не малка част от по-старите обекти с жилищна функция. Така общата констатация за състоянието на жилищния фонд е, че той се отличава със съществено по-високо качество от средното за страната. Същевременно прави впечатление високият дял на необитаемите жилища, които не са регистрирани като ваканционни – потвърждение за нуждата от по-устойчив начин за бъдещото усвояване на терени за ново строителство. Устойчивото териториално развитие на световно ниво налага преосмисляне на тенденциите за увеличаване на урбанистичния отпечатък (застроената територия), което включва не само сградния фонд, но и нужните технически инфраструктури, чието изграждане е свързано със значителни вредни емисии, докато последващата експлоатация създава финансова тежест на общините. Целта следва да бъде постигането на балансиран модел на териториално развитие, при който разходите на природни и финансови ресурси носят дългосрочна ефективност и възвръщаемост.

2.7. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

В съответствие с чл. 1, т. 7 от Закона за опазване на околната среда, на територията на България, функционира Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС). Тази мрежа за екологичен мониторинг „... осигурява своевременна и достоверна информация за състоянието на елементите на околната среда и факторите, въздействащи върху нея, въз основа на която да се правят анализи, оценки и прогнози за обосноваване на дейностите по опазване и защита на околната среда от вредни въздействия.“ (НСМОС, 2023).

Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към Министерството на околната среда и водите (МОСВ) извършва оценките на състоянието на компонентите на околната среда и докладва данните на национално ниво; Регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) правят оценките на регионално ниво; Басейнови дирекции за управление на водите са отговорни за оценките и докладванията на състоянието на водните ресурси на басейново ниво. (НСМОС, 2023).

НСМОС включва Националните мрежи за мониторинг на компонентите на околната среда: атмосферен въздух, води, земи и почви, гори и защитени територии, биологично разнообразие, радиологичен мониторинг и мониторинг на шума. Всички тези данни от мониторинга, на национално и регионално ниво, са организирани в информационни бази данни и администрирани от ИАОС. (НСМОС, 2023).

2.7.1. Качество на атмосферния въздух (КАВ)

Националната система за контрол на качеството на атмосферния въздух (КАВ) е част от НСМОС и се занимава с наблюдението върху качеството на атмосферния въздух и неговия контрол. Тя се администрира от ИАОС, като анализът на данните за КАВ се извършва по райони, отчитайки спецификата на всяко населено място, в което се извършва мониторингова дейност и контрол.

На територията на гр. Несебър е разположена автоматична измервателна станция (АИС) с код BG0071A, която е включена към НСМОС. Тя се използва за контрол на КАВ в община Несебър и е въведена в експлоатация от 29.10.2007 г. Пунктът за мониторинг (ПМ) е без преобладаващо влияние на емисии от производствени дейности. Обхвата на АИС „Несебър“ е от 100 m до 2 km, разположена в новата част на град Несебър в непосредствена близост до ул. „Иван Вазов“ и на 180 m от ул. „Хан Крум“, с географски координати: 42°39'35.34"N и 27°43'15.51"E. (ОН-УОС)

ПМ АИС „Несебър“ представлява е градски фонов пункт (ГФП) и отчита въздействието на интензивен автомобилен трафик и значителна комунално-битова дейност. Станцията контролира основните показатели за КАВ по чл. 4 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (Директива 96/92/ЕС): фини прахови частици (ФПЧ₁₀), серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO, NO₂), бензен (C₆H₆), озон (O₃) и два допълнителни показатели толуен (Toluene) и пара-ксилен (pXylene) и е оборудвана със стандартен набор метеорологични параметри (СНМП) – температура и влажност на въздуха, скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане. (ОН-УОС)

АИС „Несебър“ генерира резултати на всеки час, като данните за КАВ постъпват в реално време в регионалния диспечерски пункт (РИОСВ-Бургас) и в централния диспечерски пункт (ИАОС-София), влизайки в Националната база данни. Община Несебър не разполага с местна система за наблюдение на КАВ. (ПИРО, 2021)

Съгласно Заповед РД-257/25.03.2022 г. община Несебър не е посочена като зона с превишаване на средноденонощната норма по показател ФПЧ₁₀, но през зимните месеци и при неблагоприятни климатични условия се наблюдава завишаване на този показател – последно през януари 2023 г. АИС „Несебър“ не измерва ФПЧ_{2,5}, но предвид използваните топлинни източници на твърди горива и данните за емисионните фактори, заложи в ЕМЕР/ЕЕА air pollutant emission inventory guidebook 2019 (Ръководство за инвентаризация на емисиите на замърсителите от 2019 г.), теоретично може да се предположи, че количеството на ФПЧ_{2,5} в община Несебър надвишават нормите за здравословен живот. (ППКАВ, 2023)

Измерванията на АИС „Несебър“ за 2021 г. показват, че показателите ФПЧ₁₀, SO₂, NO₂, NO, C₆H₆, O₃ и двата допълнителни - Toluene и pXylene нямат отклонения от установените норми. Според авторите на ППКАВ (2023) от огромно значение са стойностите на ФПЧ_{2,5} (не се анализират от разглеждания ПМ), които по данни на Европейската комисия имат превишение в пъти от пределно допустимите концентрации, и които могат да доведат до преждевременна смърт. (ППКАВ, 2023)

В АИС „Несебър“ са направени 365 броя валидни средноденонощни стойности за ФПЧ₁₀. Констатиран са 7 броя превишения на средноденонощната норма (СДН), което е далеч под нормативно определените 35 броя за година. Най-високата измерена концентрация е 60,11 µg/m³ (1,2 пъти СДН) на 03.01.2023 г. Средногодишната

концентрация е $25,42 \mu\text{g}/\text{m}^3$, с което се отчита спазване на средногодишната норма. (ГДОС, 2023)

По отношение концентрациите на серен диоксид в АИС „Несебър“ за 2023 г. не е регистрирано превишение на средночасовата норма и средноденонощната норма. Средногодишната концентрация е $7,00 \mu\text{g}/\text{m}^3$. (ГДОС, 2023)

Средногодишната концентрация на азотен диоксид в станцията е $16,44 \mu\text{g}/\text{m}^3$, като не са регистрирани средночасови концентрации над средночасовата норма. (ГДОС, 2023)

През 2023 г. не са регистрирани превишения на алармения праг за предупреждение на населението (ППН – $240 \mu\text{g}/\text{m}^3$) и прага за информиране на населението (ПИН – $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$) по отношение нивата на озон. През месеците юли и август в ПМ АИС „Несебър“ са регистрирани осем-часови средни стойности, превишаващи краткосрочната целева норма (КЦН) ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$) за опазване на човешкото здраве. Съгласно Таблица 5 от приложение №3 към чл. 5, 6, 7, чл. 18, ал. 1 и чл. 19, ал. 1 от Наредба №12, КЦН не трябва да се превишава повече от 25 дни за календарна година, осреднено за тригодишен период. В разглежданата станция не са регистрирани дни с превишения на КЦН през предходните три години. (ГДОС, 2023)

Средногодишната концентрация на бензен, отчетена от АИС „Несебър“ е $0,00 \mu\text{g}/\text{m}^3$. (ГДОС, 2023)

Не са регистрирани превишения на ПДК максимално еднократна – $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и ПДК среднодневна – $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ на пара-ксилен в АИС „Несебър“. (ГДОС, 2023)

По отношение концентрациите на Толуен, в разглежданата станция няма регистрирани превишения на ПДК максимално еднократна – $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и ПДК среднодневна – $250 \mu\text{g}/\text{m}^3$. (ГДОС, 2023)

Периодични измервания на нивата на тежки метали (Pb, Cd, Ni, As) и полиароматни въглеводороди (ПАВ) се извършват в пункт АИС „Несебър“. Средногодишните концентрации на арсен, кадмий, никел и бензо(а)пирен са под целевите норми за съдържанието им в атмосферния въздух, съгласно Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух. Средногодишните концентрации на олово са под средногодишната норма за опазване на човешкото здраве, съгласно Наредба №12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух. (ГДОС, 2023)

В Плана за действие на Програмата за подобряване качеството на атмосферния въздух в община Несебър за 2023-2027 г., са заложили четири раздела с мерки, включващи секторни мерки с конкретни действия, и един раздел с информационни мерки:

- Мерки „Намаляване емисиите на ФПЧ_{10} от сектор транспорт“;
- Мерки „Намаляване на емисиите на ФПЧ_{10} от строителството и промишлеността“;
- Мерки „Намаляване емисиите на ФПЧ_{10} от ресуспендиране на частици от площни източници“;
- Мерки „Намаляване емисиите на ФПЧ_{10} от битовото отопление“;
- Информационни мерки. (ППКАВ, 2023).

2.7.2. Водни тела

Територията на община Несебър попада в обхвата на Басейнова дирекция за управление на водите – Черноморски район (БДЧР), с център гр. Варна. Планът за управление на речните басейни (ПУРБ) има за цел да осигури интегрираното управление на водите в рамките на съответния район на основата на наличните речни басейни. На база детайлен анализ и описание на характеристиките в обхвата на конкретен район, преглед на видовете натиск и въздействие върху състоянието на повърхностните и подземните води са определени цели и програми от мерки. Мерките, заложиени в ПУРБ, са насочени както към повърхностните, така и към подземните води. ПИРО Несебър отчита информацията от ПУРБ относно състоянието и управлението на водите, и посочва приложимите мерки от ПУРБ, които са отразени и в съдържателния обхват на мерките на ПИРО. При отчетена необходимост от изменение и актуализация на ПИРО Несебър след изготвянето на Междинна оценка, актуализираният план отчита Проекта на актуализирания ПУРБ с времеви обхват 2022-2027.

Повърхностни водни тела

В хидроложко отношение община Несебър се отнася към Черноморска водосборна област, поречие Севернобургаски реки с обща водосборна площ 2185 km². Основните реки, които протичат от север на юг през територията, са както следва: Двойница, Великовска (десен приток на р. Двойница), Вая, Дращела, Бяла (ляв приток на р. Хаджийска), Хаджийска.

Територията на община Несебър попада в обхвата на следните повърхностни водни тела:

BG2E600L016 – яз. „Порой“, чийто екологичен статус е преминал от „лош“ в ПУРБ 2016-2021 към „умерен“ в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027 и химичното му състояние остава неопределено. За него са предвидени следните цели:

- Предотвратяване влошаването на екологичния потенциал;
- Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добър екологичен потенциал: постигане на добър екологичен потенциал по биологичен елемент – фитопланктон (ФП);
- Поддържане на добро състояние по биологични елементи за качество (БЕК)/ физико-химични елементи за качество (ФХЕК)/ специфични замърсители (СЗ), за които не са установени превишения;
- Постигане на добро химично състояние;

BG2SE500R012 – р. Дращела – от извора до вливане в Черно море при в.с. „Елените“ е определена с „добро“ екологично и „добро“ общо химично състояние в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За това водно тяло са предвидени следните цели: Поддържане на добро екологично състояние; Поддържане на добро химично състояние;

BG2SE500R013 – р. Вая – от извора до граница на преходни води е определена с „добро“ екологично и „добро“ общо химично състояние в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За това водно тяло са предвидени следните цели: Поддържане на добро екологично състояние; Поддържане на добро химично състояние;

BG2SE400R006 – р. Двойница – 2 km след с. Дюлино до граница на преходни води е определена с „добро“ екологично и неустановено химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели: Запазване на добро екологично състояние; Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE400R004 – I участък – р. Двойница – от извора до след с. Дюлино и II участък – р. Еркешка – от извора до вливане в р. Двойница, са определени с „умерено“ екологично и „непостигащо добро“ химично състояние в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За тези водни тела са предвидени следните цели:

- Предотвратяване влошаването на екологичното състояние;
- Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро екологично състояние: постигане на добро екологично състояние по биологичен елемент- ФБ; постигане на добро екологично състояние по физико-химични елементи - БПК₅ и кислородни условия;
- Поддържане на добро състояние по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения.;
- Постигане на добро химично състояние;

BG2SE800R019 – р. Ахелой – от яз. „Ахелой“ до преди с. Ахелой е определена с „добро“ екологично и неустановено химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели: Запазване на добро екологично състояние; Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE800R020 – р. Ахелой – от преди с. Ахелой до вливане в Черно море е определена с „умерен“ екологичен потенциал и неустановено химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели: Предотвратяване влошаването на екологичния потенциал; Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добър екологичен потенциал; Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE600R015 – р. Хаджийска – от 3 km след с. Ръжица до яз. „Порой“ е преминала от „умерено екологично и неустановено химично състояние“ в ПУРБ 2016-2021 към „много лошо екологично и добро химично състояние“ в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За това водно тяло са предвидени следните цели:

- Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро екологично състояние: постигане на умерено екологично състояние по биологичен елемент - Риби; постигане на добро екологично състояние по биологични елементи - МФ; постигане на добро екологично състояние по физико-химични елементи - общ азот;
- Поддържане на добро състояние по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения;
- Поддържане на добро химично състояние;

BG2SE500R1113 – р. Вая – от граница на преходни води до вливане в Черно море при Иракли е преминала от „добро екологично и неустановено химично състояние“ в ПУРБ 2016-2021 към „умерено“ екологично, „добро“ химично състояние по вещества с №№ 1-33 и „непостигащо добро“ по вещества с №№ 1-45 в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За това водно тяло са предвидени следните цели:

- Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро екологично състояние: постигане на умерено екологично състояние по биологичен елемент - Риби; постигане на добро екологично състояние по физико-химични елементи - PFOS;

- Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE400R1106 – р. Двойница – от граница на преходни води до вливане в Черно море е определена с „умерен“ екологичен потенциал и неустановено химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели: Предотвратяване влошаването на екологичния потенциал; Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добър екологичен потенциал; Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE300R1103 – р. Панаир дере – от граница на преходни води до вливане в Черно море е определена с „лош“ екологичен потенциал и „добро“ химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели:

- Предотвратяване влошаването на екологичното състояние;

- Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро екологично състояние: постигане на умерено екологично състояние по биологичен елемент- МФ; постигане на добро екологично състояние по биологични елементи - ФП, ФБ и МЗБ; постигане на добро екологично състояние по физико-химични елементи - общ азот;

- Поддържане на добро състояние по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения;

- Поддържане на добро химично състояние;

BG2SE400R1007 – р. Великовска до вливане на р. Карагьолгенска е определена с „добро“ екологично и „добро“ химично състояние в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За това водно тяло са предвидени следните цели: Поддържане на добро екологично състояние; Поддържане на добро химично състояние;

BG2SE400R1107 – р. Великовска от извора до вливане в р. Двойница е определена с „добро“ екологично и неустановено химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели: Запазване на добро екологично състояние; Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE600R1009 – р. Бяла река – от извора до след с. Гюльовца е определена с „отлично“ екологично и неустановено химично състояние. За това водно тяло са предвидени следните цели: Запазване на отлично екологично състояние; Постигане и запазване на добро химично състояние;

BG2SE600R1010 – I участък – р. Хаджийска – от яз. Порой до устие и II участък – р. Бяла река – от след с. Гюльовца до вливане в р. Хаджийска, са определени с „умерено“ екологично, „непостигащо добро“ химично състояние за I участък и неустановено химично състояние за II участък. За тези водни тела са предвидени следните цели:

- Предотвратяване влошаването на екологичния потенциал;

- Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добър екологичен потенциал; Постигане на добър екологичен потенциал по биологичен елемент - МФ;
- Поддържане на добро състояние по БЕК/ФХЕК/СЗ, за които не са установени превишения;
- Намаляване на концентрацията на PBDE;
- Постигане на добро химично състояние.

Съществуват и неанализирани участъци, в които има само малки и/или пресъхващи водни течения и няма обособени водни тела по смисъла на Рамковата директива за водите. В Програмата от мерки към Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027 са заложили следните мерки, касаещи повърхностните води в Черноморски район за басейново управление:

- Мярка „Опазване на повърхностните води предназначени за питейно-битово водоснабдяване“;
- Мярка „Намаляване на ерозията на водосбора“;
- Мярка „Осигуряване на екологичния отток“;
- Мярка „Осигуряване на събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води на населените места“.

Крайбрежни морски тела

На територията на общината попадат следните крайбрежни морски тела с кодове и наименования:

BG2BS000C1007 – от Шкорпиловци до н. Емине, определено с „умерен“ екологичен потенциал и неустановено химично състояние. За това морско тяло са предвидени следните цели:

- Постигане на добро състояние по ФП и кислородни условия;
- Поддържане на добро състояние по ФХЕК/СЗ, по които не са установени превишения;
- Постигане на добро химично състояние;

BG2BS000C1008 – от н. Емине до Свети Влас, определено с „добър“ екологичен потенциал и „непостигащо добро“ химично състояние. За това морско тяло са предвидени следните цели: Поддържане на добро екологично състояние; Намаляване на концентрацията на живак; Поддържане на добро химично състояние по веществата, по които не са установени превишения;

BG2BS000C1108 – от Свети Влас до Поморие, определено с „добър“ екологичен потенциал и „непостигащо добро“ химично състояние. За това морско тяло са предвидени следните цели: Поддържане на добро екологично състояние; Намаляване на концентрацията на живак; Поддържане на добро химично състояние по веществата, по които не са установени превишения;

BG2BS000C1010 – Бургаски залив > 30 m, определено с „добър“ екологичен потенциал, „добро“ химично състояние по вещества с №№ 1-33 и „непостигащо добро“ по вещества с №№ 1-45 в Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027. За това морско тяло са предвидени следните цели:

- Поддържане на добро екологично състояние; Подобряване на екологичното състояние по физико-химични елементи - PFOS;

- Постигане и запазване на добро химично състояние.

В Програмата от мерки към Проекта на актуализирания ПУРБ 2022-2027 е заложена следната мярка, касаеща крайбрежните морски тела:

- Мярка „Подобряване на информацията за натиска и въздействието върху водите от селското стопанство и населените места“.

Подземни водни тела

В обхвата на община Несебър попадат следните подземни водни тела:

Подземно водно тяло „Порови води в кватернера на р. Двойница“ BG2G000000Q004, определено в „добро“ количествено и „добро“ химично състояние, с поставени цели: Запазване на добро количествено състояние; Запазване на добро химично състояние;

Подземно водно тяло „Порови води в кватернера на р. Хаджийска“ с код BG2G000000Q006, определено в „добро“ количествено и химично състояние, с поставени цели: Запазване на добро количествено състояние; Запазване на добро химично състояние;

Подземно водно тяло „Порови води в неоген – сармат Руен – Несебър“ с код BG2G000000N020, определено в „добро“ количествено и химично състояние, с поставени цели: Запазване на добро количествено състояние; Запазване на добро химично състояние;

Подземно водно тяло „Порови води в палеоген, палеоцен, еоцен Руен-Бяла“ с код BG2G000000PG028, определено в „добро“ количествено и химично състояние, с поставени цели: Запазване на добро количествено състояние; Запазване на добро химично състояние;

Подземно водно тяло „Карстови води в K2t cn-st-Бургаска вулканична северно и западно от Бургас“ с код BG2G000000K2034, определено в „добро“ количествено и „добро“ химично състояние, с поставени цели: Запазване на добро количествено състояние; Запазване на добро химично състояние;

Зони за защита на водите, съгласно ч. 119а, ал. 1 от ЗВ:

- подземни водни тела са определени като зони за защита на питейните води с кодове BG2DGW000000Q004, BG2DGW000000Q006, BG2DGW000000N020, BG2DGW000000PG028 и BG2DGW000000K2034, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 1 от ЗВ;

- в зона, в която водите са чувствителни към биогенни елементи: чувствителна и уязвима зона, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 3 от ЗВ;

- зони за защита на водите с наименования „Ахелой - Равда - Несебър“, „Камчийска и Еменска планина“, „Емине - Иракли“ с кодове: BG0000574, BG0000133, BG0001004, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 5 от ЗВ.

В Програмата от мерки към ПУРБ са заложени следните мерки, имащи отношение към плана за интегрирано развитие:

- Мярка „Опазване на количественото състояние на подземните води“;

- Мярка „Изпълнение на програма за собствен мониторинг на повърхностни, подземни води и отпадъчни води в района на депа за отпадъци“;
- Мярка „Проучване за установяване на замърсяване на повърхностни и подземни води“;
- Мярка „Изпълнение на процедурата по преразглеждане на издадените разрешителни за водовземане от подземни води с цел постигане на целите за водното тяло“;
- Мярка „Предотвратяване на отвеждането на приоритетни вещества в подземните води“;
- Мярка „Намаляване на замърсяването с биогенни елементи от земеделието“.

Санитарно-охранителни зони

На територията на общината попадат следните санитарно-охранителни зони (СОЗ):

- Пояси I, II и III на СОЗ на ЕТК_1 Обзор, учредена със Заповед № 20/28.05.2007 г.;
- Пояси II и III на СОЗ на Б-20, Б-88 и мин. Находище Съдиево, учредена със Заповед на МОСВ РД 877/25.08.2004 г.;
- Пояс III на СОЗ на водовземна система – с. Дюлино – ТК1-ТК2Бяла, учредена със Заповед № 48/04.10.2011 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на ЕТК1, ЕТК5, ЕТК6, ЕТК7, ЕТК8 – Приселци, учредена със Заповед № 2/03.02.2005 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на К-1, К-2, К-3, К-4, К-5, К-6, К-7, Обзор, учредена със Заповед № 16/17.4.2007 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на каптаж – с. Гюльовца – Несебър – Бургас, учредена със Заповед № 12/12.01.2012 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на каптиран извор „Желкова чешма“ – с. Паницово – Бургас, учредена със Заповед № 67/18.11.2011 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на каптиран извор „ПС-Раковсково“, учредена със Заповед № 20/14.06.2011 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на каптиран извор с. Емона, общ. Несебър, учредена със Заповед № 7/12.02.2014 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на каптиран извор „ПС-Паницово“, учредена със Заповед № 67/18.11.2011 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на КИ „Сополивия кладенец“ – с. Козница, Бургас, учредена със Заповед № 17/21.01.2012 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на Обзор К1, К2, К3, К4, учредена със Заповед № 16/17.4.2007 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на СК „1Е Зорница сендс“ – с. Свети Влас, Несебър, учредена със Заповед № 02/03.05.2006 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на сондажен кладенец „Кошарица – с. в. Пропърти инвест“, учредена със Заповед № 8/24.02.2014 г.;

- Пояси I, II и III на СОЗ на ТК „Краси-Д.К.-Равда“, учредена със Заповед № 1/15.02.2017 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на ТК „Оризаре – Гильовци“, ТК7, ТК8, ТК6, учредена със Заповед № 30/26.06.2007 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на ТК-1 „Golden Eye“ Новинвест, учредена със Заповед № 5/15.05.2009 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на ТК-1 „Тренд Трендафилов“ – с. Баня, учредена със Заповед № 1/03.02.2010 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на ШК „Дуков – Обзор“ – гр. Обзор, учредена със Заповед № 17/31.05.2011 г.;
- Пояси I, II и III на СОЗ на ШК-1 Иракли, учредена със Заповед № 15/04.04.2007 г.

2.7.3. Отпадъчни води

Емисионният контрол на отпадъчни води е регламентиран в Заповед №РД-821/30.10.2012 г. на министъра на околната среда и водите. В съответствие с тази заповед, от 01.11.2012 г. Регионалните инспекции по околната среда и водите въвеждат данните от контролната дейност, включително и протоколите от изпитване за физико-химичен анализ на отпадъчни води по влезли в сила разрешителни за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по Закона за водите (ЗВ) и на комплексни разрешителни, издадени по Закона за опазване на околната среда (ЗООС). (НСМОС, 2023)

Поддържането качеството на водите е в пряка зависимост от степента на изграденост на инфраструктурата за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води. На територията на община Несебър функционират следните пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ), контролирани от РИОСВ-Бургас:

- ПСОВ с изградени всички стъпала на пречистване на постъпващите отпадъчни води, вкл. със съоръжения за отстраняване на биогенни елементи (азот и фосфор) – ПСОВ „Обзор - Бяла“ (пречистените отпадъчни води се заустват в р. Двойница, на 2,5 km преди вливането ѝ в Черно море);
- ПСОВ „Равда - Слънчев бряг - Несебър“ (пречистените отпадъчни води се заустват напорно, тръбно, дълбоководно в Черно море, северно от гр. Ахелой, в зона за санитарна охрана на крайбрежните морски води);
- ПСОВ без съоръжения за отстраняване на биогенни елементи – ПСОВ „Елените“ (включва механично и биологично пречистване; станцията не е в състояние да приема количествата отпадъчни води от района, особено през летния сезон, когато има завишено водопотребление; пречистените отпадъчни води се заустват Черно море, северно от гр. Свети Влас);
- локални ПСОВ за пречистване на отпадъчни води на хотелски и жилищни комплекси за сезонно ползване – канализационна система на хотелски комплекс „Парадайз бийч“ на „Парадайз бийч“ ЕАД, гр. Свети Влас; канализационна система на хотелски комплекс „Зорница Сендс“ на „Хелт енд спа Холидейс“ ЕООД, гр. Свети Влас; канализационна система на жилищен комплекс „Райска градина“ на „Идън Девелъпментс“, гр. Свети Влас. (ГДОС, 2023)

2.7.4. Райони със значителен потенциален риск от наводнения

На територията на община Несебър са определени райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН):

- BG2_APSFR_BS_06 „Черно море - Несебър“ – участък от РЗПРН с обща дължина 27 km, обхващащ р. Ахелой, р. Хаджийска, населените места к.к. Слънчев бряг, гр. Несебър, с. Равда, с. Ахелой и участък от морския бряг;
- BG2_APSFR_BS_05 „Черно море - Обзор“ – участък от РЗПРН с обща дължина 18 km, обхващащ р. Панаирдере, р. Двойница, други дерета, вливащи се в Черно море, гр. Обзор и участък от морския бряг;
- BG2_APSFR_SE_01 „Бяла - Оризаре“ – участък от р. Бяла и приток с обща дължина 8 km, обхващащ селата Оризаре и Гюльовца. (ПООС, 2021)

2.7.5. Водохранилища и водни ресурси

Язовир „Порой“ е разположен по поречието на р. Хаджийска между селата Порой и Оризаре, и попада в землищата на селата Александрово, Гълъбец, Порой, Гюльовца, Оризаре, Тънково (община Несебър) и на територията на община Поморие. Неговата площ възлиза на 4,45 km², а общият му обем е в порядъка на 45,200 млн. м³. Язовирът е публична държавна собственост, като той не се експлоатира за питейно-битово водоснабдяване, а се използва за напояване и риболов.

На територията на община Несебър се намират две минерални находища („Слънчев бряг“ – Сондаж № Б-1 и находище „Слънчев бряг“ – Сондаж № Б-76), за които МОСВ е предоставило на общината правото да ги стопанисва, в срок от 25 години. Минералните води са неделима част от водните ресурси и обикновено се характеризират с дълбока циркулация и продължителен водообменен цикъл, което ги определя с ниска степен на уязвимост на антропогенни въздействия. Те могат да се използват в сферата на балнеолечението, в бутилиращата промишленост, добива на хидрогеотермална енергия и на ценни вещества, за водоснабдяване на различни обекти с топла вода, питейно-битово водоснабдяване при липса на алтернативи, отдих, спорт, както и за други цели. Двете съоръжения в община Несебър се стопанисват от фирми.

2.7.6. Защитени територии и защитени зони. Биоразнообразие

Биологичното разнообразие е най-чувствителната част от компонентите на околната среда и зависи от състоянието на останалите природни компоненти, като се определя от тяхното разнообразие. Според флористично райониране на България на Кожухаров и кол. (1995), територията на община Несебър попада във флористичния район Черноморско крайбрежие, като поделва почти по равно части от Северния подрайон и части от Южния. Съгласно фитогеографското райониране на страната на Бондев (2002), общината попада в Западнокрайбрежния Черноморски окръг, район Черноморско крайбрежие от Евксинската провинция на Европейската широколистна горска област. (ПООС, 2021)

Законът за защитените територии е приет от Народното събрание през месец ноември 1998 г., като в него са определени взаимоотношенията между институциите, отговорни за защитените територии и се гарантира по-ефективното опазване на природата и защита на местните интереси. РИОСВ осъществяват контрол върху дейностите на ползвателите и собствениците на гори, земи и водни площи в защитените територии.

Флората и фауната в обхвата на община Несебър са представени от традиционни и поредки, застрашени видове. За тяхното опазване са обособени осем защитени територии (ЗТ). Те са съхранили различни растителни и животински съобщества, типични крайбрежни хабитати, редки и застрашени, включително псамфитни (пясъчни) видове. През Еминската Стара планина преминава прелетния път Via Pontica, който е с международно значение, като типично място за прелитащите над нея пеликани, щъркели и грабливи птици. Прелетните птици се концентрират при преминаване на Стара планина именно в най-източната ѝ част, поради факта че е сравнително най-ниската и лесната за преминаване орографска преграда. (ПООС, 2021)

На територията на община Несебър се намират следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ), със статут на защитена местност (ЗМ) и природна забележителност (ПЗ):

ПЗ „Пясъчни дюни – 5 броя“ се намира в землището на гр. Несебър. Обявена е със Заповед №1187/19.04.1976 г. (ДВ бр.44/1976 г.) с площ от 10 ха, с цел опазване на забележителни геоложки обекти;

ЗМ „Калината“ е разположена в землището на с. Кошарица и с. Тънково и е с площ 109,2 ха. Обявена е със Заповед №1938/03.07.1970 г. (ДВ, бр. 65/1970), с цел опазване на естествено находище на блатно кокиче и опазване на уникално растително съобщество в лонгозна гора „Калина“;

ПЗ „Нос Емине“, с площ от 0,5 ха, се намира в землището на с. Емона. Обявена е със Заповед №1187/19.04.1976 г. (ДВ, бр. 44/1976 г.) с цел опазване на забележителни геоложки и ботанически обекти;

ЗМ „Иракли“, с площ от 42,3 ха, се намира в землището на с. Емона. Обявена е със Заповед №РД 110/06.05.1994 г. (ДВ, бр. 42/1994 г.) с цел опазване на типични крайбрежни хабитати на редки и застрашени растителни видове (пясъчна лилия и млечка, морски ранилист, пясъчна млечка, татарски млечник, морски ветрогон) и птици;

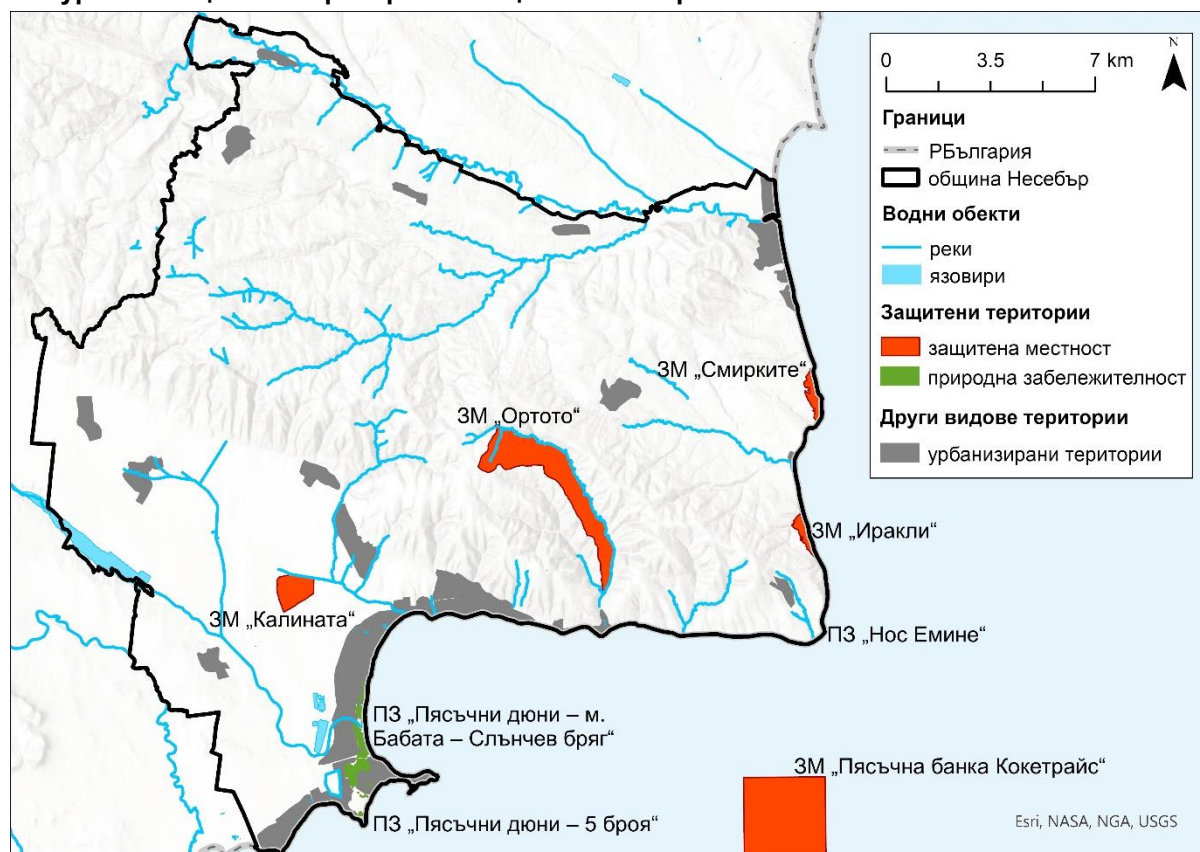
ПЗ „Пясъчни дюни – местност Бабата – Слънчев бряг“ намираща се в землището на гр. Несебър е с площ от 94.4 ха. Обявена е със Заповед № 2109/20.12.1984 г. (ДВ, бр. 3/1985 г.) с цел опазване на забележителни ботанически и геоложки обекти;

ЗМ „Ортото“ се намира в землището на гр. Свети Влас, община Несебър и заема площ от 587.6 ха. Обявена е със Заповед №РД 470/11.07.2007 г. (ДВ, бр. 73/2001 г.) с цел опазване на характерния ландшафт, естествените вековни смесени широколистни гори с богат видов състав и местообитания на редки растителни видове и съобщества;

ЗМ „Пясъчна банка Кокетрайс“ е с площ от 760.0 ха в землището на гр. Несебър. Обявена е със Заповед № РД 54/01.02.2001 г. (ДВ, бр. 16/2001 г.) с цел опазване на пясъчна банка Кокетрайс и на бентосна фауна в Черно море;

ЗМ „Смирките“ – естествено находище на червена пираканта“ е с площ от 58.9 ха. Намира се в землището на гр. Обзор, община Несебър и е обявена със Заповед №РД 420/14.11.1995 г. (ДВ, бр. 105/1995 г.) с цел опазване на естествено находище на червена пираканта и включващото го растително съобщество.

Фигура 24. Защитени територии в община Несебър

От растенията под режим на опазване и регулирано ползване, за територията на РИОСВ-Бургас, най-използваният вид е блатното кокиче (*Leucojum aestivum*). Видът е с голямо икономическо значение. Използва се като суровина за добиване на алкалоида галантамин, на чиято основа се произвежда уникалното българско лекарство за лечение на детски паралич „Нивалин“. За региона на РИОСВ-Бургас със Заповед №РД-521 от 2003 г. на Министъра на околната среда и водите са определени пет находища (едно на територията на община Несебър - ЗМ „Калината“), от които е възможен добив на листо-стъблена маса от блатно кокиче за стопански нужди (ГДОС, 2023)

На територията на община Несебър, в с. Баня, функционира Център за рехабилитация и размножаване на сухоземни костенурки, където през 2023 г. са настанени 87 екземпляра. (ГДОС, 2023)

В обхвата на община Несебър са обявени за защитени следните вековни дървета:

- Дъб благуи в землището на с. Баня, обявен със Заповед №1762/28.06.1972 г. на министъра на горите и опазване на природната среда (обн. в ДВ, бр. 59/1972 г.), заведен в Държавния регистър под №494;
- Дъб благуи в землището на с. Баня, обявен със Заповед №1762/28.06.1972 г. на министъра на горите и опазване на природната среда (обн. в ДВ, бр. 59/1972 г.), заведен в Държавния регистър под №495;
- Дъб благуи в землището на гр. Обзор, обявен със Заповед №511/24.02.1976 г. на министъра на горите и опазване на природната среда (обн. в ДВ, бр. 36/1976 г.), заведен в Държавния регистър под №821;

- Летен дъб в регулацията на с. Гюльовца, обявен със Заповед №511/24.02.1976 г. на министъра на горите и опазване на природната среда (обн. в ДВ. бр. 36/1976 г.), заведен в Държавния регистър под №824;
- Дъб благуи в землището на с. Баня, обявен със Заповед №736/06.08.1987 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда при Министерски съвет - (обн. в ДВ, бр.71/1987 г.), заведен в Държавния регистър под №1775;
- Зимен дъб в землището на с. Кошарица, обявен със Заповед №736/06.08.1987 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда при Министерски съвет (обн. в ДВ. бр.71/1987 г.), заведен в Държавния регистър под №1776;
- Дъб цер в землището на с. Кошарица, обявен със Заповед №736/06.08.1987 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда при Министерски съвет (обн. в ДВ, бр.71/1987 г.), заведен в Държавния регистър под №1779;
- Дъб благуи в землището на с. Баня, обявен със Заповед №РД-383/29.03.2005 г. на министъра на околната среда и водите (обн. в ДВ, бр.43/2005 г.), заведен в Държавния регистър под №2012;
- Дъб цер в землището на с. Баня, обявен със Заповед №РД-383/29.03.2005 г. на министъра на околната среда и водите (обн. в ДВ, бр.43/2005 г.), заведен в Държавния регистър под №2014.

Изграждането на защитените зони (Натура 2000) в България е регламентирано в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Натура 2000 е общоевропейска екологична мрежа, съставена от защитени зони (ЗЗ), целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове, и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа, се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците). Определени са два типа ЗЗ:

- защитени зони за опазване на дивите птици;
- защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна. (ГДОС, 2023)

На територията на община Несебър се намират следните ЗЗ от Натура 2000:

ЗЗ BG0002044 „Камчийска Планина“ по Директива за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-132/10.02.2012 г. (ДВ, бр. 23/2012 г.), Изм. Заповед № РД-77/28.01.2013 г. (ДВ, бр. 10/2013 г.);

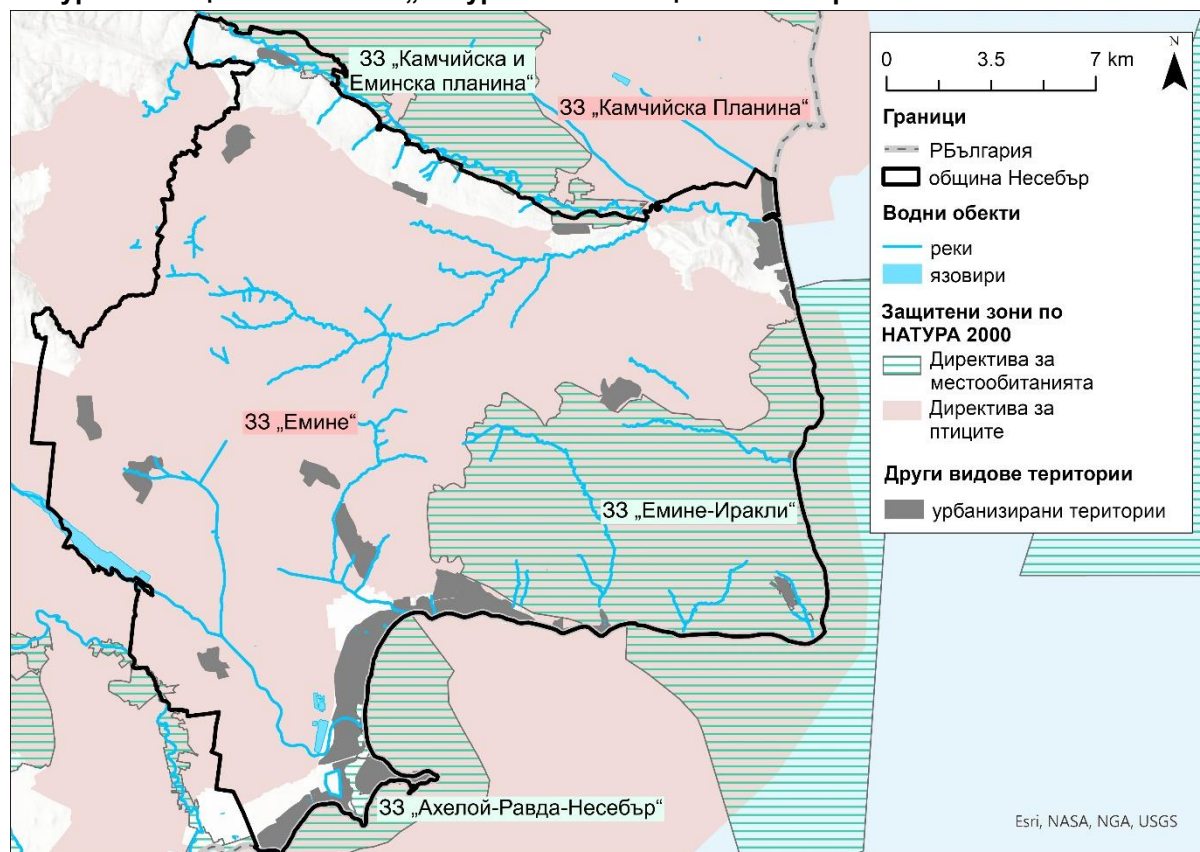
ЗЗ BG0002043 „Емине“ по Директива за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-560/ 21.08.2009 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 69/2009 г.), Изм. Заповед № РД-76/28.01.2013 г. (ДВ, бр. 10/2013 г.);

ЗЗ BG0000574 „Ахелой-Равда-Несебър“ по Директива за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-400/12.07.2016 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 58/2016 г.);

33 BG0001004 „Емине-Иракли“ по Директива за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, приета с Решение на МС № 802/04.12.2007 г. (ДВ, бр. 107/2007 г.) изм. Решение на МС № 660/01.11.2013 г. (ДВ, бр. 97/2013 г.);

33 BG0000133 „Камчийска и Еминска планина“ по Директива за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-992/10.12.2020 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 11/2021 г.).

Фигура 25. Защитени зони по „Натура 2000“ в община Несебър

Голяма част от биологичното разнообразие е съсредоточена в горските територии, чието ползване и опазване е регламентирано със Закона за горите (ЗГ) и Закона за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД), прилагани от МЗХ. Регионална дирекция по горите (РДГ)-Бургас към Изпълнителната агенция по горите (ИАГ) при МЗХ, контролира изпълнението на ЗГ и упражнява общ надзор и ръководство върху дейността на всички органи и лица, на които са възложени задължения по него, както и контрол по изпълнение на дейностите в горските територии, собственост на държавата, общини, физически и юридически лица на територията на РДГ. Територията на РИОСВ-Бургас попада в обхвата на „Югоизточно държавно предприятие“ ДП - Сливен (ЮИДП-Сливен) към МЗХ, което стопанисва държавните горски територии в пет административни области – Бургас, Сливен, Ямбол, Стара Загора и Хасково. На територията на област Бургас попадат 12 териториални поделения (ТП) на ЮИДП-Сливен, от които три държавни ловни стопанства (ДЛС) и девет държавни горски стопанства (ДГС). (ГДОС, 2023)

ДЛС „Несебър“ към 31.12.2023 г. има обща площ от 37 927 ha, разделени на горски територии (35 100 ha) и земеделски земи (2 827 ha). Според ГДОС (2023) община Несебър има обща площ на горските и земеделските територии от 11 711 ha, поделени

на 10 328 ha горски и 1 383 ha земеделски. През 2023 г. на територията на РДГ-Бургас са залесени общо 316,2 дка, 20 дка от които в ДЛС „Несебър“. През 2023 г. от семеипроизводствените насаждения на територията на ДГС „Айтос“, ДГС „Бургас“, ДГС „Средец“, ДГС „Царево“ и ДЛС „Несебър“ са събрани: цер – 6 465 kg, благун – 85 kg, червен дъб – 1 000 kg, или общо 7 550 kg. За събраните репродуктивни материали има издадени 11 бр. основни сертификати за идентификация. Произведени са общи 514 326 бр. фиданки в горските разсадници на териториалните поделения ДГС „Айтос“, ДГС „Бургас“, ДГС „Средец“, ДГС „Царево“ и ДЛС „Несебър“.

През 2021 г. е сключен договор за изграждане на съоръжение (кула) за ранно откриване и оповестяване за възникнали пожари в горските територии в РДГ-Бургас, финансиран по подмярка 8.3 от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 г. Изграждането на съоръжението е съобразно одобрената, през 2019 г. от ИАГ, схема за разполагане на средства за наблюдение и откриване на пожари в горските територии на страната. (СООС-Г, 2023) През периода 01.01.2023 – 31.12.2023 г. на територията на РДГ-Бургас са възникнали общо 45 пожара в горски територии, шест от които на територията на ДЛС „Несебър“, на 50 дка площ. (ГДОС, 2023)

През 2023 г. контрола и опазването на горските територии се е извършвал от 17 горски инспектори, обособени в седем екипа. Опазването на горските територии държавна собственост е възложено на 161 лица по чл. 190 от ЗГ, разпределени по ТП, 11 от който разпределени в ДЛС „Несебър“. В горските територии общинска собственост опазването се извършва от 36 лица по чл. 190 от ЗГ, разпределени по общини, шест от които отговарят за община Несебър. (ГДОС, 2023)

2.7.7. Радиологичен мониторинг и контрол. Шум

Министерството на околната среда и водите, чрез ИАОС и нейните лаборатории за радиационни измервания във Враца, Монтана, Плевен, Варна, Бургас, Стара Загора и Пловдив, осъществяват системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в България по утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда (по компоненти: въздух, води и почви), включваща: пунктове, наблюдавани показатели и периодичност. (СООС-РХОС, 2023)

Непрекъснати и периодични наблюдения се извършват по следните показатели:

- Радиационен гама-фон – мощност на еквивалентната доза [$\mu\text{Sv/h}$];
- Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в необработваеми почви, седименти, скален материал и отпадъчни продукти [Bq/kg]
- Обща бета-активност и тритий на води [Bq/l];
- Съдържание на естествен уран и ^{226}Ra в повърхностни, подземни и отпадъчни води, съответно в [mg/l] и [Bq/l];
- Обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [Bq.m^{-3}]. (СООС-РХОС, 2023)

Благодарение на Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда се осъществява наблюдение във времето на стойностите на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води, почви, наличие на трансграничен пренос и се осъществява по два начина: чрез

автоматизирана система за онлайн наблюдение и чрез лабораторно-аналитична система за офлайн наблюдение. (СООС-РХОС, 2023)

При регистриране на превишени стойности на радиологичните параметри се извършват допълнителни измервания, като се променя установената в програмата периодичност на наблюдение и се уведомява Агенцията за ядрено регулиране (АЯР) и обществеността. (СООС-РХОС, 2023)

Естественят радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Измерваната величина е мощност на амбиентната еквивалентна доза, $H^*(10)$ на гама-лъчението и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата на гама-лъчението за страната се получават в реално време от 26 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от ИАОС. Средната годишна стойност за 2023 г. при мониторингова станция (МС) „Нос Емине“, на мощността на амбиентната еквивалентна доза за гама-фона, е $0,105 \mu\text{Sv.h}^{-1}$. (ГДОС, 2023)

Според ГДОС (2023) обобщените резултати за специфична обемна активност на естествени гама-емитиращи радионуклиди, както и на техногенния Цезий (^{137}Cs) в Бекерели/кг (Bq.kg^{-3}) и стойности на естествения гама-фон (МЕД) в микроСиверти/час ($\mu\text{Sv.h}^{-1}$), са следните:

- за необработваеми почви: ^{238}U – 10 Bq/kg (Несебър); ^{226}Ra – 10 Bq/kg (Несебър); ^{232}Th – 12 Bq/kg (Несебър); ^{40}K – 849 Bq/kg (при Бургас вход от Слънчев бряг); ^{210}Pb – $19\text{--}22 \text{ Bq/kg}$ (Обзор, Несебър); ^{137}Cs – $0,82 \text{ Bq/kg}$ (Обзор); МЕД – $0,09 \div 0,16 \mu\text{Sv/h}$.

- за плажовете на Несебър: ^{238}U – $8\text{--}9 \text{ Bq/kg}$; ^{226}Ra – $7\text{--}9 \text{ Bq/kg}$; ^{232}Th – $7\text{--}9 \text{ Bq/kg}$; ^{210}Pb – $9\text{--}11 \text{ Bq/kg}$; ^{137}Cs – $1,2 \div 2,3 \text{ Bq/kg}$; МЕД – $0,08 \div 0,15 \mu\text{Sv/h}$. (ГДОС, 2023)

Гама-спектрометричният анализ на пробите от морски/солени води през 2023 г. на техногенния ^{137}Cs : Черно море при Несебър $< 0,0155$, което е по-малко от границата на количественото определяне за метода, съгласно Наредба № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностни води (обн. ДВ бр.13 от 16.02.2021 г., Приложение № 7 към чл. 12, ал. 4. Съдържанието на естествените радионуклиди U-238 , Ra-226 , Th-232 , Pb-210 е по-малко от границите на минималната детектируема активност (MDA). (ГДОС, 2023)

Радиологичният мониторинг на проби от атмосферен въздух, необработваеми почви, повърхностни води и скален материал през 2023 г. не отчита отклонение от фоновите стойности на анализиранияте показатели в пробваните пунктове. (ГДОС, 2023)

Основен източник на шумово замърсяване в общината е автотранспортът. Увеличаването на броя на частни моторни превозни средства, води до значително повишаване на общия шумов фон.

На второ място са локалните източници на шум и шума от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, комунално битови дейности и др.

Следващият по значение фактор, влияещ върху акустичната среда на града е шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения,

различните сервиси и авторемонтните работилници, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради.

Отсъствието на крупна промишлена дейност в община Несебър определя отсъствието на рискови източници. Шумът от производствените дейности е на последно място в региона. В голямата си част промишлените предприятия са обособени в промишлена зона или са извън границите на населеното място.

РИОСВ-Бургас контролира шума, излъчван в околната среда от дейността на промишлени инсталации и съоръжения. Измерванията на нивата на шум се осъществяват по утвърдена от МОСВ Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС), обектите трябва да осъществяват дейността си по начин, който да не допуска излъчване на шум в околната среда над граничните стойности, регламентирани в Наредба №6/26.06.2006г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн., ДВ, бр.58/18.07.2006 г.).

При извършените планирани контролни измервания не са констатирани превишения на граничните стойности на нивата на шум по границите на промишлените източници и в местата на въздействие, определени в Наредба №6 от 26 юни 2006 г.

За подобряване на акустичната обстановка се препоръчват следните мерки:

- При необходимост от промени в организацията на движение, предварително да се направи анализ на различни варианти, съобразени с типа застрояване, пътната обстановка и капацитета на уличната мрежа, наличието или отсъствието на подходящи зелени площи, с цел постигане на минимално шумово натоварване на съответния участък;
- При ново строителство и при промяна на устройствените планове още във фаза проектиране да се предвиждат мерки за ефективна шумозащита;
- След оценка на ситуацията, за подобряване на жизнената среда там, където е възможно, да се монтират шумозащитни съоръжения, приоритетно – за предотвратяване разпространението на шума към обекти, подлежащи на усилен шумозащита, жилищни зони и други;
- При организиране на масови мероприятия, стриктно да се спазват изискванията на общинските наредби за опазване на обществения ред за недопускане нарушаване спокойствието на жителите;
- Рехабилитация на пътната настилка;
- Залесителни дейности;
- Създаване и прилагане на организация на оптимално паркиране на МПС, с цел облекчаване на трафика в централната градска част; предотвратяване навлизането на транзитни транспортни средства, изграждане и поддържане на околновръстни транспортни ленти;

- Изграждане и поддържане на повдигнати пешеходни пътеки за намаляване скоростта на МПС и на шума;
- За намаляване на шумовото замърсяване от производствени процеси в промишлените градски зони да се поддържат зелени шумоизолиращи пояси;
- Насърчаване на населението чрез информационни кампании да използва алтернативи на автомобилния транспорт. (СООС-ШЗ, 2023).

2.7.8. Мониторинг и управление на отпадъците

Отпадъците са пряк замърсител на въздуха, водите и почвата и са носители на непосредствен риск за здравето на човека. По тази причина решаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците, се нареждат сред най-сериозните. От друга страна, голяма част от отпадъците притежават ценни суровинни качества и могат да бъдат рециклирани и отново оползотворени в производството и в селското стопанство. (ПИРО, 2021)

Управлението на отпадъците се осъществява в съответствие със законодателството на Европейската общност и националното законодателство: ЗООС, Закон за управление на отпадъците (ЗУО) и наредбите към него, националните планове и стратегически документи – Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. (ГДОС, 2023)

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективното им използване като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им. Планът ще подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране. (СООС-ОМР)

През 2021 г. е извършена промяна в ЗУО, обн. ДВ. бр. 53 от 13 юли 2012 г., бр. 14 от 17.02.2021 г., в сила от 17.02.2021 г., доп., бр. 18 от 02.03.2021 г., в сила от 02.03.2021 г., изм. и доп., бр. 19 от 05.03.2021 г., в сила от 05.03.2021 г. (СООС-ОМР)

Във връзка с целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци с оглед извличане на екологични, икономически и социални ползи и ускоряване на прехода към кръгова икономика са въведени промени. Предвид допълнителното стимулиране на прехода към кръгова икономика е въведена цел за намаляване на депонираните битови отпадъци до 2035 г. (СООС-ОМР)

Община Несебър участва в Регионална система за управление на отпадъците Бургас, заедно с общините Бургас, Средец, Камено, Поморие, Айтос, Руен, Карнобат и Сунгурларе – регионално депо за неопасни отпадъци Братово-запад и претоварни станции Бургас (Капчето), Карнобат и Несебър. (ПИРО, 2021)

Условията и реда за изхвърляне, събиране, включително разделно, транспортиране, претоварване, оползотворяване и обезвреждане на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и условията за тяхната регистрация, както и обществените отношения, свързани с поддържане на чистотата и опазването компонентите на околната среда на територията на община Несебър, се урежда с Наредба №6 за опазване на околната среда на територията на община Несебър. (ПИРО, 2021)

Регионално депо Братово-Запад е разположено в землището на с. Полски извор, община Камено. Изградено е за обезвреждане на отпадъците от регион Бургас, включващ девет общини – Бургас, Айтос, Карнобат, Камено, Несебър, Поморие, Руен, Сунгурларе и Средец. На депото са изградени: първа клетка за депониране на отпадъци, сепарираща инсталация, съоръжение за компостиране, съоръжение за третиране на строителни и едрогабаритни отпадъци, склад за временно съхранение на опасни и специфични отпадъци от бита, електронен кантар, площадкова инфраструктура, други мрежи и съоръжения. (ПИРО, 2021)

По отношение битовите отпадъци през 2023 г. в експлоатация са били три регионални депа за неопасни отпадъци (РДНО) и четири претоварни станции (ПС), а именно:

- за регион Бургас - общини: Бургас, Айтос, Карнобат, Камено, Несебър, Поморие, Руен, Сунгурларе и Средец – регионално депо за неопасни отпадъци Братово-Запад и претоварни станции Бургас (Капчето), Карнобат и Несебър;

- за регион Малко Търново (община Малко Търново) - регионално депо за неопасни отпадъци Малко Търново;

- за регион Созопол, обхващащ общините Созопол, Приморско и Царево – регионално депо за неопасни отпадъци Созопол и претоварна станция Китен. (ГДОС, 2023)

През 2023 г. на територията на област Бургас с протокол на междуведомствена комисия е приета биологичната рекултивация на депата за неопасни отпадъци в част от общините от областта, вкл. община Несебър. (ГДОС, 2023)

През годината са освободени част от натрупаните средства от отчисления по чл. 64 и обезпечения по чл. 60 от ЗУО на община Несебър:

- 588000 лв. от резервните средства по чл. 64 от ЗУО за закупуване на шредер за ПСО-Несебър;

- 299951 лв. от резервните средства по чл. 64 от ЗУО за закупуване, изграждане и монтаж на подземни контейнери за отпадъци;

- 1761516,15 лв. по чл. 64 от ЗУО за изграждане на анаеробна инсталация. (ГДОС, 2023)

Отпадъците на РДНО Братово-Запад се депонират след предварително третиране на сепариращата инсталация, разположена на депото. Капацитетът на изградената първа клетка на депото е на изчерпване и понастоящем обезвреждането се извършва във втората клетка, която е пусната в експлоатация. Всички участници в регионалното сдружение взеха участие със средства за изграждането на клетката. ПС-Карнобат и ПС-Несебър са в нормална експлоатация, като на тях се извършва третиране и на строителни и биоразградими отпадъци. Компостиращата инсталация на РДНО Братово-запад също е в експлоатация, като тук постъпват и „зелените“ отпадъци от обществените паркове, гробища, крайпътни насаждения, и се произвежда чист компост. (ГДОС, 2023)

Изградената сепарираща инсталация на ПС-Несебър, която се обслужва от „Екобулсорт“ ЕАД и „Иммо инвест интернационал“ ЕООД, е с предназначение сепариране на битовите отпадъци от общините Несебър и Поморие, и отпадъците от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки (РСОО) и разделно събиране на битови отпадъци (РСБО) на общини Несебър и Поморие е в нормална експлоатация. (ГДОС, 2023)

Като надграждане на системите за управление на отпадъците в общини Бургас, Несебър и Созопол започна изграждането на подземни контейнери за разделно събиране на отпадъци и битови отпадъци с инсталирани системи за видеонаблюдение. (ГДОС, 2023)

Изпълни се проект „Изграждане на анаеробна инсталация и разделно събиране на биоразградими отпадъци на територията на регион Бургас“ по Оперативна програма (ОП) „Околна среда 2014-2020“, подкрепен от Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР) и собствено финансиране от общините участници – Бургас, Несебър, Поморие, като през декември 2023 г. е въведена в експлоатация. (ГДОС, 2023)

Във връзка с отпадъците от опаковки и полимерни торбички е сключен предварителен договор за сътрудничество № 546/20.09.2019 г. между община Несебър и „Екобулпак България“ АД, притежаващо разрешение № ООП-ОО-8-00/ 26.11.2019 г. издадено от МОСВ за създаване на система за разделно събиране, транспортиране и сепариране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на нейна територия. Договорът е сключен за срок от пет години, като след изтичане на срока се удължава с още 5 години. Сключено е допълнително споразумение № 609/30.12.2019 г. към предварителен договор за сътрудничество, сключен на 20.09.2019 г., с което сключения договор става окончателен и влиза в сила от 01.01.2020 г. и план за разполагане на съдовете за РСОО. (ГДОС, 2023)

Изготвена е програмата за изграждане и функциониране на система за РСОО в община Несебър за периода 2020 - 2025 г. Съгласно програмата за изграждане и функциониране на системата за РСОО, организацията поема ангажимент, организираната система да се използва и за събиране на рециклируеми отпадъци от хартия, картон, пластмаса, стъкло и метал, генерирани на територията на общината от бита. На територията на община Несебър има изградена и въведена система за РСОО и РСБО в гр. Несебър, к. к. „Слънчев бряг“, гр. Свети Влас и с. Равда. (ГДОС, 2023)

Системата се състои от два вида контейнери в точка: жълти, пластмасови, тип „Бобър“ с обем 1100 l за разделно събиране на хартиени и картонени, пластмасови и метални опаковки – 155 бр. и зелени, пластмасови, тип „Иглу“ с обем 1400 l за стъклени опаковки – 76 бр. От системата за РСОО обхванати населени места са: гр. Несебър – нова част – 19 точки, гр. Несебър – стара част – 1 точка, к.к. „Слънчев бряг“ запад – 26 точки, гр. Свети Влас – 4 точки и с. Равда – 3 точки – общо 53 точки. (ГДОС, 2023)

От Организация по оползотворяване (ООп) „Екобулпак България“ АД е изпратено писмо до община Несебър с Изх. № О-38/11.02.2020 г., заведено в община Несебър с Вх. № Н2-Е-903/13.02.2020 г., с което уведомяват общината, че обслужването на жълтите контейнерите за РСОО се извършва от подизпълнител на „Екобулпак България“ АД – „Зауба“ ЕАД, притежаващо разрешение № 12-РД-939-09/12.06.2018 г. за дейности с отпадъци. Обслужването на зелените контейнери за стъклени отпадъци от опаковки се извършва също от „Зауба“ ЕАД. (ГДОС, 2023)

Предварителното третиране на отпадъците се извършват от фирма „Екобулсорт“ ЕАД на специализирана площадка със сепарираща инсталация в гр. Несебър, на ПСО-Несебър. „Екобулсорт“ ЕАД притежава разрешение № 02-ДО-511-00/20.07.2018 г.,

издадено от РИОСВ-Бургас и „Иммо нвест интернационал“ ЕООД, притежаващо разрешение № 02-ДО-525-00 от 16.11.2021 г. (ГДОС, 2023)

В гр. Несебър са изградени подземни контейнери за отпадъци на местата от плана за разполагане на съдове за РСОО. Изградени са 10 площадки, от които шест площадки от по 3 подземни контейнера и четири площадки от по 4 подземни контейнера за отпадъци, като единият подземен контейнер е за хартия и картон, пластмаса и метал, другият е за стъкло и един или два броя – за смесени битови отпадъци. (ГДОС, 2023)

По отношение организирани кампании за разделно събиране на отпадъци, са раздадени информационни листовки и брошури на населението. На сайта на общината се публикува информацията относно разделното събиране на отпадъци от опаковки. За целта „Екобулпак България“ АД осигурява чували за събиране на отпадъци, брошури и флаери с информация за разделното събиране. (ГДОС, 2023)

Кметство Обзор все още не е включено в системите на община Несебър. Големите хотелски комплекси самостоятелно са си организирали системите за РСОО. Кметство Обзор е предприело самостоятелни стъпки относно системите за разделно събиране на РСОО и РСБО. Определени са три броя площадки – една с четири броя подземни контейнера, като 2 бр. за смесени битови отпадъци и две с 2 бр. подземни контейнери, като 1 бр. е за смесени битови отпадъци. (ГДОС, 2023)

Във връзка с негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) в община Несебър е сключен договор за сътрудничество за разделното им събиране между община Несебър и ООп на НУБА „Трансинс Батери“ ООД, гр. Варна № 81 от 21.03.2013 г. за срок от пет години, който се продължава автоматично за същия срок и допълнително споразумение № 220 от 05.06.2013 г. за разполагане на съдове за негодни за употреба портативни батерии в 32 бр. общински административни сгради – детски градини, училища, кметства на територията на община Несебър. Съдовете се обслужват един път годишно в периода от 01.11 до 15.12. Общината организира кампанийно предаване на НУБА два пъти годишно. (ГДОС, 2023)

За излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) за територията на община Несебър е сключен договор № 82 от 21.03.2013 г. за сътрудничество за разделното събиране на ИУЕЕО между община Несебър и ООп на ИУЕЕО „Трансинс Технорециклираща компания“ АД, гр. Варна за срок от 5 години и допълнително споразумение № 221 от 05.06.2013 г. за организиране на кампании за разделно събиране на ИУЕЕО два пъти годишно. Площадки са обособени в гр. Несебър, БКСО – Слънчев бряг, гр. Свети Влас, гр. Обзор, с. Равда, с. Кошарица, с. Гюльовци, с. Баня, с. Оризаре и с. Тънково. Населението се уведомява с разлепени информационни листовки, обяви на интернет страницата на общината и флаери. (ГДОС, 2023)

По отношение излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) в община Несебър е сключен договор №243 от 13.06.2013г. между община Несебър и „Българска рециклираща компания“ АД, гр.София за организиране на дейности по събиране, съхраняване, разкомплектуване на ИУМПС и по повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от МПС за срок от пет години, който се продължава автоматично за същия срок. Осигурен е общински терен за съхранение на ИУМПС до предаването им. (ГДОС, 2023)

Във връзка с отработените масла и отпадъчни нефтопродукти (ОМОН) за територията на община Несебър няма сключен договор. На въведената в експлоатация ПСО е

изградена контейнерна площ /екопарк/ за приемане на едрогабаритни отпадъци, масла, НУБА и други отпадъци от домакинствата. (ГДОС, 2023)

За излезлите от употреба гуми (ИУГ) в община Несебър площадката за предварително съхраняване на ИУГ се намира на ПС-Несебър. (ГДОС, 2023)

Относно производствените отпадъци на територията на община Несебър за 2023 г. в територията, контролирана от РИОСВ-Бургас не са констатирани случаи на нерегламентирано третиране на опасни болнични отпадъци, в т.ч. COVID-отпадъци. (ГДОС, 2023)

Таблица 14. Видове отпадъци в община Несебър

Вид на отпадъка	2023 г.
Постъпили отпадъци от опаковки	403,620 t
От тях рециклируеми отпадъци от опаковки	126,780 t
Общо събрано и транспортирано количество ИУЕЕО и компоненти от ИУЕЕО	8784,538 kg
Общо събрано и транспортирано количество НУБА и компоненти от НУБА	97,200 kg
Общо събрано, транспортирано и прието в център за разкомплектоване количество ИУМПС	2,340 t
Общо събрано, транспортирано и третирано количество ОБЛЕКЛА	3480 kg
Общо събрано, транспортирано и третирано количество ТЕКСТИЛНИ МАТЕРИАЛИ	kg

Източник: Община Несебър

От 2021 г. Община Несебър изпълнява и проект за Намаляване на отпадъците в акваторията на гр. Несебър чрез акции за почистване и кампании за повишаване на съзнанието на местното население: опазване на морското природно и културно наследство като обществена отговорност и ресурс за местния традиционен поминък по финансовият механизъм (ФМ) на Европейското икономическо пространство (ЕИП) чрез програма „Опазване на околната среда и климатични промени“. (ПООС, 2021)

2.8. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

2.8.1. Административна структура и организация на общинска администрация

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от „Устройствения правилник“, който е приет от Общинския съвет и е разработен съгласно принципите и изискванията, произтичащи пряко от разпоредбите на: Конституция на Република България; Европейска харта за местно самоуправление и Закон за местното самоуправление и местната администрация; специализираната нормативна уредба, имаща пряко отношение към организацията и дейността на общинската администрация, както и правилници, наредби, вътрешни правила за

дейността, действащи в рамките на административната структура и на територията на община Несебър. Действащите нормативни актове и правилници в административната структура на общината представляват добра основа за ефективното и ефикасно осъществяване на ежедневната дейност на общинската администрация.

Действащият Устройствен правилник на Общинска администрация – Несебър е в сила от 01.04.2024 г., като с него са определени организацията на дейността и функционалните задължения на административните звена.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация, и представлява общината. В своята дейност кметът се ръководи от Конституцията на Република България, законите, актовете на общинския съвет и решенията на населението, и бива подпомаган от един секретар и трима заместник-кметове, отговарящи за следните сфери на общинската дейност, обединени в три основни направления на специализираната администрация:

- „Бюджет и финанси“;
- „Правно обслужване и общинска собственост“;
- „Търговия и туризъм“.

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет, който има 21 членове, представители на различни политически партии и на различни териториални и социални общности. Към Общинския съвет функционират осем постоянни комисии, а при необходимост по актуални проблеми се сформират временни комисии.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството. Организирант благоустройствени, комунални и други мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Общинската администрация е обща и специализирана. Администрацията е структурирана в дирекции, отдели и звена, а за определени задачи се привличат външни лица в качеството им на експерти и консултанти. Дейността на общинската администрация се осъществява от държавни служители и лица работещи по трудово правни отношения. В структурата на администрацията няма организирани общински предприятия.

Структурата на община Несебър е подробно описана в актуалния Устройствен правилник. Тя отговаря на функциите, които са вменени на общинска администрация и покрива всички основни отговорности на общинската администрация, които са сведени до:

- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата;

- Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост включително училища, социални заведения, културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение;
- Изграждане и управление на общинските детски градини;
- Организация и развитие на културни дейности, вкл. развитие и управление на местни културни институти, изцяло или частично собственост или на подчинение на общината;
- Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдих, обекти на културно-историческото наследство;
- Защита на населението;
- Управление на общинските фирми и предприятия;
- Предоставяне на административни услуги на населението, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Управление на отпадъци.

2.8.2. Човешки ресурси

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината: (1) Изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; (2) Усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; (3) Откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Несебър. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се осъществяват специализирани обучения. Тези обучения се планират на базата предварително извършен анализ на потребностите на общинските служители.

Числеността на общинската администрация е одобрена на Общински съвет по предложение на Кмета на Общината. Общата численост на служителите в администрацията е 249 щатни бройки (щ.бр.), считано от 01.02.2024 г.

2.8.3. Политики, програми, проекти и инициативи

Общинският съвет на община Несебър е утвърдил следните програми и стратегии:

- **Програма за управление и разпореждане с имоти – общинска собственост на община Несебър през 2024 г.** Програмата е в изпълнение на основните цели, принципи и приоритети, посочени в стратегията по чл.8 ал.8 на Закона за общинската собственост и отразява намеренията на Община Несебър за управление и разпореждане с имоти – общинска собственост през 2024 г.
- **Стратегия за управление на общинската собственост в община Несебър за периода 2023-2027 г.** Стратегията е отворен управленски документ, включващ преглед, анализ на състоянието, определяне на визията, целите и приоритетите за управлението на общинската собственост, тяхното постигане и отразява всички законови изисквания. Тя определя политиката за управление на общинската собственост и продължава да

следва заложените цели от предходната мандатна Стратегия и е съобразена с управленската програма на кмета на Община Несебър.

- Програма за устойчиво развитие на туризма в община Несебър за периода 2018-2024 г. С програмата се цели устойчиво развитие на туризма в общината. Програмата систематизира визията, целите, стратегиите, приоритетите, мерките и проектите по отношение на устойчивото развитие на общинската територия като туристическа дестинация. Програмата представя платформа за координирани действия на всички заинтересовани страни за ефективното усвояване на туристическия потенциал на общинската територия. Програмата е изготвена в изпълнение на задълженията на Кмета на община Несебър да разработи програма за развитие на туризма на територията на общината в съответствие с приоритетите на областната стратегия, маркетинговата стратегия на туристическия район и съобразно местните туристически ресурси и потребности. (Чл. 12. т.1 във връзка с чл. 11. ал. 1 и ал. 2 от Закона за туризма (ЗТ)).

- Стратегия за управление на риска в община Несебър за периода 2022 - 2024 г. Стратегията е изготвена в изпълнение на изискванията на Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС). Целта на Стратегията за управление на риска е да опише етапите, през които преминава процесът по управление на риска, използвания подход, отговорните лица (структури) и основните изисквания към процеса.

- Стратегията за културното наследство на община Несебър за периода 2023-2032 г. Стратегията поставя на фокус ангажимента на община Несебър за надграждане на постигнатото, преосмисляне и въвеждане на редица подходи в управлението като: интегрирания подход, основания на участието подход и ориентирания към резултатите подход по отношение на наследството, вкл. при опазване на изключителната световна стойност (ИСС) на „Старинен град Несебър“ и в съответствие с принципите, заложи в Средносрочната стратегия на ЮНЕСКО за периода 2022–2029 г. В този контекст следва да се посочи и да се проследи приносът на местната власт към изпълнението на националната политика, както и на международните споразумения за опазване на световното наследство, по които България е страна.

- План за равнопоставеност между жените и мъжете в община Несебър за периода 2023-2027 г. Планът отразява институционалната политика, социалния и обществен ангажимент на община Несебър да предоставя равни възможности за обучение и условия на работа, избягвайки всякаква форма на дискриминация в администрацията. Планът включва изпълнение на двете основни цели за равнопоставеността, а именно: (i) премахване на бариерите пред кариерното развитие на жените и (ii) справяне с дисбаланса между половете в процесите на вземане на решения.

- Учебна програма за екологично образование на деца в община Несебър от 2010 г. Екологичното образование и възпитание намира все повече място в образователния процес. Изготвянето на програмата за екологично образование в Община Несебър е инструмент за привличане на децата и юношите в опазването на околната среда. Въвеждането на екологичната програма още в предучилищна възраст дава възможност за индивидуални изяви на децата, пълноценно общуване с природата и емоционална удовлетвореност от възприятията за заобикалящата ги природна среда.

- **Програма за опазване на околната среда на община Несебър за периода 2021-2027 г.** Програмата за опазване на околната среда (ПООС) се основава на концепцията, че предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции вследствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения, посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.

- **Програма за подобряване качеството на атмосферния въздух в община Несебър за периода 2023-2027 г.** Програмата цели да планира постижими и ефективни мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух с основния замърсители в община Несебър и Югоизточен район на България – Фини прахови частици (ФПЧ₁₀) и (ФПЧ_{2,5}).

- **Актуализация на Програма за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в община Несебър за периода 2023-2027 г.** Актуализираната общинска програма има за цел да се определят адекватни и изпълними към настоящата ситуация мерки за подобряване на качеството на атмосферния въздух (КАВ) на територията на Община Несебър и достигане на съответствие с нормите за ФПЧ₁₀ във възможно най-кратък срок.

- **Програма за овладяване популацията на безстопанствени кучета и котки на територията на община Несебър за периода 2021-2025 г.** Целта на тази програма е намаляване на популацията на безстопанствените животни, чрез прилагане на комплекс от мерки, при които усилията на общинската власт, природозащитни организации, ветеринарни специалисти и гражданите са насочени в една посока – намиране на хуманно и съвременно решение на проблема.

- **Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Несебър за периода 2023-2032 г.** Основната цел на програмата е насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива. Реализацията на този процес се постига чрез определяне на възможните дейности, мерки и инвестиционни намерения на общината.

- **Краткосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Несебър за периода 2023-2025 г.** Основната цел на програмата е насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива. Реализацията на този процес се постига чрез определяне на възможните дейности, мерки и инвестиционните намерения на общината.

- **Програма за енергийна ефективност на община Несебър за периода 2019-2024 г.** Общинската програма за енергийна ефективност (ЕЕ) цели да се намали нивото на енергопотреблението в обектите общинска собственост (сгради, инсталации, улично осветление и др.), като по този начин се даде пример на населението и бизнеса за генериране на икономия на енергия в бита и индустрията.

2.9. SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Географска характеристика - Стратегическо разположение на брега на Черно море и в близост до град Бургас; - Разнообразен релеф с обособени крайбрежна, планинска и равнинна зона; - Живописна брегова ивица със скални образувания и просторни плажове; - Благоприятни почвени условия за отглеждане на полски култури, традиционните лозя и трайни насаждения; - Уникални природни забележителности като пясъчните дюни; - Разнообразен поземлен фонд, вкл. обширни горски и земеделски територии. Историческо развитие, културно наследство и културна инфраструктура - Многовековно историческо развитие в общината, обхванало различни периоди и епохи със специфични архитектурно-строителни достижения; - Уникална историческа стойност и значение на археологическия резерват и историческо селище „Старинен град Несебър“ – обект на световното културно наследство; - Характерно съчетание между великолепните месемврийски църкви и несебърските къщи, вплетени в урбанистичната структура на „Старинен град Несебър“; - Редовни археологически проучвания и консервационно-реставрационни дейности с акцент върху средновековните църкви; - Проучвания на подводното археологическо наследство; - Завършени проекти за реновиране на знакови образци на архитектурата на XIX век – дървена вятърна мелница и къща на Москояни; - Разработена стратегическа рамка за опазване на културното наследство - Стратегия за културно наследство на община Несебър 2023-2032 и Споделената визия за развитието на „Старинен град Несебър“ 2025-2044;	Географска характеристика - Наличие на крайбрежни райони със значителен потенциален риск от наводнения; - Проявления на екзогенните релефообразуващи процеси – ерозията и свлачищата, а по бреговете и абразията. Историческо развитие, културно наследство и културна инфраструктура - Неуместни интервенции в жилищни сгради от XIX век и неподходящо съвременно застрояване, застрашаващи историческия дух на стария Несебър; - Недостатъчно проучвателни дейности и липса на завършени процедури по предоставянето на статут на културно наследство и определяне режим на опазване за множество обекти извън гр. Несебър; - Липса на достатъчно консервационни дейности за обекти в рамките на „Старинен град Несебър“, вкл. за ранновизантийските терми; - Неудачни консервационно-реставрационни работи, свързани с използването на неподходящи или некачествени материали; - Остарели и неподдържани стари реставрационни елементи; - Компрометиране на прилежащата градска среда на обектите чрез изграждането на нови сгради и постройки и осъществяването на неуместни търговски дейности; - Нарушена автентичност на по-голямата част от къщите, представители на черноморската жилищна архитектура от XIX век;

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
- Подобрени механизми за упражняване на строителен контрол и превенция на незаконни преустройства/надстройки; - Добре развита мрежа от читалища в общината; - Изградена модерна културна инфраструктура – общински културно-образователен център „Артиум“; - Утвърдена роля на музей „Старинен Несебър“ за туристическо-информационно обслужване на посетителите в общината; - Разработен Предприемачески план за развитие на Етнографски музей Несебър; - Активна общинска политика по развитие на културата, изразена в богат културен календар с множество международни събития. Икономика - Статут на най-голямата българска туристическа община – през 2022 г. там са реализирани 26,8% от всички туристически нощувки в страната; - Положителна тенденция за развитие в местната икономика след съществения спад в резултат от пандемията на COVID-19; - Туризмът и обвързаните с него обслужващи дейности създават активна предприемаческа среда за малките и средните предприятия, както и възможности за заетост на голям брой лица; - Разнообразна по категория и значителна по обем база за настаняване; - В общината е съсредоточена около ¼ от легловата база в местата за настаняване в България. Демография - Най-голям демографски прираст в страната между 2001 и 2023 г. – от 19 243 до 30 282 души или ръст от над 57%;	- Незавършена процедура по актуализация на списъка с културни ценности в община Несебър; - Липса на ключови планови документи, свързани с териториалноустройствената защита на старинния Несебър – ОУПО на общината, ПУП на полуострова, План за опазване и управление на резервата; - Ограничени средства за развитие дейността на музей „Старинен Несебър“; - Трудности пред привличането на млади специалисти в културния институт; - Негативното въздействие на масовия туризъм спрямо обектите на културното наследство, свързано със замърсяване, комерсиализация на градската среда и др. Икономика - Спад по отношение на предприемаческата и инвестиционната активност на местния бизнес, както и на възможностите за заетост в резултат на пандемията на COVID-19; - Забавен темп на икономически растеж за периода 2018-2022 г. в сравнение със средното за страната; - Недостатъчно диверсифицирана местна икономика и силна зависимост от туризма на редица икономически дейности, вкл. търговията; - Незначителна роля и принос на селското стопанство и преработващата промишленост към заетостта и приходите в общината; липсват големи промишлени предприятия; - Към 2022 г. водещият туристически отрасъл продължава да се възстановява от пандемията – нощувките все още се равняват на 88% от нивата преди пандемията; - Ниска заетост на легловата база в местата за настаняване – едва 50% през 2022 г. Демография - Бързи темповете на обезлюдяване за старопланинските периферни села в общината (Баня, Приселци, Раковсково, Козница);

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
- Положителна промяна в абсолютната стойност на населението под 15 години между 2019 и 2023 г.; - Между 2019 и 2023 г. се наблюдава подобрене в коефициента на демографско заместване (съотношението между влизащите в/излизащите от пазара на труда); - По-благоприятни стойности на естествения прираст спрямо областта и страната, дължащи се на сравнително ниска смъртност в общината; - Значително по-високи стойности на механичния прираст спрямо средното за областта и страната. Пазар на труда - Ниска безработица; - Активна местна политика за осигуряване на заетост чрез изпълнението на мерки по различни програми. Образование - Добра осигуреност с педагогически персонал в детските градини в общината; - Осигуреност с училищно образование в по-големите населени места; - Наличие на професионална гимназия, чиито образователни програми отговарят на нуждите на пазара на труда в общината; - Положителна тенденция за увеличаване на броя на учителите в общообразователните училища; - Отчетлив скок в броя на учащите в професионалната гимназия по туризъм. Здравеопазване - Осигурен достъп до различни здравни специалисти в общинската Здравна къща в гр. Несебър; - Утвърдена роля на община Несебър като център за специализирано болнично лечение с три специализирани болници с 66,35% от цялата леглова база в област Бургас за този тип болници; - Положителна тенденция за увеличение на лекарите, лекарите по дентална	- Неблагоприятна възрастова структура със значителен превес на населението над 40 години (над 61%); - Тенденции за намаляване на трудоспособното население с по-висок темп от средното за страната. Пазар на труда - Отчетлива сезонност на заетостта в рамките с минимално равнище на безработицата през месец юли и максимално – през декември; - Висок дял на икономически неактивното население. Образование - Спад в броя на децата в детските градини между учебната 2019-2020 и учебната 2023-2024; - Изоставане по показателя „Брой учители на 1000 ученика в общообразователните училища“. Здравеопазване - Ограничени възможности за здравна грижа в северната периферия на общината, вкл. град Обзор и малките села Баня, Приселци, Раковсково, Паницово и Козница - Неравномерно разпределение на обектите на здравеопазването в общината при концентрацията на медицинските центрове и аптеките в гр. Несебър, гр. Свети Влас и с. Равда;

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
медицина и специалистите по здравна грижа в общината за периода след 2019 г. Социални услуги - Изградена социална инфраструктура за деца – Център за социална рехабилитация и интеграция и Център за обществена подкрепа. Спорт - Концентрация на спортни обекти и съоръжения в гр. Несебър и добри условия за развитие на спортен туризъм; - Активна общинска политика за изграждане на съоръжения на открито за масов спорт. Транспортна инфраструктура - Добра транспортна достъпност, вкл. териториално разположение в близост до АМ „Тракия“ и летище Бургас; - Свързаност на по-големите населени места в общината с първокласния републикански път I-9; - Изградени пристанища за водни спортове и развлекателни дейности. Водоснабдяване и канализация - Добро състояние на водоснабдителната мрежа, като загубите на вода от общественото водоснабдяване в община Несебър са значително по-малко от средното за страната. Селищна мрежа и жилищен сектор - Разнообразно земно покритие, позволяващо развитие на горско и селско стопанство, туризъм и др.; - Концентрация на обслужващи дейности в туристическия ареал Равда-Несебър-Слънчев бряг-Свети Влас; - Висок стандарт в жилищния сектор, като голяма част от сградите се отличават със свързаност с обществена канализация (83,54%) и наличие на енергоефективна дограма (70,24%).	- Въпреки отчетения ръст, осигуреността с лекари и лекари по дентална медицина в общината отстъпва от стандартите за областта и страната. Социални услуги - Ограничено разнообразие и капацитет на изградените обекти за предоставяне на социални услуги в общността. Спорт - Лошо състояние на стадионите и спортните обекти в по-малките населени места. Транспортна инфраструктура - Лошо състояние на някои участъци от републиканските пътища, както и на някои от общинските пътища; - Ограничена транспортна достъпност до селата в планинската периферия на общината. Водоснабдяване и канализация - Частично изградена канализационна мрежа – без канализация са с. Паницово, с. Раковсково, с. Приселци, с. Баня, с. Гюльовца и с. Оризаре – частично; - Недостатъчен капацитет за пречистване на отпадните води на ПСОВ „Елените“, особено през летния сезон, когато има завишено водопотребление. Селищна мрежа и жилищен сектор - Прекомерен темп на строителство в общината след 2000 г.; - Инвестиционен натиск върху опазването на природни дадености като пясъчните дюни; - Липса на разработен и приет ОУПО Несебър; - Неефективно използване на изградения сграден фонд – ниска заетост на легловата база и висок дял на необитаемите жилища.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Околна среда - Много добро състояние на радиационната обстановка и екологичния статус на околната среда; - Липса на превишения на средноденонощната норма по показател ФПЧ₁₀; - Преобладаващо умерено или добро екологично състояние на повърхностните и подземните водни тела; - Значителен потенциал на защитените зони и територии за развитие на алтернативен екотуризъм.	Околна среда - Заради битовото отопление през зимните месеци и при неблагоприятни климатични условия се наблюдава завишаване по показател ФПЧ₁₀ - Увеличаване на автомобилния трафик през летния сезон и риск от замърсяване на въздуха; - Липса на постоянни станции за контрол на въздуха/ шума/ радиацията.

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
- Внедряване на мерки за „зелен“ и „дигитален“ преход на предприятията, произлизащи от новата финансова рамка на ЕС за 2021-2027 г.; - Възможности за изпълнение на интегрирани териториални инвестиции по Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027, комбиниращи различни компоненти, партньори и ресурси, съсредоточени в определена територия с конкретни цели за развитие – община Несебър е партньор по две подадени комбинирани концепции за интегрирани териториални инвестиции; - Богато културно наследство в целия крайбрежен черноморски регион (Via Pontica), което предполага успешни модели за създаване и маркетинг на интегрирани регионални туристически продукти между група общини; - Изграденост на АМ „Тракия“ и цялостна добра транспортна свързаност на Югоизточен район; - Възможности за финансиране на разнообразни инициативи и проекти по програмите на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) за програмен период 2021-2027;	- Остатъчни негативни въздействия на пандемията на COVID-19 върху икономиката и пазара на труда, респективно върху доходите и заетостта; - Висока инфлация на национално ниво – индексът на потребителските цени за месец декември 2023 г. спрямо месец декември 2018 г. е 137,1%, т.е. инфлацията е 37,1%; - Продължаващи негативни демографски тенденции за цялата страна и бързо намаляване на населението в трудоспособна възраст, респективно на трудовите ресурси за икономиката; - Липса на балансирана полицентрична селищна мрежа и наличие на слаборазвити периферни територии с недостиг на публични услуги; - Забавяне в изпълнението на новите финансиращи програми на ЕСИФ за програмен период 2021-2027 г.; - Забавяне на изпълнението на приоритетите и проектите в интегрираните планове за развитие на

- Наличие на голям опит на Община Несебър в изпълнението на проекти и програми с финансиране от програмите в рамката на ЕСИФ (Европейските структурни и инвестиционни фондове).	българските общини във връзка с горната точка; - Липса на опит и административен капацитет на регионално и общинско ниво в разработването, оценката и изпълнението на концепции за интегрирани териториални инвестиции съгласно Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.; - Липса на организационен опит в изпълнението на междуобщински проекти.
--	---

3. АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027

3.1. ОБОСНОВКА НА ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ

Целите и приоритетите за развитие на община Несебър разкриват от една страна **какво е желаното бъдещо състояние на общината**, а от друга – **къде трябва да бъдат насочени интервенциите и инвестициите** в подкрепа на местното развитие.

В съответствие с Методическите указания за разработване на ПИРО, стратегическата част на плана е съставена от визия, цели и приоритети, като отделните приоритети са привързани към отделна цел. Приоритетите трябва да конкретизират съответната цел, както и да обединяват в общ тематичен пакет мерките за реализация. Наборът от мерки прави връзката между приоритетите и Програмата за реализация на ПИРО, която включва отделни дейности и финансови ресурси и посочва как ще бъдат постигнати приоритетите, целите и визията за общината в перспектива до 2027 година.

Методическите указания въвеждат четири насоки за избора на целите и приоритетите на ПИРО:

- Отразяване на целите и приоритетите от по-високите нива на планиране;
- Отразяване на местните проблеми, потенциали и предимства, така както са представени в анализа на ПИРО и синтезния SWOT анализ;
- Прилагане на интегриран подход при формулирането на приоритетите, така че да се постигне допълняемост между териториалното и секторното развитие, както и между отделните приоритетни области;
- Формулиране на ограничен брой цели и приоритети, за да се постигне фокус и концентрация на общинските политики и инвестиции.

Стратегическата част на ПИРО Несебър е разработена в пълно съответствие с посочените принципи, а специфичната йерархия от визия, цели, приоритети, мерки и проекти отразява:

- **SWOT анализа** на ПИРО Несебър със систематизираните положителни и отрицателни характеристики на общината и региона;
- Стратегическата рамка на **ИТСП на Югоизточен район**;
- Обобщените насоки от проведеното **анкетно проучване (Приложение: Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за актуализация на ПИРО Несебър (2021-2027))**.

Фигура 26. Механизъм за изработване на стратегическата част на актуализацията на ПИРО Несебър

За целите на ПИРО Несебър са анализирани и синтезирани най-важните области за развитие в ИТСП на Югоизточен район. ИТСП през настоящия програмен период са стратегическа рамка за подбор на операции по подхода на интегрираните териториални инвестиции (ИТИ). ИТИ ще се изпълняват на територията на цялата страна в съответствие с допустимите дейности за различните общини. Задължително условие за допустимостта на ИТИ ще бъде съответствието с териториалните стратегии на съответния регион. Ето защо е необходимо оптимално съответствие между ИТСП и ПИРО, така че мерките на община Несебър да отговарят на регионалните приоритети – постигнато чрез изведените ключови области за развитие в ИТСП на ЮИР, приложими на общинско ниво.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточен район (ИТСП на ЮИР):

В областта на икономиката:

- Развитие на научна инфраструктура и създаване на иновативни стартиращи предприятия;
- МСП – подкрепа за развитие на МСП и прилагане на иновации и нови технологични решения;
- Привличане на инвестиции;

- Цифровизация и кръгова икономика;
- Развитие на устойчива синя икономика с фокус развитие на рибарство и аквакултури и чистота на морската вода;
- Туризм – регионален туристически продукт, интегриращ морския туризъм, вкл. водните спортове, с културното и природно наследство във вътрешността;
- Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство – по-висока производителност и добавена стойност на отрасъла; осигуряване на ресурси за хранително-преработваща промишленост; биологично фермерство; насърчаване на предприемачеството; опазване на природните ресурси;

В областта на социалното развитие:

- Общо образование – широк спектър от инвестиции по отношение на образователната инфраструктура; образователна интеграция на специфични социални групи; подобряване на условията в професионалните училища и наближаване на дуалното образование;
- Работна сила – акцент върху професионалните училища и дуалното образование; обучения и по-добри умения за възрастните;
- Здравеопазване – равен достъп до здравни услуги, вкл. мобилни екипи;
- Социални услуги – деинституционализация; предоставяне на услуги за настаняване; мобилни услуги; достъпни обществени жилища; социална и икономическа интеграция на ромите; подкрепа за предприемачеството на уязвими групи;
- Култура – защита на културното наследство и обновяване на културната инфраструктура; интеграция на младежите в културни дейности;

В областта на териториалното развитие:

- Транспортна инфраструктура – основна регионална пътна мрежа; общински пътища, свързващи периферни зони с центрове за обществени услуги; подобряване на железниците;
- Интернет – разширение на широколентова интернет мрежа; развитие на електронно управление, електронно образование, електронно здравеопазване; прилагане на „интелигентни“ технологии в общините;
- Възобновяване на градове от ниво 4 – фокус върху по-добрите обществени услуги;
- Екологична инфраструктура за по-добри условия на живот – управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води; управление на отпадъците; мерки за качество на атмосферния въздух; превенция на природни рискове; опазване на природата;
- Мерки и дейности за адаптиране към изменението на климата и за намаляване на риска от природни бедствия.

В рамките на ИТСП са описани и препоръчителните мерки за обновяване на градовете от ниво 4, така че тяхната роля за съседните селски общини да се засили в подкрепа на по-балансирано регионално развитие – разширяване и модернизиране на инфраструктурата, особено на транспорта; мерки за развитие на обществените услуги и други функции в предоставянето на обществени услуги, които са необходими за стимулиране на процесите на развитие на местно ниво.

Заради първостепенната важност на културното наследство за устойчивото развитие в община Несебър са обобщени и стратегическите насоки от Стратегията за културно наследство на община Несебър 2023-2032 и Споделената визия за развитието на „Старинен град Несебър“ 2025-2044. Двата стратегически документа са основополагащи за опазването на наследството в общината, като се различават по своя териториален обхват и степен на детайлност, но споделят сходни цели и насоки за развитие.

Стратегия за културно наследство на община Несебър 2023-2032:

Приоритет 1. Устойчиво развитие на културното наследство

Специфична цел 1.1. Социално приобщаване – въвличане на местната общност в проблематиката по опазването на културното наследство със специален фокус върху младежката аудитория; създаване на капацитет за опазване на наследството;

Специфична цел 1.2. Балансирано икономическо развитие – използване на културното наследство като ресурс за устойчиво развитие; ограничаване въздействието на масовия туризъм и насърчаване на целогодишното присъствие на туристи;

Специфична цел 1.3. Устойчивост на климатични и екологични въздействия – опазване на културното наследство от природни рискове; изготвяне на оценки на въздействието върху обекти на културното наследство;

Приоритет 2. Съвместимо развитие на културното наследство

Специфична цел 2.1. Запазване на живия град, подобряване на качеството на живот на местната общност – подобряване на качеството на градската среда; възстановяване автентичния образ на жилищната архитектура;

Специфична цел 2.2. Опазване на КН на територията на Община Несебър и ИСС на „Старинен град Несебър“ – повишаване степента на проученост и представяне на всички видове културно наследство в община Несебър; съхраняване на атрибутите, носещи изключителната световна стойност на „Старинен град Несебър“;

Специфична цел 2.3. Представяне, интерпретиране, валоризация и популяризиране на КН – приложение на различни подходи за представяне и популяризиране на наследството; дигитализация; обмен на добри практики; валоризация на културните ценности чрез творческите индустрии;

Приоритет 3. Справедливо развитие на културното наследство

Специфична цел 3.1. Установяване на добро управление - усъвършенстване на правно-нормативната уредба; включване на гражданското общество в управлението;

Специфична цел 3.2. Насърчаване на интегрирания подход по отношение на наследството – интегрирани инициативи; партньорски проекти за проучване и валоризиране на обектите на културното наследство;

Специфична цел 3.3. Иновации и достъп до КН – разширяване на физическия и дигиталния достъп до културното наследство.

Споделена визия за развитието на „Старинен град Несебър“ 2025-2044

Приоритетно направление 1. Укрепване на механизмите за опазване и управление на световната културна ценност Старинен град Несебър. Възстановяване в максимална степен на атрибутите, носещи неговата Изключителната световна

стойност – усъвършенстване на нормативната база; партньорство между различни нива; разработване и приемане на План за опазване и управление на „Старинен град Несебър“; изготвяне на оценки на въздействието върху недвижимото културно наследство; възстановяване автентичността и естетизация на обектите и пространствата – средновековни църкви, жилищни сгради, улични силуети, публични пространства; повишаване на експертния капацитет; разработване на механизми и условия за финансова и техническа подкрепа;

Приоритетно направление 2. Възвръщане на цялостното въздействие на традиционната връзка „историческа градска среда – крайбрежен културен пейзаж“ – възстановяване на историческия градски пейзаж и крайбрежната зона на полуострова; възстановяването на бреговата линия; оформяне на зелената система; благоустрояване и озеленяване на градските пространства на полуострова и в охранителната зона на материка (градско обзавеждане, настилки, осветление);

Приоритетно направление 3. Проучване, опазване и интерпретиране на подводното културно наследство. Изграждане на капацитет – проучване, документиране и консервация на подводното културно наследство; създаване на подводни археологически маршрути; дигитализация;

Приоритетно направление 4. Баланс между опазването на културното наследство и процесите на градско развитие. Интегриране на културното наследство на Старинен град Несебър и на община Несебър в планове и проектите за устойчиво териториално, културно, икономическо и социално развитие – развитие на съвременни функции при съхраняване на културните ценности; развитие на културни дейности в средновековните църкви; разработване и приемане на ОУПО на Несебър и ПУП на стария град; хармонична интеграция на инвестиционните проекти в историческата градска тъкан;

Приоритетно направление 5. Културното наследство – ресурс за развитие на целогодишен устойчив отговорен културен туризъм и на културни и творчески индустрии. Възраждане на традиционни функции, практики и занаяти. Популяризиране – развитие на културния туризъм и привличане на целогодишни посетители в общината; развитие на събитийния туризъм чрез културни и научни събития, фолклорни представления, фестивали и др.; подобряване качеството на туристическата инфраструктура в стария град; популяризиране на културното наследство чрез участие на изложения, мултимедийни продукти и др.; дигитализация на културното наследство; разработване на културни маршрути;

Приоритетно направление 6. Живият исторически град – по-добро място за обитаване, работа, учене и посещение. Устойчиво развитие на градските функционални системи – целогодишни културни и образователни дейности на територията на „Старинен град Несебър“; активиране на дейността на музей „Старинен Несебър“; адаптиране на сгради на народната архитектура в къщи за отдых като туристически продукт; благоустройство на градската среда; устойчивото развитие на транспортно-комуникационната система и подобряване на мобилността.

При актуализацията на стратегическата част на ПИРО Несебър са отчетени и обществените нагласи спрямо основните проблеми и нужди пред развитието на общината. Неразделна част от актуализацията на ПИРО Несебър е проведеното анкетно проучване (Приложение: Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за актуализация на ПИРО Несебър (2021-2027). Респондентите посочват като най-

силно изразени проблеми недостъпното или недостатъчно качествено здравеопазване, както и група проблеми, свързани с липсата на достатъчно производствени дейности, слаба инвестиционна активност и недостатъчна предприемаческа активност. Обратно, респондентите поставят сравнително висока оценка на състоянието на образователната инфраструктура, градската среда и уличната мрежа. Събрани са и отговори относно приоритетните сектори и сфери на развитие. Респондентите подчертават значението на туризма, вкл. културния туризъм, развитието на зелената инфраструктура, осигуряването на повече възможности за заетост, като отново изпъква и темата за здравните и медицинските услуги. На следващ план се проявява подобряването на техническата инфраструктура.

Следващата графика обобщава „строителните блокчета“, които са положени в основата на актуализираната стратегия на ПИРО Несебър на база изготвения анализ на социално-икономическото развитие, анкетното проучване и синтеза на стратегическата рамка:

3.2. ВИЗИЯ И ЦЕЛИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА НЕСЕБЪР

Обобщените „строителни блокчета“ позволяват да се търси интегрираният подход в подбора на приоритети, мерки и конкретни проекти, както по отношение на териториалната интеграция (концентрация на инвестициите в обхвата на зони за въздействие), така и по отношение на секторната интеграция (постигане на допълняемост и синергия между различни типове интервенции – за икономическо развитие и образование; за обновяване на сграден фонд и предоставяне на публични услуги; за развитие на туризъм и опазване на културното наследство; за развитие на бизнеса и развитие на човешките ресурси и др.). Това разкрива потенциала на ПИРО Несебър да комбинира различни типове интервенции, източници на финансиране и партньори в търсене на единни решения за общите проблеми на сектори и територии в общината.

Основният подход при актуализацията на стратегията на ПИРО Несебър е от една страна да се постигне приемственост с досегашния вариант на целите, приоритетите и мерките. От друга страна – да се направят необходимите корекции както по отношение на общата структура, така и на конкретните формулировки. Аргументите за това са подробно представени в **Доклад за резултатите от междинната оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие (ПИРО) на община Несебър за периода 2021-2023 г.** Изцяло са изменени дефинициите на визията и произлизащите от нея стратегически цели и респективно приоритети. Новата визия на община Несебър поставя в сърцевината си изключителната световна стойност на „Старинен град Несебър“. По този начин са изпълнени и изискванията на **Решение №45 СОМ 7В. 179 на Комитета за световно наследство към ЮНЕСКО** от м. септември 2023 г. от Риад, Саудитска Арабия (45 сесия) и на **Доклад на ИКОМОС след проведената реактивна мисия** в „Старинен град Несебър“.

Актуализирана визия за развитие на ПИРО Несебър 2027:

Несебър 2027 – устойчиво развитие и просперитет, вдъхновени от местните потенциали, в чиято сърцевина е старинният град Несебър – жизнено културно наследство, със запазена изключителна световна стойност, цялост и автентичност

В търсенето на приемственост с досегашните стратегически цели на ПИРО, актуализираната визия е разгърната в четири цели, насочени към икономическо, териториално и социално развитие, както и специалната цел за опазването на културното наследство:

Цел 1. „Икономически растеж върху основата на синята икономика“

Цел 2. „Устойчиво териториално развитие“

Цел 3. „Социално благоденствие“

Цел 4: „Изявено културно наследство – емблема на община Несебър“

Четирите цели са разгърнати в осем приоритета, чиито съдържателен обхват са мерките за изпълнение – съвкупността от дейности, която ще бъде предмет на проекти и инвестиции през следващите години.

Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“

Приоритет 1.2. „Развитие на по-разнообразна икономика с фокус рибарство, селско стопанство и преработваща промишленост“

Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“

Приоритет 2.2. „Изграждане на качествена жизнена среда за местните жители и туристите“

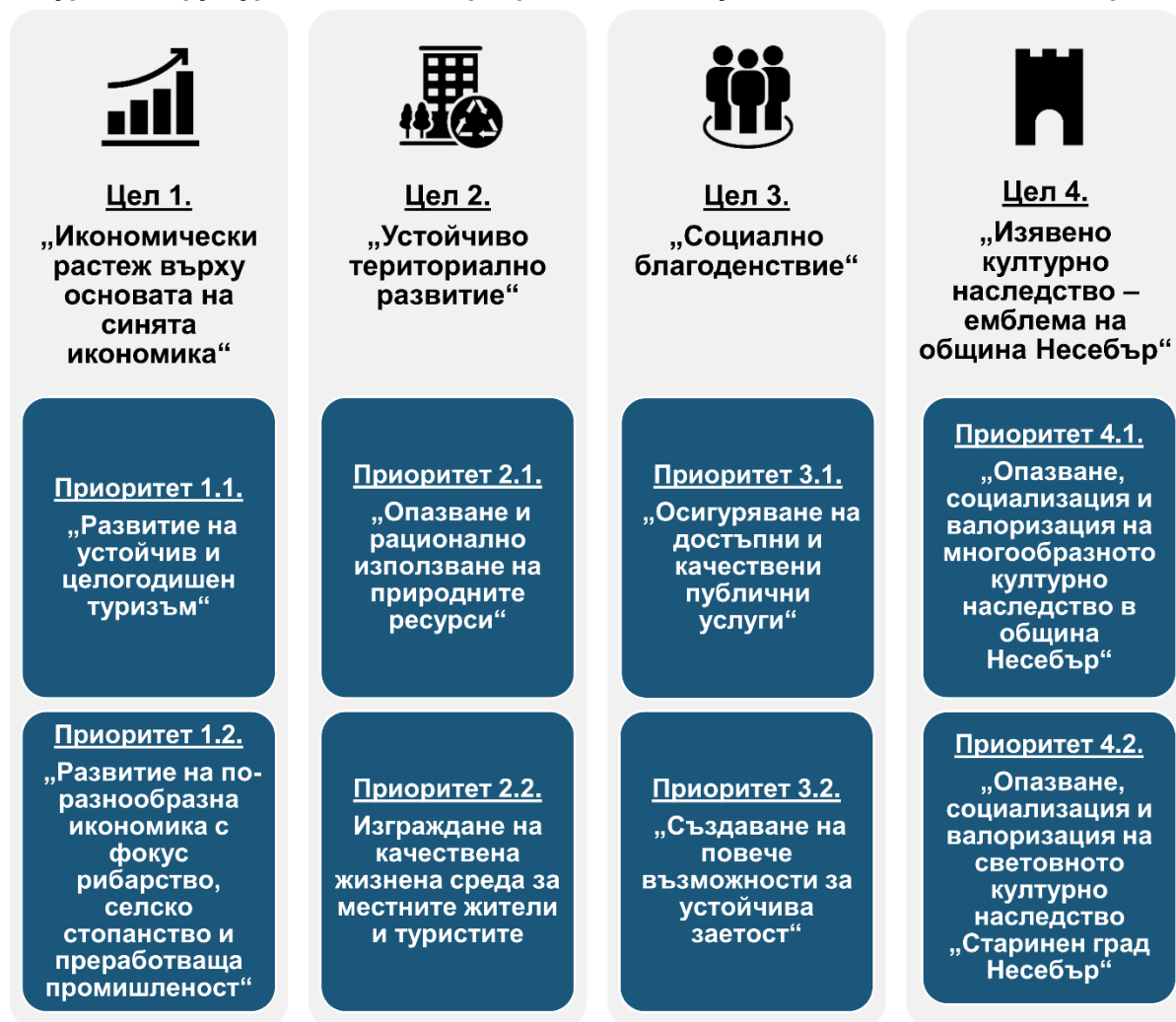
Приоритет 3.1. „Осигуряване на достъпни и качествени публични услуги“

Приоритет 3.2. „Създаване на повече възможности за устойчива заетост“

Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на многообразното културно наследство в община Несебър“

Приоритет 4.2. „Опазване, социализация и валоризация на световното културно наследство „Старинен град Несебър“

Фигура 27. Структура на целите и приоритетите на актуализацията на ПИРО Несебър

3.3. ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“

В същността на приоритета е поставена идеята за отместване на фокуса от масовия летен туризъм, който от една страна създава прекомерен натиск върху културните и природни ресурси на общината, а от друга – води до неефективно използване на легловата база. Целта е развитие на целогодишен туризъм през четирите сезона на база уникалния потенциал на „Старинен град Несебър“, но и другите допълващи дестинации като нос Емине и т.н.

Този приоритет създава синергия по отношение на качеството на престоя и преживяването на туристите заедно с приоритети 2.2. „Изграждане на качествена жизнена среда за местните жители и туристите“, 3.1. „Осигуряване на достъпни и качествени публични услуги“ и 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на културното наследство в неговото единство и разнообразие“.

Мярка 1.1.1. „Изграждане на туристическа обслужваща инфраструктура“

Развитието на туристическия отрасъл изисква допълване между инвестициите за обектите на културното наследство и природните забележителности с тези за изграждане на обслужващи туристически зони. Дейностите по мярката включват разширяване и ефективно функциониране на интегрирана мрежа от туристическо-информационни центрове в общината. Териториалното разпределение на ТИЦ следва да бъде съобразено с разположението на ключовите туристически атракции, но също така и с концентрацията на туристическите потоци.

Други приложими дейности са:

- Обособяването на културно-туристически маршрути и екопътеки чрез развитието на системата от средства за информация и ориентация;
- Изграждането на дребномащабна инфраструктура около атракциите като озеленени площи и паркинги;
- Приходогенериращи обекти като културни центрове и заведения за хранене. Подобни дейности ще допълват дейностите по консервацията и реставрацията на културните ценности и/или опазването на природни забележителности и местности, докато по този начин ще допълват създаването на завършени туристически продукти.

Мярка 1.1.2. „Създаване и маркетинг на туристически продукти и пакети“

Природните дадености и културните ценности в община Несебър определят възможностите за:

- Културен туризъм;
- Религиозен туризъм;
- Морски туризъм;
- Подводен туризъм на база подводното културно наследство;
- Приключенски и екстремн туризъм, свързан с водните спортове;
- Планински еко туризъм;
- Спортен туризъм, свързан с градския стадион и модерната зала „Арена Несебър“;

- Събитиен туризъм;
- Селски туризъм, особено подходящ за село Кошарица в непосредствена близост до крайбрежието, като и селата Емона, Баня, Раковсково и др.;
- Винен и кулинарен туризъм.

В допълнение на мерките и дейностите за опазване и социализиране на конкретни атракции и за изграждане на туристическа инфраструктура, ще бъде необходим и набор от неинфраструктурни дейности за развитието на местния (регионалния) туристическия продукт. Примерни дейности са:

- Изготвяне на туристически и пазарни проучвания;
- Изготвяне на маркетингови стратегии и изпълнение на рекламни кампании;
- Дигитален маркетинг на туристическата дестинация Несебър, вкл. актуализиране на туристическия портал на община Несебър;
- Разработване на маркетингови и комуникационни канали в социалните мрежи;
- Разработване и разпространение на рекламno-информационни материали;
- Участие в национални и международни туристически борси.

Друга потенциална и подходяща дейност е свързана с провеждането на тематични събития, вкл. исторически фестивали и възстановки, спортни състезания, фолклорни събори и др. Отделните компоненти като атракции и услуги следва да се комбинират по подходящи начини в общи посетителски пакети, така че да има допълване между различните видове туризъм. Необходимо е изработването на събитиен календар, като отделните събития са по-равномерно разпределени за да надхвърлят летните месеци и привличат посетители извън ограничеността на активния сезон.

Принципите на устойчивия туризъм предполагат развитието на местните туристически продукти да надхвърля границите на общината и да бъде част от развитието на регионални туристически продукти, вкл. по модела на интегрираните териториални инвестиции (ИТИ). Община Несебър е водещ партньор на концепцията за ИТИ „Заедно към устойчив растеж“. Тя включва и мерки за популяризиране на туристически атракции и дигитализация на знакови забележителности и приобщаващото образование, като мерките следва да се изпълняват в партньорство между общините Несебър и Созопол. Заложено е финансиране от ПРР, ПОС, ПО и ПРЧР за периода 2021-2027 г.

Партньорският принцип по начало е основна предпоставка за успешното развитие на туристическата индустрия и за това са нужни дългосрочни усилия за създаване на партньорска мрежа с различни заинтересовани страни – туроператори; хотелиери; културни институти; посолства; медии и др.

Изключително важно е представителите на творческите индустрии (съществуващи и стартиращи) да бъдат неделима част от развитието на местния туристически продукт и предприемаческа екосистема. Те имат подчертан заряд както да създават атрактивни продукти и услуги в полза на туристическото преживяване, така и да способстват за интерпретацията и популяризацията на забележителностите.

Приоритет 1.2. „Развитие на по-разнообразна икономика с фокус върху селското стопанство и преработващата промишленост“

Мярка 1.2.1. „Модернизация на земеделските стопанства и техните материални активи“

Селското стопанство формира пренебрежително малък дял от продукцията и приходите на местната икономика – едва 1,97% от приходите от дейността през 2022 г. Същевременно през последните години се наблюдава спад в количеството произведена продукция. Всички тези данни са на фона на факта, че общинската територия се характеризира от добри условия за отглеждане на зърнени култури и трайни насаждения, както и на традиционното лозарство. В тази връзка има нужда от популяризиране на възможностите за проекти за развитие на земеделските стопанства в общината. Земеделските производители ще могат да разчитат на финансовата подкрепа по Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023–2027 г. Планът ще осигурява инвестиции в подкрепа на стопанствата, вкл. за модернизация и механизация, пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността; за подобряване на енергийната ефективност; за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници; за намаляване на екологичния отпечатък, свързан с дейността на стопанствата. Допустими инвестиции ще бъдат тези за засаждане или презасаждане на трайни насаждения. Ще бъдат достъпни средства за повишаване на предприемаческата инициатива в отрасъла, чрез стартиране на млади земеделски стопани. Стремешът за увеличаване на добивите, в съчетание с нуждите за пестене на водните ресурси, налагат и реализацията на малки по мащаб проекти за напоителни съоръжения и оборудване, включително кладенци и съоръжения за съхранение на вода за напояване.

Мярка 1.2.2. „Устройство на терени и изграждане на обекти за развитие на дейности от преработващата промишленост“

В подкрепа на по-диверсифицирана икономика и насърчаването на дейности, създаващи продукция, преди всичко е необходимо да се създадат устройствените предпоставки за преработваща промишленост чрез обособяването на подходящи терени. След определянето на тези терени по силата на ОУПО и ПУП следва изграждането на довеждаща инфраструктура, вкл. улична мрежа, паркинги, озеленени площи за публичен достъп, ВиК и др.

За да се постигне допълняемост между отделните типове инвестиции, освен проектите с публично финансиране за насърчаване развитието на производствени терени, така че те да бъдат привлекателни за бизнеса, ще бъдат необходими и проекти на предприятията, вкл. на стартиращи предприятия. Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 подкрепя мерки за енергийна ефективност в МСП на база обследване за енергийна ефективност. Енергийната ефективност в предприятията е допустима дейност и по Плана за възстановяване и устойчивост. ПК ИП 2021-2027 финансира още дейности за насърчване на прехода към „кръгова икономика“. Това включва модернизиране на производствените процеси за намаляване на използването на първични суровини или увеличаване използването на вторични суровини; повторна употреба и рециклиране на използваните продукти.

Развитието и внедряването на иновации може успешно да се обвърже с търсенето на подобни решения за енергийна и ресурсна ефективност.

Мярка 1.2.3. „Развитие на сектор „Риболов“ и преработване на продуктите от риболов и аквакултури“

Рибарският поминък е неделима част от историята на Несебър, а в наши дни има потенциал не само да разнообрази икономическата структура чрез алтернативни на туризма дейности, но и да допринесе за възвръщането на традиционната атмосфера на морския град. По данни от Междинната оценка на ПИРО за периода 2021-2023 г., местните фирми са разработили няколко проектни предложения за рибопреработвателни дейности и развитие на аквакултури. Отчетен е и проект за създаване на платформа за свързване на рибари, преработвателни предприятия, търговски обекти - магазини и ресторанти, и случайни клиенти в реално време. Тази посока на развитие и използване на Програмата за морско дело и рибарство следва да продължи с фокус върху следните направления:

- Изграждане на нови и модернизиране на съществуващи предприятия за преработка на продукти от риболов и аквакултури;
- Енергийна и ресурсна ефективност на предприятията в пълно съответствие с принципите на синята икономика – намаляване на потреблението на вода и енергия в производствения процес, приложение на възобновяеми енергийни източници и намаляване на замърсяването на морската вода;
- Оползотворяването на страничните продукти от преработката.

Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“

Мярка 2.1.1. „Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежите и съоръженията за пречистване на отпадните води“

Въпреки, че актуализацията на ПИРО Несебър констатира сравнително доброто състояние във водния сектор през последните години, отличаващ се с по-малки загуби на вода от водопроводната мрежа и по-висока осигуреност на жилищните сгради с канализация, все още са налице дефицити най-вече във връзка със събирането, отвеждането и пречистването на отпадните води и по-специално през летния сезон. Програма „Околна среда“ 2021-2027 финансира проекти за реконструкция, рехабилитация и доизграждане на ВиК мрежи и съоръжения, като основен приоритет е ВиК инфраструктурата в агломерациите с над 10 000 екв.ж. (по-специално за обособени ВиК територии – консолидиран район с един консолидиран ВиК оператор и с разработено Регионално прединвестиционно проучване). По националния План за възстановяване и устойчивост се планира подкрепа за изграждане на ВиК инфраструктура в агломерации между 2 000 екв.ж. и 10 000 екв.ж. в консолидирани райони.

Мярка 2.1.2. „Развитие и разширяване обхвата на системата за управление на отпадъците“

Съгласно Програмата за управление на отпадъците на община Несебър 2021-2028 г., дейностите по управлението на отпадъците следва да бъдат насочени най-общо към:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване;
- Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци;
- Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци.

Примерни конкретни дейности с потенциално финансиране от ПОС 2021-2027, ПУДООС и Общинския бюджет са:

- Изготвяне на актуален морфологичен анализ на отпадъците в община Несебър;
- Изграждане на инсталации за рециклиране на разделно събрани отпадъци;
- Проектиране и изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци;
- Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост;
- Закупуване на съдове за битови отпадъци;
- Създаване на общинска система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита.

Мярка 2.1.3. „Опазване на горските ресурси и защитените територии и зони“

Приблизително 75% от територията на общината са заети от най-източните части на Източна Стара планина, а именно от Еминска планина, което извежда горското стопанство като важен сектор за поддържането на екологичното равновесие в общината. Предвидените примерни мероприятия за управление на горите обхващат:

- Планирани сечи за премахване на увредени дървета, спиране разпространението на вредители, подобряване на видовото разнообразие и др.;
- Възобновяване и планирано залесяване с подходящи видове;
- Изграждане на противопожарната инфраструктура, вкл. бариерни и лесокulturни прегради; минерализовани ивици; предупредителни табели и плакати; санитарни мероприятия край пътища; устройство на места за паркиране и палене на огън; водоизточници за противопожарни нужди и др.

Природните богатства на общината обхващат и плътна мрежа от различни видове защитени територии (природни забележителности и защитени местности) и защитени зони по „Натура 2000“. В тази посока са приложими дейности за опазването на видовото разнообразие и хабитатите, вкл. изготвяне на планове за действие с предмет защитени видове, последвани от мерки за подобряване състоянието на хабитатите. Програма „Околна среда“ 2021-2027 подкрепя подобни инициативи.

Другият тип дейности за обектите на природното наследство е развитието им като туристически атракции в пълно съответствие с режимите по тяхното опазване. Примерни дейности са подобряването на пешеходната и велосипедната достъпност, трасиране и маркиране на екопътеки, монтиране на подходящи дървени информационни табели, беседки, пейки, кошчета и др. Тези дейности успешно могат да се интегрират с мерките по Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“.

Мярка 2.1.4. „Превенция и управление на природни рискове“

Мярката обхваща нужните превантивни и възстановителни дейности, свързани с управлението на природните рискове и недопускане на негативни въздействия върху здравето на хората, опазването на природните ресурси и стопанското развитие. Сред примерните дейности се присъединяват:

- Мероприятия за предотвратяване на наводнения, в т.ч. корекция, укрепване и възстановяване на проводимостта на речните корита и зоните на водосбор;
- Намаляване или недопускане на отрицателните въздействия върху повърхностните и подземните водни тела;
- Поддържане на язовири;
- Укрепване на свлачища.

За община Несебър най-голям риск има от наводнения и свлачища. Във връзка със свлачищата, препоръчителна дейност е укрепването на бреговата ивица, в частност на полуострова, което изисква съответствие с условието за възстановяване на историческия културен пейзаж на стария град.

Мярка 2.1.5. „Подобряване качеството на атмосферния въздух“

Един от основните екологични проблеми в община Несебър е свързан с емисиите на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) от битовото отопление през зимния сезон – основният източник на замърсяване на въздуха. За решаването на проблема са нужни публични и частни инвестиции, свързани със постепенната замяна на отоплителните уреди с твърди горива и приложението на алтернативни форми на отопление, вкл. ВЕИ.

Друг начин за подобряването качеството на атмосферния въздух е изграждането на зелена инфраструктура за намаляване на вторичното разпрашаване, в т.ч. изграждане на зелени стени, зелени зони, озеленяване на „кални петна“, зелени покриви и др., както и разходи за изграждане на поливни системи. В тази връзка община Несебър е подала концепция за интегрирани териториални инвестиции „Намаляване на вторичното разпрашаване и замърсяване на въздуха в община Несебър, чрез създаване на зелена инфраструктура в градска среда“ с предвидено финансиране по Програма „Околна среда“ 2021-2027. Този проект и съставните му дейности са органично свързани със следващия приоритет 2.2. „Изграждане на качествена жизнена среда за местните хора и туристите“, Мярка 3.2.2. „Благоустройство, озеленяване и естетизация на градската среда“.

Приоритет 2.2. Изграждане на качествена жизнена среда за местните хора и туристите

Мярка 2.2.1. „Обновяване на транспортната инфраструктура и развитие на устойчива мобилност“

Транспортната инфраструктура е основен компонент от устойчивото териториално развитие и базова предпоставка за подобряване на достъпа до публични услуги и повишаване на икономическата активност. ИТСП на Югоизточен район поставя акцент върху подобряването на връзките между малките населени места и градовете от 4 ниво като Несебър, които са центрове на обществени услуги. По този начин следва да се подобрят градско-селските функционални връзки, които са приоритет от политиките за териториално развитие на ЕС. Това включва реконструкция и рехабилитация на републиканските и общинските пътища извън населените места. На следващо ниво е обновяването на уличната мрежа в населените места. Община Несебър провежда последователна политика за подобряване състоянието на улиците. През следващите години тези инициативи следва да продължат и да се приоритизират проекти за

подмяна на пътните и тротоарните настилки, изграждане на енергоспестяващо улично осветление.

Тези физически инвестиции в инфраструктура следва да се обвържат с дейности подобряване на мобилността, в т.ч. цялостно подобряване на достъпността и безопасността на транспорта със специално внимание към спирките на автобусния транспорт в община Несебър; разширяване на мрежата от велоалеи и тяхното интегриране; обособяване на безопасни пешеходни зони и маршрути; изграждане на буферни паркинги; въвеждане на инструменти и решения на „интелигентната“ мобилност, свързани с изграждането на системи за управление и контрол на трафика – изискване за намаляване на транспортния натиск върху старинен град Несебър през летния сезон.

Обобщено, мярката включва три дейности:

- реконструкция и рехабилитация уличната мрежа в урбанизираните територии;
- реконструкция и рехабилитация на пътища извън населените места;
- развитие на устойчива мобилност.

Мярка 2.2.2. „Благоустрояване, озеленяване и естетизация на градската среда“

Благоустрояването на средата в населените места изисква дейности и проекти за обновяване на публични пространства като площади, пешеходни зони, места за отдых и престой, градини и др., вкл. подмяна на настилки, поставяне на елементи на градското обзавеждане като пейки, беседки, паметници и декоративни елементи, както и изграждане на система за видеонаблюдение, подходящо развитие на зелената инфраструктура чрез залесителни мероприятия, паркоустройство на озеленените площи и улично озеленяване. Препоръчително е изготвянето на „зелен“ кадастър, който да систематизира отделните видове елементи на зелената инфраструктура и техните параметри. В тази връзка могат да се използват и възможностите на Географските информационни системи (ГИС).

Подходящото развитие на градската среда и зелената система са идентифицирани като важни стъпки за подобряване на цялостния образ на старинния Несебър, които ще благоприятстват експонирането и социализацията на културните ценности. Именно там след да се концентрират усилията и ресурсите за естетизация на градската среда, като водещ принцип следва да бъде съобразяването с историческия контекст. Същевременно е нужно модерно развитие на публичните пространства, както по отношение на техния дизайн, така и на ролята им като места за социални контакти, културни и образователни дейности, творчески индустрии и др.

Мярка 2.2.3. „Обновяване и енергийна ефективност на сградния фонд“

Макар че гр. Несебър се отличава с малък брой многофамилни жилищни сгради, тяхното енергийно и конструктивно обследване и последващо обновление ще доведе до повишаване качеството на живот, намаляване на разходите за енергия и респективно на вредните емисии, свързани с отопление и климатизация. Препоръчително е да се разработят единни стандарти за намеси по фасадите на многофамилните сгради, така че да не се наруши архитектурният образ на жилищните комплекси на гр. Несебър.

Другият компонент на мярката е свързан с обновяването или изграждането на обществени сгради, вкл. многофункционални центрове, свързани с обслужването на населението и бизнеса. При проектите за обществените сгради могат да се комбинират инвестициите както за ремонт на сградния фонд и повишаване на енергийната ефективност, така и за подмяна на старото обзавеждане и оборудване.

Мярка 2.2.4. „Обновяване на съществуващите и изграждане на нови спортни съоръжения и детски площадки“

Резултатите от Междинната оценка на ПИРО Несебър разкриват голям обем от проекти и инвестиции, насочени към масовия спорт и активността на децата. Като се има предвид туристическата роля на общината и значителното увеличение на населението през летния сезон е необходимо изграждането на още спортни и детски площадки, които да са равномерно разпределени в съответствие с броя на населението и възрастовата структура в отделните населени места, както и с нуждите на различни обслужващи обекти. Спортните площадки следва да са за различни типове спорт, докато детските площадки да са за различни възрастови групи съгласно съвременните стандарти за качество и безопасност. Повечето възможности за спорт и отдих ще допринесат за по-висок здравен статус на населението и за по-привлекателна жизнена среда. Неразделна част от проектите по мярката са подходящото благоустройство, градско и парково обзавеждане, както и изграждане на енергоспестяващо осветление.

Приоритет 3.1. „Осигуряване на достъпни и качествени публични услуги“

Мярка 3.1.1. „Подобряване на здравната грижа“

Услугите в сферата на здравеопазването са определящи за стандарта на живот на населението и в този смисъл следва да заемат приоритетно място. Анкетното проучване, изготвено като част от подготвителните работи по плана, разкри еднозначно оценката на респондентите – ограниченият достъп до здравеопазване е идентифициран като основен проблем пред местната общност, докато подобряване качеството на здравните услуги са посочени като една от най-важните мерки за следващите години. Социално-икономическият анализ представи в детайли картината на здравеопазването, както по отношение на инфраструктурата, така и относно осигуреността с лекари и медицински специалисти. Здравната инфраструктура е представена преди всичко от общинската Здравна къща в гр. Несебър. Това определя първостепенната важност на обекта за община, в която липсва изградена многопрофилна болница. В тази връзка интервенциите за Здравната къща следва да включват подобряване на условията за работа на здравните специалисти, вкл. чрез доставката на специализирано оборудване за допълнително увеличаване на диагностичния капацитет в заведението.

Извън модернизирването на здравната инфраструктура са приложими редици подобрения, свързани с осигуряването на мобилни кабинети с цел осъществяването на профилактика в труднодостъпните райони, вкл. северната планинска периферия на общината. Подобна инициатива може да се реализира в партньорство със съседната община Бяла, която попада сред българските общини с органичен достъп до здравеопазване. Други възможности са свързани с поставянето на мобилни дефибрилатори; поставянето на вендинг автомати за основните лекарства в малките населени места, съвместно с фармацевтичния сектор.

„Меките“ мерки за подобряване на здравната грижа, допустими за подкрепа по Програма „Развитие на човешките ресурси“ включват:

- Реализиране на кампании за профилактични прегледи на различни заболявания;
- Повишаване на компетенциите на заетите в сферата на здравеопазването;
- Насърчаване на професионалната мобилност на лекари, медицински сестри и други специалисти в труднодостъпни райони;
- Подкрепа за медицинско образование, специализации и продължаващо образование в здравеопазването.

Мярка 3.1.2. „Подобряване на образователния процес, рехабилитация и модернизация на образователната инфраструктура“

Община Несебър провежда последователна политика за подобряване на условията за образование като по данни на Междинната оценка за изпълнението на ПИРО за периода 2021-2023 г. са реализирани или са в процес на реализация проекти на обща стойност 7747,23 хил. лв. През следващите години следва да продължи обновяването на сградния фонд с внедряване на мерки за енергийна ефективност, на дворните пространства, спортните площадки и физкултурните салони, осъвременяване на обзавеждането и оборудването за въвеждане на модерни методи за обучение.

Необходимо е да се постави специален акцент върху внедряването на информационно-комуникационните технологии в образователните процеси, осигуряването на достъпен безжичен интернет и др.

Мярка 3.1.3. „Развитие на дуалната система на обучение в професионалното образование“

Община Несебър предоставя възможности за получаване на професионално образование в съответствие с водещия туристически отрасъл. По този начин са налице добри условия за развитие на системата на дуалното обучение – подходът „учене чрез работа“. Развитието на професионалното образование и повишаване на неговата привлекателност е предпоставка за осигуряване на кадри в условия на засилващи се демографски предизвикателства. Поради тези причини в ПИРО Несебър са заложили:

- Обучения на учителите в професионалното образование;
- Обучения на наставници във фирмите, участващи в дуалната система;
- Изграждане на дигитални платформи за осъществяване на връзка между пазара на труда и образованието – в подкрепа на стажове и практики;
- Развитие на системата за дуално обучение на учениците.

Подобни дейности ще се финансират по Програма „Образование“ 2021-2027.

Мярка 3.1.4. „Развитие на социалните услуги в общността“

Насоките по тази мярка са свързани с подобряването на материалната база на двата съществуващи обекта за предоставяне на социални услуги, както и на Домашен социален патронаж. Целите за изграждане на бъдещи нови обекти следва да бъдат съгласувани с Националната карта, която определя обектите и услугите за финансиране със средства от централния бюджет. Индикативни обекти/услуги за община Несебър от проекта на Националната карта са:

- Дневна грижа за пълнолетни лица с трайни увреждания с капацитет 30 места;
- Резидентна грижа за пълнолетни лица с психични разстройства с капацитет 11 места;
- Резидентна грижа за възрастни хора в надтрудоспособна възраст без увреждания с капацитет 26 места;
- Интегрирана здравносоциална услуга за резидентна грижа за възрастни хора в невъзможност за самообслужване с потребност от постоянни медицински грижи.

Мярка 3.1.5. „Електронно управление и дигитализация на услугите“

Мярката предвижда дейности за оптимизиране на управлението и административното обслужване, което е важен компонент на качествено обществено обслужване и привличането на нови инвеститори:

- Развитие на електронните услуги и подобряване на административното обслужване – въвеждане на максимален брой онлайн услуги и електронни разплащания;
- Дигитализация на регистрите и въвеждане на изцяло електронен вътрешен документооборот;
- Изграждане на ГИС платформа в подкрепа на устройственото планиране и инвестиционното развитие на община Несебър;
- Повишаване на административния капацитет в общинска администрация Несебър.

Приоритет 3.2. „Създаване на повече възможности за устойчива заетост“

Мярка 3.2.1. „Интегрирани дейности, насочени към икономически неактивните и безработните лица“

Мярката е насочена към активирането на хората, които не работят и не търсят работа към момента, както и към разкриването на нови работни места. Необходимо ще бъде да се комбинират всички възможни източници на финансиране, вкл. по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027, национални и регионални програми за заетост. Пакетът от примерни дейности включва:

- Чиракуване и стажуване за безработни младежи;
- Идентифициране и стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда и регистрация в бюро по труда;
- Трудово консултиране и професионално ориентиране на младежи и безработни лица;
- Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица;
- Обучения за придобиване на ключови умения и компетентности;
- Осигуряване на стимули за работодателите да разкриват работни места за младежи и безработни.

Мярка 3.2.2. „Развитие на предприемаческа екосистема“

Мярката е насочена към подкрепата и развитието на предприемачество с цел създаването на устойчива заетост и разнообразяване на местната икономическата структура. Дейностите за подкрепа включват предоставяне на обучения за развитие на предприемачески умения сред младите, за да могат да стартират самостоятелна

стопанска дейност; изготвянето на бизнес планове; осигуряването на достъп до финансиране на стартиращите предприемачи. Специален дял на тези тема е създаването на социални предприятия, които разкриват устойчиви работни места за представители на уязвимите групи, вкл. обучения за заетите в тези предприятия.

Специално за община Несебър и във връзка с постигането на интегриран ефект със следващия приоритет е нужна подкрепа за създаването и развитието на стартиращи фирми, вкл. в сферата на културния туризъм, дигитализацията на културното наследство, творческите индустрии, събитийния туризъм и др.

Не на последно място, цялостното насърчване на предприемаческата екосистема изисква системни маркетингови и комуникационни усилия от страна на общинска администрация. Приложими инструменти са (1) създаването на специална платформа, представяща възможностите за инвестиране в община Несебър и стартиране на бизнес; (2) провеждането на специални информационни кампании за привличането на инвеститори в определени сектори и др.

Приоритети в сферата на културното наследство

В съответствие с логиката на актуализираната визия за развитие на община Несебър, последните два приоритета от стратегията на ПИРО са посветени на културното наследство – основен местен потенциал и фактор за устойчиво развитие. **Приоритет 4.1** представлява общия подход към цялото многообразие на културното наследство в общината и включва хоризонтални теми като териториалноустройствената защита, дигитализацията и културната инфраструктура. В обхвата на **Приоритет 4.1** попадат и обектите, разположени извън границите на „Старинния град Несебър“ и неговите охранителни зони.

Приоритет 4.2 е отреден изключително за опазването и развитието на обектите в границите на археологическия резерват и историческо селище. Чрез разграничаването на два отделни приоритета се поставя закономерен фокус върху „Старинния град Несебър“, но не се пренебрегват и останалите културни ценности в общината, представени предимно от възрожденски църкви в малките населени места. Същевременно **Приоритет 4.2** отразява различната проблематика по опазването на световното културно наследство „Старинен град Несебър“. Неговата специфика не просто като единичен обект, а като цяло историческо селище, развито в симбиоза с природните дадености на полуострова, на практика означава, че старият град попада в предмета на всички останали приоритети на ПИРО. По-специална обвързаност има с представените насоки за укрепването на бреговата ивица, естетизацията на градската среда, обогатяването на зелената инфраструктура, развитието на устойчива мобилност и не на последно място – целогодишния туризъм.

Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на многообразното културно наследство в община Несебър“

Мярка 4.1.1. „Системно проучване и усъвършенстване на териториалноустройствената защита на културното наследство“

Мярката обхваща комплекс от дейности, вкл. изготвянето на проучвания, обследвания, заснемания и археологически обследвания на отделни единични обекти. Тези дейности са свързани и с основополагащото завършване на процедурата по цялостна актуализация на списъка с културни ценности, тяхното картографиране и оценка на

актуалното състояние. На база на резултатите от проучванията, за някои обекти ще бъде необходимо провеждане на процедура по обявяване на обектите според Закона за опазване на културното наследство, които към момента не са със статут на културно наследство, както и актуализиране на категорията и режима на опазване на обектите с предоставен статут.

Друг фундаментален принцип за прилагането на последователна и устойчива политика по опазване на културното наследство, особено за групови ценности като „Старинния град Несебър“, е осигуряването на актуална и релевантна териториалноустройствена защита, заложена в ОУПО и ПУП – приоритетни задачи за община Несебър, по които вече са предприети подготвителни стъпки. За следващите години остава и разработването на План за опазване и управление на културната ценност, който да съвмести на едно място всички фактори и условия, свързани с устойчивото развитие на стария град.

Мярка 4.1.2. „Консервация, реставрация и социализация на обекти на културното наследство“

Мярката обхваща многообразието от недвижими културни ценности – движими и подводни, извън границите на „Старинен град Несебър“ и неговите охранителни зони. В това число влизат обекти, които се характеризират с по-ниска степен на проученост и популярност сред обществеността. По-важните сред тях са систематизирани в Таблица 1. „Обекти на недвижимото културно наследство, разположени извън „Старинен град Несебър“ и неговите охранителни зони“. Чрез обхвата на тази мярка се получава точно определена териториална демаркация с мерките за консервационно-реставрационни дейности по Приоритет 4.2. Водещ принцип на проектите по мярката трябва да бъде успешното съвместяване на консервационно-реставрационните дейности със средства и инструменти за социализация на обектите като предпоставка за тяхното интегриране в местния културно-туристически продукт.

Мярка 4.1.3. „Специализирани проучвания, опазване и популяризиране на нематериалното културно наследство“

Основен аспект на мярката е осигуряването на подкрепа на дейността на музей „Старинен Несебър“ и народните читалища за изява на местните традиционни обичаи, празници, занаяти и изкуства. Необходима е и подкрепа за производители и хора на изкуството, които допринасят за възраждането и разпространението на знание за местните занаяти и творчески практики. Мярката следва да се изпълнява в единство с останалите мерки за културното наследство, така че да се получат максимални ефекти от отделните инициативи и проекти. Пресечната точка между тази мярка и Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“ е провеждането на тематични маршрути и събития по смисъла на Мярка 1.1.2. „Създаване и маркетинг на туристически продукти и пакети“.

Мярка 4.1.4. „Ефективна популяризация и дигитализация на културното наследство“

Мярката представлява продължение и надграждане на дългогодишни усилия на общинска администрация Несебър. Въпреки това има нужда както от ефективното използване на вече създадени продукти, така и от приложението на нови маркетингови подходи, съотнесени спрямо актуалните нужди на потребителите. В този смисъл мярката трябва да се изпълнява в координация с дейностите и инструментите по

Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“. Акцентът следва да бъде специално върху значението на обекта като свидетелство за конкретен исторически период и архитектурен стил. Активно следва да се използват дигиталните средства за възпроизвеждане на културните ценности, създаване на платформи за дигитален маркетинг и социалните мрежи.

Друг аспект са организираниите разнообразни събития, които имат потенциал да оживят конкретния обект и откритите пространства около него. Особено подходящи са различни инициативи, произлизащи от творческите и креативните индустрии, вкл. съвременни интерпретации на традиционни занаяти, техники в изкуството и т.н. Задължително условие е съблюдаването на капацитета на обекта и постигане на баланс между опазването и използването му за съвременни функции – в съответствие с Мярка 1.1.2. „Създаване и маркетинг на туристически продукти и пакети“.

Мярка 4.1.5. „Развитие на културната инфраструктура в подкрепа на културното наследство и местната общност“

Музей „Старинен Несебър“ има първостепенно значение за опазването на културното наследство и промотирането му като неделима част от местния туристически продукт. Дейността на музея следва да се разглежда като съвкупността от музейни обекти, вкл. Етнографския музей, за когото има разработен актуален Предприемачески план за развитие. Музеят може да изпълнява интегрална и координираща роля относно политиката по културно наследство в общината. За тази цел ще бъде необходимо укрепването на неговия административен капацитет и изпълнението на тематични проекти. Допълващи са ролята и дейността на модерния център „Артиум“, разположен в новия град, както и читалищата, особено що се отнася до НЧ „Яна Лъскова“. Капиталовите програми на община Несебър следва да включват дейности за реконструкция, ремонт и закупуване на оборудване и обзавеждане, така че да се подобрят условията за разнообразни културно-просветни дейности и събития на територията на цялата община.

Приоритет 4.2. „Опазване, социализация и валоризация на световното културно наследство „Старинен град Несебър“

Мярка 4.2.1. „Консервация, реставрация и социализация на археологически ценности“

Мярката обхваща разнообразието от археологически ценности в рамките на „Старинен град Несебър“ и неговите охранителни зони, вкл. на подводното археологическо наследство. Детайлният анализ на културното наследство на ПИРО обобща редица проблеми и дефицити, свързани с липсата на нужните консервационно-реставрационни дейности, както и за неточно изпълнени намеси в стария град. През следващите години следва да се постави акцент върху изпълнението на проекти, които осигуряват оптимално запазване на автентичността на обекта, естетическо оформление на прилежащата среда с елементи на градския дизайн – осветление, пейки, кошчета, средства за информация, вкл. дигитални информационни средства. Задължителен компонент от всеки проект трябва да бъде и адекватната социализация чрез определянето на подходящ начин за съвременно ползване.

Ключови обекти и дейности за следващите години са:

- Ранновизантийските терми;

- Археологическият комплекс при Западната порта на античния град;
- Основите на елинистически жилища;
- Късноантичната базилика при градското училище;
- Реализиране на програма за проучване и развитие на подводното културно наследство. Препоръчителните дейности са насочени към изграждането на експертен капацитет за проучвателни дейности, опазване и последващ мониторинг на подводното наследство; проучване и документиране на обектите с акцент върху фрагментите от фортификационната система и градските пристанища; осигуряване на достъп и създаване на „морски археологически маршрути“ с оглед подводния туризъм;
- Развитие на археологически парк при некропола, попадащ в охранителната зона на „Старинен град Несебър“.

Мярка 4.2.2. „Консервация, реставрация и подходяща адаптация на архитектурни ценности“

Предмет на мярката е развитието на две основни категории от недвижимото културно наследство, драстично различаващи се по своята архитектура и периодизация – средновековните месемврийски църкви и образците на жилищната архитектура от XIX век. Състоянието на двете категории беше представено в рамките на анализа, като най-общо са налице предизвикателства във връзка с възстановяването и поддържането на автентичния образ на редица обекти – както поотделно, така и по отношение на тяхното ансамблово възприятие като част от историческата градска среда. В тази връзка се препоръчват следните дейности:

- Приоритетни консервационно-реставрационни дейности за несебърските църкви, вкл. „Христос Пантократор“ и „Свети Архангели Михаил и Гавраил“;
- Възстановяване на автентичния образ на компрометирани несебърски къщи по отношение както на обема, така и на използваните материали по фасадите;
- Консервация, реставрация и социализация на турската баня и други значими обекти с влошено състояние и в риск от разрушаване.

Примерен инструмент за насърчаване реновирането на несебърските къщи е учредяването на механизъм, който отпуска финансови средства или оказва техническа помощ на собствениците за проучвания, проектиране и изпълнение на ремонтни дейности. В тази посока може да се търси партньорство между общинска администрация, Министерство на културата, както и частния сектор.

Мярка 4.2.3. „Последователно премахване на незаконното строителство“

Мярката произлиза от констатациите и насоките на Споделената визия за развитието на Старинен град Несебър по отношение на поэтапното възстановяване на автентичността на историческата градска среда в стария град. Заложено е системно прилагане на общинската политика по премахването на незаконни трети етажи и други надстройки, драстично изменили оригиналния вид на старите несебърски къщи. Акцентът следва да бъде поставен върху сградите, които формират средата и визуалната рамка на средновековните несебърски църкви.

4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД

4.1. ОБОСНОВКА НА ОПРЕДЕЛЕНИТЕ ЗОНИ

Зоните за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) в ПИРО имат за цел да осигурят териториална концентрация на мерките, проектите и финансовите ресурси за развитието на общината в перспектива до 2027 г. Определените зони следва да допълват секторните цели и приоритети на ПИРО като по същество представляват териториални приоритети за развитие – определяне на териториите с най-голямо значение за развитието на общината. Зоните за интегриран подход предполагат териториална близост и интеграция между отделни проекти. По този начин се създава допълняемост и синергичен ефект, който надхвърля добавената стойност от изпълнението на единичните проекти и създава комплексно обновяване на дадена територия.

Зоните за въздействие следва да осигурят ясен фокус на инвестициите, като за тази цел е избрана и една приоритетна зона, в която да бъдат концентрирани мерките и проекти през следващите години. Определянето на приоритетна зона не ограничава инвестициите в останалите. Необходимо е зоните да се позовават на определени сходни характеристики, вкл. общо функционално предназначение, специфични общи проблеми или потенциали. Съгласно Методическите указания за ПИРО, зоните за интегриран подход могат да бъдат два вида – 1. градски зони (обособени територии в рамките на строителните граници на града) или 2. други зони със специфични характеристики, като градски зони се определят само за градовете от 1-во, 2-ро и 3-то ниво. Административният център на община Несебър е град от 4-то ниво на националната урбанистична йерархия и в този смисъл всички определени зони са специфични, макар че една от тях обхваща част от град Несебър, а именно „Старинен град Несебър“.

Природо-географските особености и развитието на транспортната и селищната мрежа определят функционално-пространствената структура на община Несебър. Има три ясно обособени зони – старопланинска, равнинна и крайбрежна. Закономерно трите зони се отличават с различни характеристики по отношение на селищната мрежа, преобладаващите функции и демографските ресурси:

- В северната планинска периферия са разположени най-малките и обезлюдяващи се села Козница, Паницово, Раковсково, Приселци, Баня, както и с. Емона и гр. Обзор, които заемат преходна позиция между Източна стара планина и крайбрежието. Потенциалът на зоната е свързан с развитието на планински и екологичен туризъм в непосредствена близост до черноморското крайбрежие, както и развитието на гр. Обзор като опорен обслужващ център и морски курорт;
- В равнинната зона са разположени по-големите села с по-значителен демографски ресурс, а именно Гюльовца, Оризаре, Кошарица и Тънково. В тази част са концентрирани земеделските функции в общината;
- В крайбрежната зона попада най-интензивно урбанизираната част със с. Равда, гр. Несебър, к.к. „Слънчев бряг“, гр. Свети Влас и „Елените“. Това е най-големият туристически ареал в страната, в който се реализират над четвърт от всички нощувки в българския туризъм. Именно с този сектор са свързани както потенциалите и факторите за икономически растеж, но и предизвикателствата, произлизащи от трудното постигане на баланс между инвестиционния натиск и антропогенното натоварване през летния

сезон и опазването на природните ресурси и културното наследство. Именно за това е целесъобразно „Старинен град Несебър“ да бъде отделен в отделна зона, в която опазването на изключителното културно наследство ще бъде категоричен приоритет.

Така изведените зони имат сходни характеристики и по отношение на транспортната свързаност и достъпност. Туристическият ареал е териториално свързан с направлението на републиканския път I-9. Големите села в равнинната част се обслужват от третокласни републикански пътища. Обратно, населените места в планинската част, с изключение на Обзор и Баня, се отличават с периферно разположение и затруднена достъпност, което респективно се отразява на тяхната осигуреност с публични услуги.

Важността на всяка една от изведените зони за постигането на визията за по-устойчиво развитие на общината, вкл. чрез отместването на фокуса от масовия летен туризъм към алтернативни форми на отдых във вътрешността, както и към други икономически дейности, аргументират разделянето на общинската територия в четири зони за интегриран подход (зони за въздействие). Към всяка една от зоните е насочен различен набор от мерки съгласно Програмата за реализация на ПИРО. Зоните са:

- **„Старопланинска зона“**, която обхваща землищата на град Обзор със селата Козница, Паницово, Раковсково, Приселци, Баня и Емона;
- **„Земеделска зона“** със землищата на селата Гюльовца, Оризаре, Кошарица и Тънково;
- **Зона „Туристически ареал“** със землищата на с. Равда, гр. Несебър (с изключение на „Старинен град Несебър“ и охранителните му зони) и гр. Свети Влас;
- **Зона „Старинен град Несебър“**, която включва груповата културна ценност (археологически резерват и историческо селище) „Старинен град Несебър“ и нейните охранителните зони.

Доколкото четирите зони обхващат цялата община, за постигането на по-голям териториален фокус при изпълнението на мерките на ПИРО, в съответствие с Методическите указания, е избрана **приоритетна зона за интегриран подход – зона „Старинен град Несебър“**. Изборът на зоната продължава стратегическата логика на ПИРО Несебър за изява на световното културно наследство и неговото утвърждаване като емблема на общината и усилията за постигане на устойчив икономически растеж. Отделно от това, избраната зона съсредоточава демографски ресурс (макар да липсва статистика на такова ниво) и е с голямо обществено значение, тъй като там са разположени важни обекти на образованието, културата и религията, както и три пристанища.

Определянето на приоритетна зона за интегриран подход не ограничава възможностите за изпълнение на проекти извън нея, а само създава предпоставки за по-голяма концентрация на териториално интегрирани инвестиции.

Фигура 28. Зони за интегриран подход

5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО НЕСЕБЪР

5.1. ОПИСАНИЕ НА ПРИЛАГАНИЯ ИНТЕГРИРАН ПОДХОД

Програмата за реализация на ПИРО Несебър има за цел да сведе стратегическата рамка за развитие на общината до набор от конкретни операции – мерки, дейности и проекти с финансови ресурси и срокове за изпълнение. Както беше посочено, свързващото звено между стратегията и Програмата за реализация са мерките. Те са дефинирани в обхвата на всеки един от приоритетите като начин за превръщане на проблемите, потенциалите и предизвикателствата от анализа на ПИРО в специфични решения. Всяка мярка е подробно представена в стратегическата част, докато тук придобива оперативен характер чрез залагането на конкретни финансови, времеви и организационни параметри.

Цялостният подход за избор на стратегическа ориентация се позовава на интегрирания подход. Той е застъпен при формулирането на целите и приоритетите, така че да се постигне необходимата допълняемост между отделните сектори в общинското развитие. Целта на интегрирания подход е с минимални финансови и организационни ресурси да се постигнат максимални резултати за развитие на различните сектори.

Интегрираният подход не означава всички тематични направления да се включат като приоритети в ПИРО, а конкретните мерки и проекти да се подберат по такъв начин, че да създават синергичен ефект – съвместно действие. Програмата за реализация на ПИРО Несебър предвижда интеграция между различни мерки в редица направления, които са подробно представени в Приложение №1 към Програмата за реализация.

Индикативните финансови ресурси от Програмата за реализация отчитат финансовите резултати на община Несебър на база Междинната оценка за изпълнение на ПИРО за периода 2021-2023 г., както и темповете за привличане на средства през предишни години. Отчетени са обемите на привлечените средства от страна на общинската администрация, както общо, така и по отделните сектори на развитието. Отчетени са предварителните планове с проектни идеи на общинска администрация. Същевременно са съобразени и допълнителните възможности за финансиране на инфраструктурни и „меки“ мерки, които предопределят завишаване на финансовата прогноза за ПИРО Несебър. Обобщено, основните възможности за финансиране на Програмата за реализация са:

- Целеви субсидии от централния бюджет за различни ремонтни дейности;
- Собствени средства на общината;
- Средства от Европейския фонд за регионално развитие, както и специално заделени за интегрирани териториални инвестиции;
- Средства от Европейския социален фонд (ЕСФ) за изпълнение на „меки“ мерки в подкрепа развитието на човешките ресурси и образованието;
- Средства от националния План за възстановяване и устойчивост (ПВУ), част от общоевропейския механизъм за реакция срещу последиците от пандемия COVID-19.

Съгласно Методическите указания, **Програмата за реализация** включва три отделни приложения. **Приложение №1** представя индикативните финансови стойности на мерките за развитие на общината, докато **приложение №1А** дефинира конкретни проекти за реализация с най-голяма степен на готовност/важност. Стойностите на мерките от Приложение №1 включват и бюджетите на проектите от Приложение №1А.

Приложение №2 обобщава всички необходими средства за изпълнение на ПИРО Несебър до 2027 по приоритети и източници на финансиране. Приложение №1 остойносттава **типовете интервенции** и така определя **инвестиционната рамка**, в която ще се подготвят и реализират всички **конкретни проекти** в общината, вкл. по Приложение №1А, което може да се допълва и конкретизира на годишна основа в съответствие с дейностите за наблюдение и оценка на ПИРО.

5.2. ПРИЛОЖЕНИЕ №1 – ОПИСАНИЕ НА ПРЕДВИДЕНИТЕ МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ В ПРОГРАМАТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“			4 200,00						
Мярка 1.1.1. „Изграждане на туристическа обслужваща инфраструктура“	Синергичен ефект с мерките от Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на културното наследство“	Зона „Туристически ареал“ Зона „Старинен град Несебър“ „Старопланинска зона“	3 000,00						
Дейност 1.1.1.1. Развитие на интегрирана мрежа от туристическо-информационни центрове в общината			1 000,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 1.1.1.2. Обособяване на културно-туристически маршрути и еко пътеки и развитие на системата от средства за информация и ориентация			500,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 1.1.1.3. Изграждане на дребномащабна инфраструктура около атракциите като озеленени площи и паркинги			500,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 1.1.1.4. Приходогенериращи обекти като заведения за хранене, които допълват създаването на завършени туристически продукти			1 000,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 1.1.2. „Създаване и маркетинг на туристически продукти и пакети“	Допълняемост с Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на културното наследство“ по отношение на социализацията и дигитализацията на културното наследство	Цялата община	1 200,00						
Дейност 1.1.2.1. Пазарни проучвания, маркетингови стратегии, рекламни кампании			100,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 1.1.2.2. Дигитален маркетинг			100,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 1.1.2.3. Разработване и разпространение на рекламно-информационни материали и участие в национални и международни туристически борси			500,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 1.1.2.4. Провеждането на тематични исторически фестивали и празници			500,00	Общински бюджет					Община Несебър
Приоритет 1.2. „Развитие на разнообразна икономика с фокус върху селското стопанство и преработващата промишленост“			8 400,00						

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 1.2.1. „Модернизация на земеделските стопанства и техните материални активи“	Синергичен ефект с Мярка 1.2.2. по отношение на диверсификацията на местната икономика, както и по отношение на потенциална хранително-вкусова промишленост	Земеделска зона	1 500,00						
Дейност 1.2.1.1. Модернизация и механизация; подобряване на енергийната ефективност; производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за нуждите на стопанствата			500,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Земеделски производители
Дейност 1.2.1.2. Засаждане или презасаждане на трайни насаждения и десертни лозя			250,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Земеделски производители
Дейност 1.2.1.3. Подкрепа за стартиране на млади земеделски стопани			250,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Земеделски производители
Дейност 1.2.1.4. Реконструкция на съоръжения и оборудване, включително кладенци и съоръжения за съхранение на вода за напояване			500,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Земеделски производители

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 1.2.2. „Устройство на терени и изграждане на обекти за развитие на дейности от преработващата промишленост“	Синергичен ефект с Мярка 1.2.1. по отношение на диверсификацията на местната икономика, както и по отношение на потенциална хранително-вкусова промишленост	Земеделска зона Зона „Туристически ареал“	4 100,00						
Дейност 1.2.2.1. Създаване на устройствени предпоставки за развитие на преработваща промишленост и складови дейности			100,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 1.2.2.2. Изграждане на довеждаща инфраструктура, вкл. улична мрежа, паркинги, озеленени площи за публичен достъп, ВиК и др.			2 000,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 1.2.2.3. Енергийна ефективност в МСП			1 000,00	ПКИП 2021-2027					МСП
Дейност 1.2.2.4. Модернизиране на производствените процеси за намаляване на използването на първични суровини или увеличаване на използването на вторични суровини; повторна употреба и рециклиране на използваните продукти			1 000,00	ПКИП 2021-2027					МСП
Мярка 1.2.3. „Развитие на сектор „риболов“ и преработване на продуктите от риболов и аквакултури“	Синергия с мерки 1.2.1 и 1.2.2 във връзка с диверсификацията на местната икономика	Зона „Туристически ареал“	2 800,00						

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Дейност 1.2.3.1. Изграждане на нови и модернизиране на съществуващи предприятия за преработка на продукти от риболов и аквакултури			1 100,00	ПМДР 2014-2020 ПМДР 2021-2027					МСП
Дейност 1.2.3.2. Енергийна и ресурсна ефективност на предприятията в пълно съответствие с принципите на синята икономика			1 100,00	ПМДР 2014-2020 ПМДР 2021-2027					МСП
Дейност 1.2.3.3. Оползотворяването на страничните продукти от преработката			600,00	ПМДР 2014-2020 ПМДР 2021-2027					МСП
Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“			23 570,00						
Мярка 2.1.1. „Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежите и съоръженията за пречистване на отпадните води“	Допълняемост с останалите мерки по Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“	Зона „Туристически ареал“	9 000,00						
Дейност 2.1.1.1. Реконструкция и доизграждане на водоснабдителни мрежи			7 000,00	Централен бюджет Общински бюджет					ВиК ЕАД Бургас Община Несебър
Дейност 2.1.1.2. Реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи, вкл. пречиствателни съоръжения			2 000,00	ПВУ ПУДООС Централен бюджет					ВиК ЕАД Бургас Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
				Общински бюджет					
Мярка 2.1.2. „Развитие и разширяване обхвата на системата за управление на отпадъците“	Допълняемост с останалите мерки по Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“	Цялата община	6 120,00						
Дейност 2.1.2.1. Изготвяне на актуален морфологичен анализ на отпадъците в община Несебър			20,00	ПУДООС					Община Несебър
Дейност 2.1.2.2. Изграждане на инсталации за рециклиране на разделно събрани отпадъци			500,00	ПОС 2021- 2027					Община Несебър
Дейност 2.1.2.3. Проектиране и изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци			3 000,00	ПОС 2021- 2027					Община Несебър
Дейност 2.1.2.4. Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост			500,00	ПОС 2021- 2027					Община Несебър
Дейност 2.1.2.5. Закупуване на съдове за битови отпадъци			1 600,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 2.1.2.6. Създаване на общинска система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита			500,00	Общински бюджет					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 2.1.3. „Опазване на горските ресурси и защитените територии и зони“	Допълняемост с останалите мерки по Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“	Старопланинска зона Зона „Туристически ареал“	2 050,00						
Дейност 2.1.3.1. Планирани сечи за премахване на увредени дървета, спиране разпространението на вредители, подобряване на видовото разнообразие и др.			150,00	СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 2.1.3.2. Възобновяване и планирано залесяване с подходящи видове			150,00	СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 2.1.3.3. Изграждане на противопожарната инфраструктура			750,00	СПРЗСР 2023-2027 Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 2.1.3.4. Изготвяне на планове за действие с предмет защитени видове, изпълнение на мерки за хабитатите			500,00	СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 2.1.3.5. Развитие на обектите на природното наследство като туристически атракции, вкл. екопътеки, монтиране на подходящи дървени информационни табели, беседки, пейки, кошчета и др.			500,00	Общински бюджет					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 2.1.4. „Превенция и управление на природни рискове“	Допълняемост с останалите мерки по Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“	Цялата община	2 300,00						
Дейност 2.1.4.1. Мероприятия за предотвратяване на наводнения, в т.ч. корекция, укрепване и възстановяване на проводимостта на речните корита и зоните на водосбор			600,00	ПОС 2021-2027					Община Несебър
Дейност 2.1.4.2. Намаляване или недопускане на отрицателните въздействия върху повърхностните и подземните водни тела			250,00	Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 2.1.4.3. Поддържане на язовири			250,00	Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 2.1.4.4. Укрепване на свлачища; укрепване на бреговата ивица			1 200,00	Централен бюджет					Община Несебър
Мярка 2.1.5. „Подобряване качеството на атмосферния въздух“	Допълняемост с останалите мерки по Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“	Цялата община	4 100,00						
Дейност 2.1.5.1. Замяна на отоплителните уреди с твърдите горива и приложението на			2 000,00	ПОС 2021-2027					Община Несебър Собственици на жилища

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
алтернативни форми на отопление, вкл. ВЕИ									
Дейност 2.1.5.2. Изграждане на зелена инфраструктура за намаляване на вторичното разпращаване			2 100,00	ПОС 2021-2027					Община Несебър
Приоритет 2.2. Изграждане на качествена жизнена среда за местните хора и туристите			39 600,00						
Мярка 2.2.1. „Обновяване на транспортната инфраструктура и развитие на устойчива мобилност“	Синергичен ефект с Мярка 2.1.5. „Подобряване качеството на атмосферния въздух“	Зона „Старинен град Несебър“ Зона „Туристически ареал“	18 000,00						
Дейност 2.2.1.2. Реконструкция и рехабилитация на пътища извън населените места			2 000,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър АПИ
Дейност 2.2.1.1. Реконструкция и рехабилитация уличната мрежа в урбанизираните територии			10 000,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 2.2.1.3. Развитие на устойчива мобилност			6 000,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 2.2.2. „Благоустрояване, озеленяване и естетизация на градската среда“	Постигането на интегриран ефект с Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на културното наследство“ чрез естетизацията и възстановяването на автентичността в стария град	Зона „Старинен град Несебър“ Зона „Туристически ареал“	5 100,00						
Дейност 2.2.2.1. Изготвяне на „зелен“ кадастър с приложението на ГИС			100,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 2.2.2.2. Обновяване на публични пространства като площи, пешеходни зони, места за отдих и престой, градини и др., вкл. подмяна на настилки, поставяне на елементи на градското обзавеждане като пейки, беседки, паметници и декоративни елементи, както и изграждане на система за видеонаблюдение			4 000,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър
Дейност 2.2.2.3. Развитие на зелената инфраструктура чрез залесителни мероприятия, паркоустройство на озеленените площи и улично озеленяване			1 000,00	Общински бюджет СПРЗСР 2023-2027					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 2.2.3. „Обновяване и енергийна ефективност на сградния фонд“	Синергичен ефект с останалите мерки, насочени към подобряването на околната среда и намаляването на вредните емисии	Цялата община	7 500,00						
Дейност 2.2.3.1. Обновяване и енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради			1 000,00	ПВУ					Сдружения на собствениците
Дейност 2.2.3.2. Обновяване или изграждане на обществени сгради			6 500,00	Общински бюджет					Община Несебър
Мярка 2.2.4. „Обновяване на съществуващите и изграждане на нови спортни съоръжения и детски площадки“	Допълняемост с Мярка 2.2.2. „Благоустрояване, озеленяване и естетизация на градската среда“	Цялата община	9 000,00						
Дейност 2.2.4.1. Изграждане на спортни съоръжения и площадки			8 500,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 2.2.4.1. Изграждане на детски площадки за игра			500,00	Общински бюджет					Община Несебър
Приоритет 3.1. „Осигуряване на достъпни и качествени публични услуги“			13 950,00						

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 3.1.1. „Подобряване на здравната грижа“	Допълняемост с останалите мерки за развитие на публичните услуги; принос към качеството на обслужването на туристите, съответно Приоритет 1.1.	Цялата община	4 100,00						
Дейност 3.1.1.1. Доставка на специализирано оборудване			1 000,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 3.1.1.2. Осигуряване на мобилни кабинети с цел профилактика в труднодостъпните райони			1 100,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 3.1.1.3. Реализиране на кампании за профилактични прегледи на различни заболявания			500,00	ПРЧР 2021-2027					Община Несебър
Дейност 3.1.1.4. Повишаване на компетенциите на заетите в сферата на здравеопазването по специфични проблеми			500,00	ПРЧР 2021-2027					Община Несебър
Дейност 3.1.1.5. Насърчаване на професионалната мобилност на лекари, медицински сестри и други специалисти в труднодостъпни райони			500,00	ПРЧР 2021-2027					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Дейност 3.1.1.6. Подкрепа за медицинско образование, специализации и продължаващо образование в здравеопазването			500,00	ПО 2021-2027					Община Несебър
Мярка 3.1.2. „Подобряване на образователния процес, рехабилитация и модернизация на образователната инфраструктура“	Допълняемост с Мярка 3.1.3	Цялата община	4 000,00						
Дейност 3.1.2.1. Подобряване на образователния процес			500,00	ПО 2021-2027 Еразмус +					Община Несебър Училища
Дейност 3.1.2.2. Обновяване на сградния фонд и прилежащите пространства			3 500,00	ПВУ Общински бюджет					Община Несебър
Мярка 3.1.3. „Развитие на дуалната система на обучение в професионалното образование“	Допълняемост с Мярка 3.1.2	Зона „Туристически ареал“	1 350,00						
Дейност 3.1.3.1. Обучения на учители и наставници			400,00	ПО 2021-2027					Община Несебър ПГ Туризъм
Дейност 3.1.3.2. Развитие на системата за дуално обучение на учениците			600,00	ПО 2021-2027					Община Несебър ПГ Туризъм
Дейност 3.1.3.3. Изграждане на дигитални платформи за осъществяване на връзка между пазара на труда и образованието			350,00	ПО 2021-2027					Община Несебър ПГ Туризъм
Мярка 3.1.4. „Развитие на социалните услуги в общността“		Цялата община	2 900,00						

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Дейност 3.1.4.1. Подобряване на материалната база на обектите за предоставяне на социални услуги			400,00	Общински бюджет					Община Несебър
Дейност 3.1.4.2. Изграждане на нови обекти			2 500,00	Централен бюджет					Община Несебър
Мярка 3.1.5. „Електронно управление и дигитализация в общинска администрация Несебър“	Допълняемост с останалите мерки за развитие на публичните услуги; принос към качеството на обслужването на туристите, съответно Приоритет 1.1.	Зона „Туристически ареал“	1 600,00						
Дейност 3.1.5.1. Развитие на електронните услуги и дигитализация на регистрите			1 300,00	Програма за техническа помощ 2021-2027 Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър
Дейност 3.1.5.2. Повишаване на административния капацитет в общинска администрация			300,00	Програма за техническа помощ 2021-2027 Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Приоритет 3.2. „Създаване на повече възможности за устойчива заетост“			3 200,00						
Мярка 3.2.1. „Интегрирани дейности, насочени към икономически неактивните и безработните лица“		Цялата община	1 800,00						
Дейност 3.2.1.1. Чиракуване и стажуване за безработни младежи			500,00	ПРЧР 2021- 2027					Община Несебър
Дейност 3.2.1.2. Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица			400,00	ПРЧР 2021- 2027					Община Несебър
Дейност 3.2.1.3. Обучения за придобиване на ключови умения и компетентности			400,00	ПРЧР 2021- 2027					Община Несебър
Дейност 3.2.1.4. Осигуряване на стимули за работодателите да разкриват работни места за младежи и безработни			500,00	ПРЧР 2021- 2027					Община Несебър
Мярка 3.2.2. „Развитие на предприемаческа екосистема“	Постигането на интегриран ефект с Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на културното наследство“ чрез създаването и развитието на стартиращи фирми в сферата на културния туризъм, дигитализацията на културното наследство,	Цялата община	1 400,00						

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
	творческите индустрии, събитийния туризъм и др.								
Дейност 3.2.2.1. Подкрепа за развитие на предприемачество, вкл. социално предприемачество: обучения за развитие на предприемачески умения сред младите за да могат да стартират самостоятелна стопанска дейност; изготвяне на бизнес планове; осигуряване на достъп до финансиране на стартиращите предприемачи			1 200,00	ПРЧР 2021-2027 ПКИП 2021-2027					Община Несебър
Дейност 3.2.2.2. Създаването на специална платформа, представяща възможностите за инвестиране в община Несебър и стартиране на бизнес; провеждане на специални информационни кампании за привличането на инвеститори в определени сектори и др.			200,00	Общински бюджет					Община Несебър
Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на многообразното културно наследство в община Несебър“			4 360,00						
Мярка 4.1.1. „Системно проучване и усъвършенстване на териториалноустройствената защита на културното наследство“	Синергичен ефект с останалите мерки за опазване на културното наследство	Цялата община	800,00						

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Дейност 4.1.1.1. Изготвяне на проучвания, обследвания, заснемания и археологически обследвания на отделни единични обекти			500,00	Централен бюджет Общински бюджет					Община Несебър Министерство на културата
Дейност 4.1.1.2. Завършване на процедурата по цялостна актуализация на списъка с културни ценности, картографиране и оценка на актуалното състояние			300,00	Общински бюджет					Община Несебър
Мярка 4.1.2. „Консервация, реставрация и социализация на обекти на културното наследство“	Допълва консервационно-реставрационните дейности в границите на „Старинен град Несебър“	Зона „Туристически ареал“ „Земеделска зона“ „Старопланинска зона“	1 000,00	Общински бюджет					Община Несебър
Мярка 4.1.3. „Специализирани проучвания, опазване и популяризиране на нематериалното културно наследство“	Висока степен на интеграция и нужда от единно изпълнение с Мярка 4.1.5. „Развитие на културната инфраструктура“ Интеграция с Мярка 1.1.2. „Създаване и маркетинг на туристически продукти и пакети“ относно провеждането на тематични фестивали и празници	Цялата община	360,00	Общински бюджет					Община Несебър Музей „Старинен Несебър“ Читалища

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
Мярка 4.1.4. „Ефективна популяризация и дигитализация на културното наследство“	Принос към останалите мерки по Приоритет 4.1 и Приоритет 4.2	Цялата община	400,00	Общински бюджет Частни средства					Община Несебър Частни фирми в сферата на дигиталните технологии
Мярка 4.1.5. „Развитие на културната инфраструктура в подкрепа на културното наследство и местната общност“	Принос към останалите мерки по Приоритет 4.1 и Приоритет 4.2	Цялата община	1 800,00						
Дейност 4.1.5.1. Развитие на инфраструктурата и дейността на музей „Старинен Несебър“			800,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър Музей „Старинен Несебър“
Дейност 4.1.5.2. Развитие на инфраструктурата и дейността на други обекти на културата, вкл. читалища			1 000,00	Общински бюджет Централен бюджет					Община Несебър Читалища
Приоритет 4.2. „Опазване, социализация и валоризация на световното културно наследство „Старинен град Несебър“			7 400,00						
Мярка 4.2.1. „Консервация, реставрация и социализация на археологически ценности“	Синергичен ефект с Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“	Зона „Старинен град Несебър“	3 600,00						
Дейност 4.2.1.1. Консервация, реставрация и социализация на следните индикативни обекти: - Ранновизантийски терми;			3 600,00	Централен бюджет Общински					Община Несебър Министерство на културата

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
- Археологическия комплекс при Западната порта на античния град; - Основи на елинистически жилища; - Късноантичната базилика при градското училище; - Реализиране на програма за проучване и развитие на подводното културно наследство; - Развитие на археологически парк при некропола в новия град.				бюджет ФМ на ЕИП					
Мярка 4.2.2. „Консервация, реставрация и подходяща адаптация на архитектурни ценности“	Синергичен ефект с Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“	Зона „Старинен град Несебър“	3 800,00						
Дейност 4.2.2.1. Приоритетни консервационно-реставрационни дейности за несебърските църкви, вкл. „Христос Пантократор“ и „Свети Архангели Михаил и Гавраил“			1 800,00	Централен бюджет Общински бюджет ИТИ					Община Несебър Министерство на културата
Дейност 4.2.2.2. Консервация, реставрация и социализация на турската баня			500,00	Централен бюджет Общински бюджет ФМ на ЕИП					Община Несебър Министерство на културата
Дейност 4.2.2.3. Възстановяване на автентичния образ на компрометирани несебърски			1 500,00	Централен бюджет Общински					Община Несебър

Мярка/ Дейност/ Проектна идея	Кратко описание /приложен интегриран подход по отношение на мерките/	Зона за прилагане на интегриран подход	Индикативен бюджет /хил. лв./	Източник на финансиране*	Срок /години/				Структура
					1	2	3	4	
къщи по отношение както на обема, така и на използваните материали по фасадите				бюджет ФМ на ЕИП					Частни собственици
Общо			104 680,00						

***Използвани съкращения на източниците на финансиране:**

СПРЗСР 2023-2027 – Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027

ПКИП 2021-2027 – Програма „Конкурентоспособност и иновации“ 2021-2027

ПМДР 2014-2020/2021-2027 – Програма „Морско дело и рибарство“ 2014-2020/2021-2027

ПВУ – План за възстановяване и устойчивост

ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

ПОС 2021-2027 – Програма „Околна среда“ 2021-2027

ПРЧР 2021-2027 – Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021-2027

ПО 2021-2027 – Програма „Образование“ 2021-2027

ИТИ – Интегрирани териториални инвестиции по линия на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027

ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство

5.3. ПРИЛОЖЕНИЕ №1А – ИНДИКАТИВЕН СПИСЪК НА ВАЖНИ ПРОЕКТИ

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“			
Мярка 2.1.1. „Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежите и съоръженията за пречистване на отпадните води“			
Улична битова канализация, обслужваща подземен паркинг в ПИ с идентификатор 51500.502.429 /УПИ I-общ., кв.57/ по КК на гр. Несебър	-	12	100,00
Основен ремонт на главен канализационен колектор Ф500 в съществуваща алея	-	12	295,00
СМР по селищна водопроводна мрежа - Етап 1 с. Оризаре	-	24	3415,00
СМР на селищна водопроводна мрежа с. Оризаре - Етап 2	-	12	1,00
Изграждане на нова водопроводна мрежа - Етап 2	-	24	2740,00
Мярка 2.1.2. „Развитие и разширяване обхвата на системата за управление на отпадъците“			
Изграждане на подземни съоръжения с контейнери за битови отпадъци - Несебър	-	12	1,00
Изграждане на подземни съоръжения с контейнери за битови отпадъци - Обзор	-	12	1,00
Закриване и рекултивация на съществуващо депо за твърди битови отпадъци в м. Балабана, гр. Обзор	-	12	30,00
Мярка 2.1.4. „Превенция и управление на природни рискове“			
СМР по укрепване на свлачище над кв.44, кв.45 и ул. „Младежка“	-	12	1,00
Приоритет 2.2. Изграждане на качествена жизнена среда за местните хора и туристите			
Мярка 2.2.1. „Обновяване на транспортната инфраструктура и развитие на устойчива мобилност“			

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Ремонт на местен път от м. Иракли до с. Емона	-	24	9600,00
Подземен паркинг в УПИ I-общ., кв. 57 по плана на гр. Несебър (ПИ 51500.502.429), община Несебър	-	24	4770,00
Ново улично осветление на велоалея от кк „Слънчев бряг“ (път I-9) до ПИ 51500.57.53, землище Несебър	-	12	555,25
Изграждане на улица „Камчия“ (ПИ 61056.501.510) от о.т.596-597-598-590) с.Равда, община Несебър	-	12	200,00
Изграждане на улица „Резвая“ (ПИ 61056.501.503) от о.т.12-10 с. Равда, община Несебър	-	12	340,00
Изграждане на ново улично осветление на улица „Резвая“ /ПИ 61056.501.503/ о.т. 12 - 10, с. Равда, общ. Несебър	-	12	82,79
Изграждане на ново улично осветление на улица улица „Дунав“ /ПИ 61056.501.513/ о.т. 564 - 565 - 567 - 569, с. Равда, общ. Несебър	-	12	71,03
Изграждане на ново улично осветление на улица улица „Искър“ /ПИ 61056.501.514/ о.т. 570 - 571 - 574 - 575 - 578, с. Равда, общ. Несебър	-	12	98,79
Изграждане на ново улично осветление на улица „Камчия“ /ПИ 61056.501.510/ о.т. 596 - 597 - 598 - 570, с. Равда, общ. Несебър	-	12	61,03
Изграждане на улица между квартали 3101, 3102, 3301, 3302, 3401, 3403, 3405 и 3502 /от46 до от335/ КК Слънчев бряг - Запад - строителен и авторски надзор	-	12	19,00
СМР по енергийно ефективна реконструкция и модернизация на улично осветление на ул. „Изгрев“, ул. „Места“, ул. „Плиска“ и ул. „Васил Левски“ в гр. Несебър - авторски надзор	-	12	2,05
Изграждане на улично осветление по ул. „Първа“, КК Слънчев бряг - Запад, паркинги и западен тротоар, успореден на локално платно - авторски надзор	-	12	2,25
Изграждане на улично осветление за паркинги и тротоари от о.т.43 до о.т.59, улица „Първа“ II етап - КК Слънчев бряг - Запад	-	12	470,00

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Изграждане на паркинги и тротоари от т.43 до от 59 - улица „Първа“ II етап, КК Слънчев бряг - Запад	-	12	1800,00
Изграждане на улично и алеино осветление в ПИ 51500.507.227, ПИ 51500.505.250 и част от ПИ 51500.507.266 в КК Слънчев бряг, община Несебър - авторски надзор	-	12	4,30
Основен ремонт на път в ПИ 51500.75.25 и ПИ 51500.75.203 м. Кокалу (отсечка от старо трасе на път РП I-9 Бургас-Варна за включване в общинска транспортна система), гр. Несебър	-	12	200,00
Изграждане на улици в кв. „Фондови“ зад стадиона в гр. Несебър	-	12	1000,00
Основен ремонт на улица от о.т.307 КК Слънчев бряг до кръстовище с ул. „Сатурн“ (в ПИ 51500.505.295 и ПИ 51500.31.43)	-	12	740,00
Изграждане на обслужващи улици в КК Слънчев бряг - Запад в част от ПИ 51500.506.303 и ПИ 51500.506.302	-	12	850,00
Изграждане на обслужващи улици в КК Слънчев бряг - Запад в част от ПИ 51500.506.274 и ПИ 51500.506.288	-	12	600,00
Строително монтажни работи на зарядна колонка за електромобили	-	12	1,00
Изграждане на подземен паркинг в УПИ I-общ., кв. 57, по плана на гр. Несебър (ПИ 51500.502.429) по к.к. на гр. Несебър	-	12	1,00
Изграждане на улица от о.т. 1006 до о.т.1021 по регулационната граница м. Хендек Тарла и м. Кокалу	-	12	1,00
Изграждане на ново улично осветление в ПИ 11538.4.66 по КК на гр. Свети Влас, между о.т.52 и о.т.96 - строителен надзор	-	12	7,00
Изграждане на ново улично осветление в ПИ 11538.502.273, ПИ 11538.502.278, ПИ 11538.502.281, ПИ 11538.502.282 по КК на гр. Свети Влас, ул. „Ясен“ между о.т.74, 75, 76, 77, 78	-	12	122,00
Изграждане на улици в м. Инцараки	-	12	200,00
Изграждане на ул. „Искър“, Равда – строителен и авторски надзор	-	12	7,00

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Изграждане на улично осветление по ул. „Хоризонт“, Равда - строителен надзор	-	12	5,50
Реконструкция на улично осветление на ул. „Македония“, Равда - авторски надзор	-	12	1,85
Изграждане на улично осветление по ул. „България“, Равда - авторски надзор	-	12	1,85
Изграждане на улица „Камчия“, Равда (ПИ 61056.501.510) от о.т.596-597-598-590 с. Равда	-	12	1,00
Изграждане на улица „Марица“, Равда (ПИ 61056.501.512) от о.т.557-570-589 с. Равда	-	12	350,00
Изграждане на улица „Хаджийска“, Равда (ПИ 61056.501.509) от о.т.9-10-15 с. Равда	-	12	130,00
Изграждане на улично осветление на ул. „Дунав“ в с. Равда	-	12	75,00
Изграждане на улично осветление на ул. „Искър“ в с. Равда	-	12	102,00
Изграждане на улично осветление на ул. „Камчия“ в с. Равда	-	12	63,00
Изграждане на улично осветление на ул. „Резвая“ в с. Равда	-	12	80,00
Изграждане на енергийно ефективно улично осветление в с. Равда	-	12	1,00
СМР по западна алея на път IV-90046/ от ПИ 39164.13.48 до ПИ 39164.502.2/, с. Кошарица, община Несебър - строителен надзор	-	12	16,00
Реконструкция на водостоци път с. Кошарица	-	12	120,00
Изграждане на подпорна стена на ул. „23 септември“ с.Кошарица	-	12	100,00
Изграждане на подпорна стена на ул. „Тунджа“ с. Кошарица	-	12	100,00
Изграждане на велоалея южно от третокласен път III – 9061 / к.к. Слънчев бряг – с. Тънково	-	12	80,00
Реконструкция на път от ОПС – „Тънково 1“ (Връзка с плочогредов мост) до път III-9061 (Оризаре - Сл. бряг)	-	12	300,00
Ново улично осветление на велоалея южно от третокласен път III-9061 / к.к. Слънчев бряг - с. Тънково	-	12	560,00

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Изграждане на велоалея от с. Гюльовца до с. Оризаре	-	12	1,00
Мярка 2.2.2. „Благоустрояване, озеленяване и естетизация на градската среда“			
Изработка, доставка и монтаж на метален парапет на голямата буна	-	12	45,30
Строителни дейности по рекреация и атракция в УПИ I и УПИ II, кв.78, по плана на град Несебър - Подобект 1: Рекреация и атракция в УПИ I, кв.78, по плана на гр. Несебър	-	12	240,00
Строителни дейности на обект: Рекреация и атракция в УПИ I и УПИ II, кв.78, по плана на град Несебър - Подобект 2: Външни площадкови ВиК мрежи в УПИ I и II, кв.78, по плана на гр. Несебър	-	12	321,00
Строителни дейности на обект: Рекреация и атракция в УПИ I и УПИ II, кв.78, по плана на град Несебър - Подобект 3: Осветление в УПИ I и II, кв.78, по плана на гр. Несебър	-	12	10,00
Строителни дейности на обект: „Благоустрояване, реконструкция и модернизация на площадки и пространство в кв. 15 в ж.к. Черно море, гр. Несебър“ - строителен надзор	-	12	4,50
Монтаж на колумбарийни колони за гробищен парк Несебър	-	12	60,00
СМР, паркоустройство и благоустрояване на площадно пространство на площад „Свобода“ и прилежащи улици	-	12	700,00
СМР на парково пространство с идентификатор 53045.502.255 до площад „Свобода“ в гр. Обзор - детска площадка, озеленяване и алеино осветление	-	12	500,00
Изграждане на открит общински пазар гр. Обзор в ПИ 53045.501.166	-	12	600,00
Изграждане на входна арка „ЮГ“ с прилежащо озеленяване в ПИ 53045.222.520 - Обзор	-	12	80,00
Благоустрояване на пространство в ПИ 39164.501.464 на ул. „Желю Воевода“ с.Кошарица	-	12	150,00
Направа на паметник на Г. С. Раковски в с. Оризаре	-	12	60,00
Основен ремонт на обществен селищен парк в с. Оризаре	-	12	400,00

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Основен ремонт на пространство с. Гюльовца в ПИ 18469.501.146.1 (Детска площадка в ПИ 18469.501.694)	-	12	90,00
Мярка 2.2.3. „Обновяване и енергийна ефективност на сградния фонд“			
Преустройство на павилион №17 в Стар град Несебър в магазин и обществена тоалетна	-	12	50,00
Строителни дейности по саниране на административна сграда Община Несебър	-	12	1,00
Изграждане на обреден дом в ПИ 51500.74.142, м. Кокалу, землище на гр. Несебър	-	12	1100,00
Основен ремонт и преустройство на полифункционална сграда с. Равда	-	12	5000,00
Изграждане на многофункционална сграда с. Кошарица	-	12	500,00
Изграждане на многофункционална сграда с пенсионерски клуб в УПИ IV-331 в кв.31/ПИ 53822.501.331/ по плана на с. Оризаре	-	12	190,00
Изграждане на многофункционална сграда за обществено обслужване в ПИ 02703.501.638 по КК на с. Баня	-	12	750,00
Мярка 2.2.4. „Обновяване на съществуващите и изграждане на нови спортни съоръжения и детски площадки“			
Закрит плувен басейн в УПИ II, кв. 3 по плана на ж.к. „Черно море“, гр. Несебър, община Несебър	-	24	5500,00
Изграждане на спортни игрища с огради, осветление и паркинг с местонахождение: ПИ 11538.501.539 в гр. Свети Влас, община Несебър	-	12	1010,00
Изграждане на осветление на голямо игрище с изкуствена настилка до градски стадион, гр. Несебър, УПИ VI-общ., кв.403, с идент. 51500.508.89 по КК Слънчев бряг - Запад, Община Несебър	-	12	98,99
Изграждане на площадка за спорт на открито в ПИ 61056.65.17 по плана на с. Равда, общ.Несебър	-	12	408,00
Изграждане на скейт парк гр. Несебър	-	12	890,00

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
Изграждане на осветление на градски стадион Несебър	-	12	300,00
Реконструкция на съществуваща площадка за игра в УПИ IV-общ. кв.6301, по плана на КК Слънчев бряг	-	12	260,00
Изграждане на футболно игрище в спортно рекреационен парк в ПИ 11538.2.27, 11538.5.51 и ПИ11538.501.191	-	12	110,50
СМР на детска площадка в кв. „Русалка“	-	12	150,00
Изграждане на спортно игрище за минифутбол с. Равда	-	12	400,00
Изграждане на детска площадка в ПИ 39164.501.276 в с. Кошарица - строителен надзор	-	12	4,00
Изграждане на фитнес на открито с. Оризаре	-	12	100,00
Приоритет 3.1. „Осигуряване на достъпни и качествени публични услуги“			
Мярка 3.1.2. „Подобряване на образователния процес, рехабилитация и модернизация на образователната инфраструктура“			
Преустройство на партерен етаж в СУ „Л.Каравелов“ - стар град	-	12	300,00
Изграждане на пристройка към ДГ „Моряче“, гр. Несебър, кв. Черно море	-	12	800,00
Основен ремонт на дворно пространство, детски площадки и съоръжения в ДГ „Яна Лъскова“, гр. Несебър - строителен надзор	-	12	5,50
Инженеринг по саниране на ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“, гр. Свети Влас	-	12	1,00
Преустройство на санитарни възли в ОУ „Св.Св.Кирил и Методий“, гр. Обзор - строителен и авторски надзор	-	12	10,00
СМР на подпорна стена в двора на ОУ „Св.Св.Кирил и Методий“ към ул. „Трети март“ гр. Обзор	-	12	55,00
Основен ремонт на дворно пространство и частично вътрешно преустройство в ДГ „Обзорче“	-	12	1,00
Изграждане на външна класна стая ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“ с. Равда	-	12	250,00

Приоритет/ Мярка/ Проект	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)
СМР по саниране на ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“ с. Равда	-	12	1,00
Минифутболно игрище в двора на ОУ „Св.Иван Рилски“	-	12	1,00
Изграждане на котелно към СУ „Г.С.Раковски“ с. Оризаре - строителен надзор	-	12	7,10
Изграждане на физкултурен салон в с. Оризаре - УПИ IV- общ. кв. 36 по плана на с. Оризаре	-	12	1,00
Модернизация за спортни игрища в училищен двор на ОУ „Васил Левски“ с местонахождение в УПИ I, кв. 15 по плана на с. Тънково	-	12	400,00
Изграждане на физкултурен салон УПИ II–общ, кв.16, имот № 18469.501.159 по плана на с. Гюльовца	-	12	1,00
Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на многообразното културно наследство в община Несебър“			
Мярка 4.1.5. „Развитие на културната инфраструктура в подкрепа на културното наследство и местната общност“			
Преустройство, укрепване и надстройка на съществуващи едноетажни сгради 53045.502.294.4 и 53045.502.294.5 и обособяването на етажна сграда „АРХЕОЛОГИЧЕСКИ МУЗЕЙ“ в УПИ I от кв. 24 по регулационния план на гр. Обзор, община Несебър	-	24	1342,00
Ревитализация и обогатяване на експозиция на къща на Москояни – етнографски музей гр. Несебър - оборудване	-	12	35,00
Строителни дейности по саниране на НЧ „Яна Лъскова-1905“	-	12	1,00

5.4. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Цел/ Приоритет	Общински бюджет	Общ дял	Централен бюджет	Общ дял	Фондове на ЕС	Общ дял	Частни инвестиции	Общ дял	Други (ФМ на ЕИП)	Общ дял	Общо
Цел 1	4 800,00	4,59%	220,00	0,21%	5 180,00	4,95%	2 400,00	2,29%	0,00	0,00%	12 600,00
Приоритет 1.1	2 700,00	2,58%	0,00	0,00%	1 500,00	1,43%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	4 200,00
Приоритет 1.2	2 100,00	2,01%	220,00	0,21%	3 680,00	3,52%	2 400,00	2,29%	0,00	0,00%	8 400,00
Цел 2	28 650,00	27,37%	21 635,00	20,67%	12 885,00	12,31%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	63 170,00
Приоритет 2.1	2 850,00	2,72%	10335,00	9,87%	10 385,00	9,92%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	23 570,00
Приоритет 2.2	25 800,00	24,65%	11300,00	10,79%	2 500,00	2,39%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	39 600,00
Цел 3	4 500,00	4,30%	4 500,00	4,30%	8 150,00	7,79%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	17 150,00
Приоритет 3.1	4 300,00	4,11%	4500,00	4,30%	5 150,00	4,92%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	13 950,00
Приоритет 3.2	200,00	0,19%	0,00	0,00%	3 000,00	2,87%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	3 200,00
Цел 4	6 610,00	6,31%	2 750,00	2,63%	1 200,00	1,15%	200,00	0,19%	1 000,00	0,96%	11 760,00
Приоритет 4.1	3 710,00	3,54%	450,00	0,43%	0,00	0,00%	200,00		0,00	0,00%	4 360,00
Приоритет 4.2	2 900,00	2,77%	2300,00	2,20%	1 200,00	1,15%	0,00		1 000,00	0,96%	7 400,00
За всички проекти	44 560,00	42,57%	29 105,00	27,80%	27 415,00	26,19%	2 600,00	2,48%	1 000,00	0,96%	104 680,00

5.5. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Община Несебър разполага с разработена действаща Програма за устойчиво развитие на туризма за периода 2018-2024 г. Програмата систематизира визията, целите, стратегиите, приоритетите, мерките и проектите по отношение на устойчивото развитие на общинската територия като туристическа дестинация. Програмата представя платформа за координирани действия на всички заинтересовани страни за ефективното усвояване на туристическия потенциал на общинската територия. Програмата е изготвена в изпълнение на задълженията на Кмета на община Несебър да разработи програма за развитие на туризма на територията на общината в съответствие с приоритетите на областната стратегия, маркетинговата стратегия на туристическия район и съобразно местните туристически ресурси и потребности. (Чл. 12. т. 1 във връзка с чл. 11. ал. 1 и ал. 2 от Закона за туризма (ЗТ).

В допълнение и за постигане на съгласуваност между ПИРО и секторния документ, в интегрирания план са заложили конкретни приоритети и мерки в подкрепа на туризма:

Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“

Мярка 1.1.1. „Изграждане на туристическа обслужваща инфраструктура“

Дейност 1.1.1.1. Развитие на интегрирана мрежа от туристическо-информационни центрове в общината;

Дейност 1.1.1.2. Обособяване на културно-туристически маршрути и еко пътеки и развитие на системата от средства за информация и ориентация;

Дейност 1.1.1.3. Изграждане на дребномащабна инфраструктура около атракциите като озеленени площи и паркинги;

Дейност 1.1.1.4. Приходогенериращи обекти като заведения за хранене, които допълват създаването на завършени туристически продукти.

Мярка 1.1.2. „Създаване и маркетинг на туристически продукти и пакети“

Дейност 1.1.2.1. Пазарни проучвания, маркетингови стратегии, рекламни кампании

Дейност 1.1.2.2. Дигитален маркетинг

Дейност 1.1.2.3. Разработване и разпространение на рекламno-информационни материали и участие в национални и международни туристически борси

Дейност 1.1.2.4. Провеждането на тематични исторически фестивали и празници

5.6. ПРОГРАМА ЗА УСТОЙЧИВА ГРАДСКА МОБИЛНОСТ

Устойчивата градска мобилност е предмет на стратегическите предложения и е заложена на оперативно ниво като част от мерките и дейностите на Програмата за реализация на ПИРО Несебър чрез конкретни предложения за подобряване качеството на транспортната инфраструктура и свързаността:

Приоритет 2.2. Изграждане на качествена жизнена среда за местните хора и туристите

Мярка 2.2.1. „Обновяване на транспортната инфраструктура и развитие на устойчива мобилност“

Дейност 2.2.1.1. Реконструкция и рехабилитация уличната мрежа в урбанизираните територии;

Дейност 2.2.1.2. Реконструкция и рехабилитация на пътища извън населените места;

Дейност 2.2.1.3. Развитие на устойчива мобилност (в т.ч. цялостно подобряване на достъпността и безопасността на транспорта със специално внимание към спирките на автобусния транспорт в община Несебър; разширяване на мрежата от велоалеи и тяхното интегриране; обособяване на безопасни пешеходни зони и маршрути; изграждане на буферни паркинги; въвеждане на инструменти и решения на „интелигентната“ мобилност, свързани с изграждането на системи за управление и контрол на трафика – изискване за намаляване на транспортния натиск върху старинен град Несебър през летния сезон).

6. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

6.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Утвърдената дефиниция за климат е многогодишния режим на времето на дадено място, предопределено от неговите географски характеристики. Изменението на климата представлява установяването на ново равновесно състояние на климата, свързано с променени стойности на климатичните параметри. Според повечето теории, следствие на т. нар. „парников ефект“ се наблюдава постепенно увеличение на средногодишните температури на земята. Основен принос към парниковия ефект имат парниковите газове, чиито по-големи концентрации са зависими от човешката дейност. С това са свързани организацията на икономиката, начина на използване и обработване на земята, както и интензивната урбанизация на земеделски и горски територии. В резултат се оформят промени в повърхността на сушата, растителната покривка и състава на атмосферата.

6.2. НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Неразделна част от стратегическата рамка на регионалното планиране е и проблематиката по изменението на климата. Климатичните промени и последиците от природни бедствия и обособяването на рискови зони изискват подходящия набор от мерки за превенция и адаптация. Този факт се утвърждава и от специално разработената **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 година**. Документът идентифицира и описва възможните рискове, свързани с изменението на климата и потенциалните негативни въздействия върху развитието на икономическите сектори. Дефинирани са цели и приоритети за адаптиране към климатичните промени, както и конкретно приложимите мерки и действия. Стратегията посочва, че България е разположена в регион с висока уязвимост спрямо климатичните промени, най-вече по отношение повишаването на температурата и интензивните валежи. В резултат се появяват екстремни засушавания и наводнения, които оказват крайно негативно въздействие върху социално-икономическото развитие. Други проявяващи се проблеми са горските пожари и свлачищата. Констатациите на Стратегията са за трайно влошаване на ситуацията по отношение на климата, вкл. постепенно увеличение на годишните температури, значително намаляване на дъждовете през летния сезон, увеличаване честотата на бедствените явления. Всичко това неминуемо ще сложи отпечатък върху природните ресурси, селското стопанство и горското стопанство, редом с ключови отрасли на българската икономика и изисква предвиждането на мерки за превенция. Дефинирани са следните стратегически цели пред България във връзка с климатичните политики:

1. Приобщаване и интегриране на адаптирането към изменението на климата;
2. Изграждане на институционален капацитет за адаптиране към изменението на климата;
3. Повишаване на осведомеността относно адаптирането към изменението на климата;
4. Изграждане на устойчивост към изменението на климата.

6.3. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Националното законодателство регламентира необходимите действия в тази специфична област чрез Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Той постановява България да изпълнява задълженията си по отношение на Рамковата конвенция на Обединените нации по изменение на климата (РКОНИК), Протокола от Киото и Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове. Чл. 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- повишаване на енергийната ефективност;
- увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници за собствени нужди, както и за покриване на обществени разходи за вече съществуващи проекти за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници;
- улавяне и оползотворяване на метан;
- залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването; залесяването и повторното залесяване може да бъдат осъществявани само с местни видове, обитавали или обитаващи съответния регион или географски пояс, а използваните методи трябва да бъдат природосъобразни и да отчитат научните достижения в тази област и опита с адаптацията към климатичните промени на страните, подписали РКОНИК;
- разработване и внедряване на екологични технологии, които стимулират повишаването на енергийната ефективност и/или използването на енергия от възобновяеми източници;
- разработване и въвеждане на политика за ограничаване изменението на климата с цел изпълнение на задълженията по Протокола от Киото;
- образователни мерки, научни изследвания и мерки за подобряване на административния капацитет и управлението на дейностите по политиката по ограничаване изменението на климата;
- повишаване информираността на широката общественост по въпроси, свързани с изменението на климата;
- разработване и въвеждане на мерки за адаптация към изменението на климата.

6.4. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената екологична рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- Мерки за ограничаване изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект);
- Мерки за адаптация към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се вследствие климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват нужните корективни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Предходните описания и представяне на законодателната рамка, позволяват синтезирането на някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават инициативите и проектите в областта на климатичните промени на община Несебър в периода 2021-2027 г.:

- Въвеждане и поддържане на системи за мониторинг, контрол и оценка на качеството на компонентите на околната среда;
- Повишаване на публичната информираност и осъзнатост относно екологичната проблематика, в т. ч. и изменението на климата;
- Повишаване на административния капацитет на община Несебър за изпълнение на екологична политика и реализиране на мерки и проекти в сферата.

Мерки за ограничаване изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради;
- Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници;

- Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи;
- Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение;
- Подобряване на системата за управление на отпадъците;
- Закриване и рекултивация на съществуващи сметища и терени със замърсявания. Ограничаване вредните емисии на метан;
- Оптимизиране начина на трайно ползване на земните ресурси;
- Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство;
- Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии.

Мерки за адаптация към изменението на климата:

- Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежа;
- Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени;
- Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителни канали и дерета;
- Изграждане на съоръжения за защита от горски пожари;
- Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове.

В допълнение, **конкретните мерки на ПИРО Несебър** също имат принос към противодействието на изменението на климата и адаптацията към вече настъпилите промени. Към тях се присъединяват:

Мярка 2.1.1. „Реконструкция и доизграждане на ВиК мрежите и съоръженията за пречистване на отпадните води“

Дейност 2.1.1.1. Реконструкция и доизграждане на водоснабдителни мрежи;

Дейност 2.1.1.2. Реконструкция и доизграждане на канализационни мрежи, вкл. пречиствателни съоръжения;

Мярка 2.1.2. „Развитие и разширяване обхвата на системата за управление на отпадъците“

Дейност 2.1.2.1. Изготвяне на актуален морфологичен анализ на отпадъците в община Несебър;

Дейност 2.1.2.2. Изграждане на инсталации за рециклиране на разделно събрани отпадъци;

Дейност 2.1.2.3. Проектиране и изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци;

Дейност 2.1.2.4. Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост;

Дейност 2.1.2.5. Закупуване на съдове за битови отпадъци;

Дейност 2.1.2.6. Създаване на общинска система за разделно събиране на опасните отпадъци от бита;

Мярка 2.1.3. „Опазване на горските ресурси и защитените територии и зони“

Дейност 2.1.3.1. Планирани сечи за премахване на увредени дървета, спиране разпространението на вредители, подобряване на видовото разнообразие и др.;

Дейност 2.1.3.2. Възобновяване и планирано залесяване с подходящи видове;

Дейност 2.1.3.3. Изграждане на противопожарната инфраструктура;

Дейност 2.1.3.4. Изготвяне на планове за действие с предмет защитени видове, изпълнение на мерки за хабитатите;

Дейност 2.1.3.5. Развитие на обектите на природното наследство като туристически атракции, вкл. екопътеки, монтиране на подходящи дървени информационни табели, беседки, пейки, кошчета и др.;

Мярка 2.1.4. „Превенция и управление на природни рискове“

Дейност 2.1.4.1. Мероприятия за предотвратяване на наводнения, в т.ч. корекция, укрепване и възстановяване на проводимостта на речните корита и зоните на водосбор;

Дейност 2.1.4.2. Намаляване или недопускане на отрицателните въздействия върху повърхностните и подземните водни тела;

Дейност 2.1.4.3. Поддържане на язовири;

Дейност 2.1.4.4. Укрепване на свлачища; укрепване на бреговата ивица;

Мярка 2.1.5. „Подобряване качеството на атмосферния въздух“

Дейност 2.1.5.1. Замяна на отоплителните уреди с твърдите горива и приложението на алтернативни форми на отопление, вкл. ВЕИ;

Дейност 2.1.5.2. Изграждане на зелена инфраструктура за намаляване на вторичното разпращане;

Мярка 2.2.1. „Обновяване на транспортната инфраструктура и развитие на устойчива мобилност“

Дейност 2.2.1.1. Реконструкция и рехабилитация уличната мрежа в урбанизираните територии;

Дейност 2.2.1.2. Реконструкция и рехабилитация на пътища извън населените места;

Дейност 2.2.1.3. Развитие на устойчива мобилност.

7. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

7.1. ДЕЙСТВИЯ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

7.1.1. Доклади и оценки за изпълнението на ПИРО

Законът за регионалното развитие дефинира като основни дейности по наблюдението и оценката на ПИРО своевременното изработване на следните инструменти:

- **Годишен доклад** за наблюдение на изпълнението на плана – разработването на докладът е отговорност на кмета на общината, който го представя пред общинския съвет, който от своя страна го одобрява;
- **Междинна оценка** – кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет резултатите от междинната оценка;
- **Последваща оценка** – кметът на общината внася за обсъждане и одобряване от общинския съвет резултатите от последващата оценка.

Съдържание на Годишните доклади съгласно Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (чл. 72):

1. общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;
2. постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;
3. действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината, в т. ч.:
 - а) мерките за наблюдение и създадените механизми за събиране, обработване и анализ на данни;
 - б) преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана за интегрирано развитие на общината през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
 - в) мерките за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината;
 - г) мерките за постигане на необходимото съответствие на плана за интегрирано развитие на общината със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени;
 - д) мерките за прилагане принципа на партньорство;
 - е) резултатите от извършени оценки към края на съответната година;
4. изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
5. заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

Съдържание на Междинната оценка съгласно Закона за регионалното развитие (чл. 33):

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на ПИРО.

Съдържание на Последващата оценка съгласно Закона за регионалното развитие (чл. 34):

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

За единен стандарт в проследяването на реализацията на ПИРО при равностойно отчитане на проекти/приноси от различните сектори/дирекции на общината е **препоръчително утвърждаването на единни стандарти за отчитане на проекти и индикатори** от страна на отделните дирекции и отдели на общинска администрация. Тези стандарти следва да кореспондират със структурата на Програмата за реализация на ПИРО, вкл. нейната съставна финансова таблица.

7.1.2. Годишно планиране на изпълнението на ПИРО

В допълнение, за да се постигне още по-ефективен процес на изпълнение, наблюдение и оценка на ПИРО е препоръчително изготвянето на **годишни планове** за изпълнение на ПИРО в координация между отделните общински дирекции и отдели. Тези годишни планове следва да представляват кратък оперативен документ с дефиниране на конкретни проекти за изпълнение на годишна основа, произлизащи от Програмата за реализация на ПИРО и в съответствие с нейните мерки.

Примерното съдържание на годишния план може да бъде следното:

1. Общи данни за ПИРО Несебър и годишния план;
2. Кратко описание на планираните проекти в рамките на календарната година, вкл. текущи проекти от предходната година;
3. Организация за изпълнение с разпределение на отговорностите;
4. График за изпълнение по месеци;
5. Приложение – извадка от Програмата за реализация на ПИРО (Актуализиран вариант на Приложение А1 с проектите с предимство и проектна готовност).

7.2. АКТУАЛИЗИРАНИ ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

Индикаторите за наблюдение и оценка са неразделна част от цялостната система за проследяване на изпълнението на ПИРО. Чрез тях се отчита степента на постигане на целите и темповете в изпълнението на приоритетите, което позволява обективна оценка относно ефективността и ефикасността на плана. Индикаторите са подбрани по

такъв начин, че да съответстват на тематичния обхват на целите и набора от мерки на приоритетите. Всеки един индикатор има ясно количествено измерение, привързано към достъпен източник на информация с посочена базова и определена целева стойност, така че индикаторите да бъдат практически приложим инструмент. Наборът от индикатори следва да бъде отчитан на годишна основа като част от изготвянето на годишните доклади за ПИРО, както и в Междинната оценка по средата на програмния период.

При определянето на базисните стойности на индикаторите са използвани официалната статистика на НСИ, Агенцията по заетостта, както и данните от публични регистри на общинско и национално ниво. Подборът и остойностяването на индикаторите са базирани на анализа на ПИРО, като широкият набор от статистически данни е сведен до кратък набор от индикатори. Някои от индикаторите са с текущо отчитане на база актуалната статистическа информация, докато други се отчитат с натрупване на база отчетите за работа на отделните дирекции и отдели.

Съобразно Методическите указания за разработването и прилагане на ПИРО, индикаторите са два вида:

- Индикатори за продукт – този вид индикатори отразяват приоритетите на ПИРО и позволяват да се проследи доколко успешно се изпълняват дефинираните мерки и по какъв начин планът допринася за развитието на различните сектори и територии, вкл. икономика, обществени услуги, транспорт, техническа инфраструктура, жизнена среда и др. Този вид индикатори обобщава изпълнението на конкретни проекти и привлечените инвестиции, поради което за повечето от тази група базисната стойност е 0, а отчитането им е с натрупване;
- Индикатори за резултат – тези индикатори отразяват целите на плана и позволяват да се определи степента на тяхното изпълнение, както и общото въздействие на ПИРО за подобряването на социално-икономическата ситуация. В този случай се използват показатели от текущата статистика на НСИ и Агенцията по заетостта, базисната им стойност е към последната година с налични данни, а отчитането им през годините позволява да се проследи доколко постигнатите резултати се доближават или отклоняват от поставените цели.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART. Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – количествено измерими, така че да се позволява сравнение между текущите стойности през годините, между базовата и целевата стойност;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите са пряко свързани с целите и приоритетите на плана и в същото време са реалистични за постигане като стойности;

- Timely (съобразени с времето) – заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Процесът на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през два етапа:

- Преглед на Списък на общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез ЕСИФ за периода 2021-2027 г. съгласно Методическите указания за ПИРО и подбор на релевантните за община Несебър;
- Преглед на анализа на ПИРО и селекция на използваните статистически данни, които най-добре отразяват стратегическите цели и приоритети.

Таблица 15. Индикатори за резултат

№	Индикатори за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година)	Междинна стойност (година)	Целева стойност (2027 г.)
Цел 1. „Икономически растеж върху основата на синята икономика“						
1	Произведена продукция от нефинансовите предприятия	Хил. лв.	НСИ	954 (2018 г.)	1 080,74 (2022 г.)	1 200
2	Приходи от дейността от нефинансовите предприятия	Хил. лв.	НСИ	1 488 (2018 г.)	1 778,5 (2022 г.)	2 000
3	Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор	Хил. евро	НСИ	-	109 393,6 (2022 г.)	120 000
4	Реализирани нощувки на година	Брой	НСИ	7 345 946 (2019 г.)	6 477 838 (2022 г.)	7 500 000
Цел 2. „Устойчиво териториално развитие“						
1	Реализирани инвестиции във ВиК сектора	Хил. лв.	Община Несебър ИСУН	-	0 (2024 г.)	5 000
2	Реализирани инвестиции за управление на отпадъците	Хил. лв.	Община Несебър ИСУН	-	0 (2024 г.)	2 500
3	Дължина на рехабилитираната пътна настилка, част от общинската пътна мрежа	Километър	Община Несебър	0 (2020 г.)	62,77 (2021-23 г.)	100
4	Брой обществени сгради с внедрени мерки за ЕЕ	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	1 (2021-23 г.)	7
Цел 3. „Социално благоденствие“						
1	Естествен прираст	‰	НСИ	-	-4,01 (2023 г.)	-3,5
2	Ниво на безработица	%	НСИ, АСП	6,3 (2018 г.)	3,75 (2023)	4,5
3	Средна годишна брутна работна заплата	Лева	НСИ	9 023 (2018 г.)	13 674 (2022 г.)	15 000

№	Индикатори за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година)	Междинна стойност (година)	Целева стойност (2027 г.)
4	Новоразкрити социални услуги	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	0 (2021-23 г.)	2
5	Среден успех на учениците по БЕЛ на НВО	Оценка	МОН, ИПИ	3,52	3,00 (2023)	4
Цел 4: „Изявено културно наследство – емблема на община Несебър“						
1	Разработен План за опазване и управление на „Старинен град Несебър“	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	1
2	Реализирани инвестиции за консервация и реставрация на културно наследство	Хил. лв.	Община Несебър	-	0 (2024)	8 000

Таблица 16. Индикатори за продукт

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година)	Междинна стойност (година)	Целева стойност (2027)
Приоритет 1.1. „Развитие на устойчив и целогодишен туризъм“						
1	Заетост на местата за настаняване	%	НСИ	-	50 (2022)	60
2	Дял на реализираните нощувки от български граждани	%	НСИ	-	9,65 (2022)	14
3	Разработени културно-туристически маршрути и екопътеки	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	2
Приоритет 1.2. „Развитие на по-разнообразна икономика с фокус върху селското стопанство и преработващата промишленост“						
1	Предприятия - общо	Брой	НСИ	5 510 (2018 г.)	4 760 (2022 г.)	5 500
2	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (РДМА)	Млн. лв.	НСИ	211 (2018 г.)	195,8 (2022 г.)	215
3	Заети лица	Брой	НСИ	18 578 (2018)	15 955 (2022 г.)	18 600
4	Дял на приходите от дейността, генерирани от селското стопанство и преработващата промишленост (общо)	%	НСИ	-	3,99 (2022)	6
5	Брой проекти за преработка на продукти от риболов и аквакултури	Брой	ИСУН, Община Несебър	-	0 (2024)	3
Приоритет 2.1. „Опазване и рационално използване на природните ресурси“						

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година)	Междинна стойност (година)	Целева стойност (2027)
1	Реализирани проекти за подобряване качеството и достъпа до питейна вода	Брой	Община Несебър, ВиК оператор	0 (2020 г.)	2 (2021-23 г.)	4
2	Изграждане/ рехабилитация на канализация	Километър	Община Несебър, ВиК оператор	0 (2020 г.)	0,369 (2021-23 г.)	5
3	Реализирани проекти за укрепване на свлачища; укрепване на бреговата ивица	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	3
Приоритет 2.2. Изграждане на качествена жизнена среда за местните хора и туристите						
1	Реализирани проекти за нови и рехабилитация на съществуващи публични пространства (площади, тротоари, паркове, градини)	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	20 (2021-23 г.)	30
2	Реализирани проекти за развитие на устойчива градска мобилност	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	2
3	Реновирани/изградени спортни обекти	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	11 (2021-23 г.)	15
Приоритет 3.1. „Осигуряване на достъпни и качествени публични услуги“						
1	Реновирани образователни обекти	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	2 (2021-23 г.)	4
2	Реализирани проекти за подобряване на достъпността и качеството на здравната грижа	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	4
3	Внедрени нови стандарти/добри практики в общинска администрация	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	8 (2023 г.)	10
4	Средногодишен брой обучения за служители	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	10 (2023 г.)	5
5	Средногодишен брой обучени служители	Брой	Община Несебър	0 (2020 г.)	15 (2023 г.)	15
Приоритет 3.2. „Създаване на повече възможности за устойчива заетост“						
1	Безработни лица, включени в обучения за професионална квалификация (средногодишно)	Брой	ДБТ Поморие	0 (2020 г.)	34 (2021-2023 г.)	40
2	Създадени социални предприятия	Брой	Община Несебър,	0 (2019 г.)	0	1

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година)	Междинна стойност (година)	Целева стойност (2027)
			Регистър на социални предприятия		(2021-23 г.)	
3	Брой подкрепени предприятия чрез фондовете на ЕС	Брой	ИСУН; МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	24 (2021-23 г.)	30
Приоритет 4.1. „Опазване, социализация и валоризация на многообразното културно наследство в община Несебър“						
1	Реализирани проекти за консервационно-реставрационни дейности на културни ценности (извън границите на „Старинен град Несебър“ и охранителните му зони)	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	2
2	Инвестиции за подобряване на културната инфраструктура	Хил. лв.	ИСУН Община Несебър	-	0 (2024)	1 800
3	Реализирани проекти за дигитализация/дигитален маркетинг на културно наследство	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	2
Приоритет 4.2. „Опазване, социализация и валоризация на световното културно наследство „Старинен град Несебър“						
1	Реализирани проекти за консервационно-реставрационни дейности на археологически обекти (в границите на „Старинен град Несебър“ и охранителните му зони)	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	3
2	Реализирани проекти за консервационно-реставрационни дейности на архитектурни ценности (в границите на „Старинен град Несебър“ и охранителните му зони)	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	3
3	Осъществени инициативи, свързани с подводното културно наследство (проучвания, консервация и др.)	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	2
4	Осъществени инициативи за премахване на незаконно строителство в стария град	Брой	Община Несебър	-	0 (2024)	2

8. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Комуникационната стратегия към ПИРО Несебър е разработена на най-ранен етап, така че да се гарантира участието на заинтересованите страни по време на разработването на плана. В обхвата на комуникационната стратегия попадат няколко основни задачи:

- Идентифициране и систематизиране на заинтересованите страни;
- Определяне на приложимите комуникационни дейности и канали за комуникиране на ПИРО Несебър;
- Определяне на общите дейности в различните етапи по подготовка, разработване, изпълнение и отчитане на ПИРО.

Комуникационната стратегия следва да подсили принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност при формирането и прилагането на общинската политика за интегрирано устойчиво развитие при изпълнение на ПИРО Несебър в периода 2021-2027. Подробното представяне на комуникационните канали, дейности и заинтересованите страни в община Несебър може да бъде намерено в **Приложение Комуникационна стратегия за подготовка, разработване, изпълнение и отчитане на ПИРО Несебър 2021-2027 г.**

Неразделна част от изпълнението на комуникационната стратегия е подготовката, публикуването и разпространението сред заинтересованите страни на анкетно проучване относно проблемите, нуждите, потенциалите и предизвикателствата в общинското развитие. Чрез анкетното проучване, организирано успоредно с аналитичната работа по ПИРО, успешно са отчетени обществените нагласи и очаквания за общинското развитие, като същите са заложили в стратегическите цели, приоритети и мерки. Моделът за формулиране на стратегическата част, включващ резултатите от анкетното проучване, е демонстриран в предходните раздели. Резултатите от анкетното проучване могат да бъдат намерени в **Приложение Доклад с резултати от проведено анкетно проучване за актуализацията на ПИРО Несебър 2021-2027 г.**